EXAMEN JURIS PUBLICI GERMANICI NOVISSIMI JUXTA IMPERII...

Jakob Brunnemann

EXAMEN
JURIS PUBLICI
GERMANICI NOVISSIMI
JUXTA JMPERII LEGES FUNDAMENTALES, SIGILLATIM
CAPITULATIONEM IMP. JOSEPHI
& Instrumentum Pacis Westphalicæ
PER
GENERALIA AXIOMATA
ADORNATUM
CUM SUPPLEMENTO NOVORUM CAPITUM
DE
JURE PUBLICO CEREMONIALI,
Politica consideratione structuræ Imperii;
& Ratione Status Germanici.
IN USUM ACADEMICÆ JUVENTUTIS
EDITUM
A
JACOBO BRUNNEMANNO,
JC. Assessore Scabinatus Regii in Pomerania
Prussica & Syndico Provinciali.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
PROSTAT IN ORPHANOTROPHEO, M DCC X.

PRAEFATIO
AD
LECTOREM.

Octo, & quod excurrit, anni jam præterlapsi sunt, cum clementissimo jussu Sacræ Regiæ Majestatis Borussicæ in Alma Fridericiana Professionem Juris susciperem; Huic vero muneri pro viribus satisfacturus inter alias occupa-

tiones Academicas, nobiliores materias Juris publici ventilandas in Cathedram deduxi. Quanquam autem eo tempore nulla alia mihi fuerit intentio, quam ut commodo nobilissimorum quorundam Juvenum, qui sub meo præsidio periculum profectuum in hac illustri disciplina, in Cathedra facere decreverant, velificarer; Nihilominus postea, precibus Bibliopolæ permotus hasce XII. Disputationes uno fasciculo sub titulo Jurisprudentiæ publicæ edi passus sum, licet opusculum istud systematici in hoc genere libelli mensuram haud

haud adimpleret, quippe in quo, præteritis licet illis, quæ vulgatioris argumenti videbantur, omnia capita Juris publici discussa haud esse, lubens fateor, & præterea more Dissertationum, in disciplinas Juri Publico saltem adminiculantes, *Historiam* scilicet, *Studium Genealogicum* & *Heraldicum*, prolixius excurrere non licuit. Interim cum nihilominus pleraque Exemplaria jam sint distracta, in compendio præsenti repetere libuit, quæ potissimum fundamenti loco cupidis Juris publici cultoribus necessaria mihi visa sunt. Sicuti

enim in studio juris privati nulla securior via est, qua ad scopum deduci possint industrii legum cultores, quam si ad fontes legum manu ducantur: ita pariter in jure publico procedendum, ne per varias Dd. dissentientium opiniones distrahantur ingenia, sed mox ex ipsis Legum publicarum sanctionibus ostendatur, quorsum in causis Principum decidendis recurrendum sit, & cui sententiæ secure subscribere valeant. Atqui vero hoc non ex incertis historiarum monumentis, in quibus alter alteri quotidie contra-

dicit,

dicit, ſed ex ipſis Legibus Imperii fundamentalibus petendum, ad quarum obſervantiam ſolenni juramento in ſua Capitulatione aliquoties adſtringitur Imperator; ut eapropter his legibus probe cognitis, non facile errare poſſit, ſi caſus publici juris decidendus occurrat. Huncin finem, cum ex Academia Fridericiana ad publicam in patria mea functionem obeundam evocatus ſim, in gratiam cultorum juris publici libellum hunc conſcribere libuit, ut ita ſimplici quadam via ad Legum fundamentalium cognitionem perveni-

venire, & per methodum Examinis memoriæ suæ eo commodius consulere possint. Nihil hic occurrit, nisi quod in ipsis rerum obtinet argumentis: Hinc otiosas quorundam Publicistarum controversias ad nauseam usque tractatas, ne tangere quidem libuit, quorsum illæ pertinent: *An jus publicum in Academiis tractandum sit? An dentur quatuor Monarchiæ? An imperium Romanum sit quarta Monarchia? An illa ad finem seculi duratura sit? Ubi natus Carolus M.? An Germania ipsius patria sit? An ille Grammaticam Germanicam scripserit?* it. *An*

entis & mensibus nomina germanica npofuerit? & plures aliæ, quaum læta seges apud juris Publii Doctores Arumæum, Limneim, Schuzium aliosque deprelenditur. A te, Lector benevole, si candidus es, instituti veiiam mihi facile polliceor; Iniquorum censuras malevolas inilifacio. DEUM vero O.M. ogo, ut porro laboribus meis adsit, & in sui honorem, Reique publicæ salutem vergere sinat.

INDEX

INDEX GENERALIS LIBRORUM ET CAPITUM.

LIBER I.

Caput

LIBER II.

LIBER V.

LIBER VI.

LIBER I.
CAPUT I.
DE JURE PUBLICO ROMANO-GERMANICO IN GENERE.

Generalia Axiomata hujus Capitis.

1. Jus Publicum in *diffusam* & *notabilem* doctrinam, præ *aliis Regnis*, de quorum statu publico sat *tenues* tantum *descriptiones*, sæpius non sine periculo scribentium, extant, evasit in Germania, quia ibi *Varii Co-Imperantes* diversorum jugium & conditionum, quorum Interesse hoc libenter permittit.
2. Carolus M. An. 800 post natum Chr. primus restaurauit *titulum, & jus Imperatoris Romani* in Occidente. Non verò Germaniæ propterea ius ad illam dignitatem quæsitum est, quia illa erat saltem *Portio Imperii Carolini* eo tempore.
3. Ast sub Ottone M. Regno Germaniæ jam antea a *Francia Occidentali* legitime separato & sui juris æterno fœdere accessit *Regnum Longobardicum* & titulus ac jus in *Romani Imperii reliquias occidentales*.
4. Artibus vero Papalibus *Successores Ottonum* pertæsi motuum Italicorum, *Dominii directi in Italiam effectum*, non, ut jure poterant, vindicarunt semper, juribus & potestate in Regno Germanico contenti.

 Quæstio

Quæstio I.

Quid est jus publicum Romano-Germanicum?

Resp. Est complexus *Conventionum Publicarum*, principaliter ad statum Reipublicæ Germanicæ politicum ejusque gubernationem & conservationem spectantium. conf. Er. Maurit. *de Principiis Jur. Publ. c. 2. n. 2.*

2. *Quia est Jurisprudentia publica Romano-Germanica?*

Resp. Consistit illa in *habitu mentis* sive prudentia, Conventiones publicas Germanicas resque iis connexas rite *intelligendi* & *applicandi* ad communem Reipublicæ Romano-Germanicæ tranquillitatem & felicitatem.

3. *Differtne Jus Publicum Germanicum a Jure publico gentium sive universali?*

Resp. Omnino in eo, quia *Jus publicum universale*, quid in regimine Civitatum *omnium* vi juris naturalis fas & rectum est, seu *nexum inter imperantes & subditos* citra peculiares conventiones, docet. quod perspicue exposuit Huberus *libris 3. de Jure Civitatis.* Jus *Publicum speciale* vero quid *insuper* in quavis Republica de exercitio & restrictione jurium majestaticorum conventum sit, explicat. *Confer. Autor Jurisprud. prudentia Diss. 1. §. 1.*

4. *Daturne etiam in aliis Regnis Jus Publicum?*

Resp. In illis Regnis ubi ordines in *consortium Regiminis summi* recepti, & exercitio jurium

rium majeſtaticorum influxum præbent, uti in *Anglia* & *Polonia*, hoc aſſeri poteſt, quemadmodum etiam *Jus publicum Regni Poloniarum* editum eſt a *Chwalkoskio*; & quamvis non eodem titulo, tamen eadem ſignificatione de *ſtatu Angliæ* ſcripſerunt, *Chamberlain*, *Schmith*, aliique.

5. Quare vero non extat Jus publicum Hiſpaniæ, Sueciæ, Galliæ, Daniæ, Muſcoviæ?

Reſp. In his Regnis *hodie* ordines a regimine publico plane excluſi ſunt, aut ſaltem pro talibus *ibi* publicè reputantur. Hinc ibi jus publicum evulgare velle, res valde delicata, nec fortaſſe *citra crimen* foret. Sic ſtatu Gallico in purum monarchicum ſub Ludovico XIII. degenerante, prohibuit hic ſevere quicquam de poteſtate Regis ſcribere. Limn. *J. P. tom. 4. addit. ad Cap. 2. n. 1.* Habes hinc cauſam, cur *Jus publicum ſpecialiſſimum* ſive Deſcriptiones Regiminis particularis territoriorum & reverſalium cum ſtatibus *æque raro* compareant in Imperio noſtro, ut iſta inter Anecdota merito referenda ſint. conf. Dn. Hertii *Diſſ. de Regimine Territor. partic.*

6. Quæ itaque cauſa, cur Jus publicum in Germania adeo libere excolatur?

Cum in tam vaſto corpore imperii, uti Germania eſt, per immemorialem obſervantiam & ſanctiones fundamentales, Status *Coimperantes* ſint; Ratio ſtatus eorum exegit, iura capitis & membrorum accuratius *ſeparare*

ac *vindicare*. Huberus *in Auspic. Domest. Orat. 3. p. 131.* & quo laxior imperandi vis inter illum, qui caput repræsentat in ciuitate, & eiusdem ordines, eo amplior etiam materia, diversa utriusque iura & *mutuam necessariamque renitentiam* delineandi.

7. *Quomodo vero differt jus publ. a politica?*

Resp. *Politica* actiones publicas dirigit *caute* ad felicitatem civilem, adeoque docet, quæ *ex usu* sint, nititurque *notitia humani generis* ejusque *affectuum*, & inde fluente indole negotiorum socialium & civilium. *Juris* vero *publici* est, ut facultas ejus, quod singulis in Republica ordinibus competit, *recte* tribuatur, & justitia *inde* resultans in omni regimine civitatis custodiatur.

8. *Num jus publ. in Germania ab omni tempore aequale aut idem quod hodie fuit?*

Resp. Quodnam fuerit a *primis initiis* Gentis Teutonicæ usque ad *Regnum Francorum*; & a primordiis *Regni Francici* usque ad *Carolum M.* id non adeo in aprico est, nec ad solidiorem cognitionem juris publ. hodierni haurienadam, scire maximopere interest. Prout etiam modicum lucis hic fœnerari licet ex historia a *Carolo M.* temporibus usque ad *Ludovicum Germanicum*, & ab hoc usque ad *Ottonem M.* nisi quod usque ad tempora *Conradi I.* strictius regimen observetur, non tamen supra libertatem, sub hoc vero incipit *periodus Feudorum ob-*

latorum

latorum Superioritatisque Territorialis, quæ postea varia fata experta, donec Pace Westphalica in tuto collocata est. conf. *Dissert. nostr. de Fœderibus Principum Imperii cum exteris.*

9. Quis primus Imperium Romanum occidentale restauravit?

Resp. Carolus M. qui in Occidente, initio Seculi VIII. limites Regni Francorum longe lateqne extendit, validissimas gentes *Bojoaricam* & *Saxonicam* subjugando. B. Rhet. *Inst. J. P. L. 1. tit. 2. §. 7.* ac *Italiam* cum axiomate *Imperii Romani* cum Regno Francico conjunxit. vid. Conring. *de Finibus Imp. Cap. 2. seqv.*

10. Carolus M. nonne Germanus fuit natione?

Resp. Ita acriter solet hoc communiter asseri, ac si conclamatum esset cum rebus Imperii contra Gallos, nisi hoc asseratur. Speciosa attulit B. Kulpis. *ad Monzamb. cap. 2 §. 6.* Verum si etiam Gallis concederetur, fuisse Carolum M. *Franco Gallum*, propterea tamen nullæ ipsis supersunt in Imperium nostrum legitimæ prætensiones. Nam Germania post Caroli M. obitum sub Rege suo *Ludovico Germanico* in *proprium suique juris* Regnum se composuit, nec *unquam postea* reliquæ Franciæ accessit, quod solide deductum est a B. Schurtzfleischio *Diss. de Divisione Imperii Carolini.* add. Conring *de Germanorum Imperio Romano cap. 9. §. 8.* Quare *Dignitatis Imperialis translatio ad Germanos* adscribenda est OTTONI M. qui justo & solenni

 pacto

pacto cum Pontif. Max. & S. P. Q. R. inito, Imperium Occidentis *æterno fœdere cum Germania* conjunxit; ita, ut *Quicunque legitimo modo Germaniæ & per consequens Italiæ Rex fit factus, eo ipso quoque, sine novo Romanorum consensu, Cæsaream dignitatem & jus summum in Romam, ac ceteras Imperii Occidentis reliquias, habeat.* Quod pactum, quamvis aliquantisper mutilatum, Juri Canonico in *Canone XXIII. Distinct. LXIII.* insertum est. add. Conring. *de Finibus Imperii cap. 9.* & *de G. I. R. cap. 10.*

11. Rectène Respublica Germanica Imperium Romanum vocatur?

Resp. Contra *Blondellum*, hoc negantem evincere hoc conatur Bœclerus *integra Diss. sub tit. Sacrum Romanum Imperium.* Cujus rationes tamen magis Rhetoricam sapiunt, quam fundamenta juris. Interim Titulus Romani Imperii Germaniæ, ob jus in reliquias Imperii Romani, merito vindicatur.

12. Quando Regno Germaniæ titulus Imperii Romani accessit?

Resp. Hunc demum Seculo XI. Cæsari, Ordinibusque placuisse, conjicit Conring. *de G. I. R. c. 12. §. 17.* Ævo *Carolino* autem jam in usu fuisse, contendit Bœcler. *dict. Diss. sect. 2.* quo & pertinent Diplomata apud Mabillonium *de Re Diplomatica L. 2. c. 3.* Constans tamen usus ab Ottone M. repetendus est, qui sub elogio Imperatoris & Imperii Romani comprehendit, quicquid

quid eo tempore Regimen Germanicum complectebatur. add. *Pac. a Lap. ad Monz. discurf. 6. §. 22.* Maximiliaous I. autem titulum novum *Germaniæ Regis* adjecit, ut indigitaret, Germanorum Regnum a reliquiis Imperii Romani distinctum esse, licet ab uno Imperatore regantur. Conring. *d. l. c. 12.*

13. Nonne vero gloriosius fuisset titulum Imperatoris Germanici loco Romani assumere?

Resp. Germani optimo jure a tempore Ottonis M. ob subjugatam Romam & vindicatum jus in reliquias imperii Occidentis, propria Elogia reliquis anteferre, aut eadem, *Titulo Imperatoris Germanici* omnibus suis Regnis applicare potuissent. Verum veneratio nominis Romani, illis temporibus ad superstitionem ingens, haud dubie in causa fuit, ut nomini *Civitatis devictæ* proprios Titulos Germani postposuerint.

14. Imperium Romano-Germanicum nonne olim plures Provincias complexum est, quam hodie?

Resp. Omnino. Nam ejusdē *jus & pretensiones* in Regnum *Arelatense* & sub hoc comprehensas, *Provinciam & Delphinatum*; in *Sabaudiam & Pedemontium, Burgundiam minorem*, Regnum *Lotharingicum, Helvetiam*, Regnum *Longobardicum, Patrimonium Petri* & nonnullas alias Provincias solide persequitur Conringius *de Finibus Imperii.* Machinationibus vero Pontifi-

ciis usus juris imperii in Italiam aliasque provincias satis exiguus per aliquot secula fuit; nisi quod ob præsentia Cæsaris & Imperii arma victricia in Italia, reviviscere incipiant *effectus Dominii directi*, quod Imperio nostro in Regnum *Longobardicum*, *Patrimonium Petri*, *Liguriam*, *Hetruriam* & tantum non omnes Italicas provincias competit. Quemadmodum & superiore anno suscepta proscriptio *Ducis Mantuani* novum suppeditat documentum.

15. *Quanam Adminicula agnoscit studium Juris publici Germanici?*

Resp. Ea sunt (1.) *Historia* Status Germanici a temporibus *Carolingorum*, saltem *Conradi I.* tam profana, quam sacra. *J. P. Prud. Diss. 1. §. 19. usque 23.*

(2.) cum hac conjuncta *Chronologia*;
(3.) *Geographia* Imperii ejusdemq; finium;
(4.) *Genealogia* Imperatorum & Statuum,
(5.) & denique *Heraldica* sive doctrina Armorum & Insignium illustrium.

Quæ omnia ex specialibus disciplinis, in quantum *adjuvant* & *ornant* disciplinam Juris publici nostri, huc derivari possunt, ceu pluribus expositum est in dicta *Dissert. I.* conf. etiam B. Rachelius *in Otio Novıomagensi, sive in Introductione ad Jus publicum Neomagi, ab ipso tanquam Legato Holsatico edita.*

CAPUT

CAPUT II.
DE
JURIS PUBLICI PRINCIPIIS PROPRIIS;
Scilicet
Legibus Imperii fundamentalibus & earum Indole.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Totum Jus publicum nostrum *conventionale* & *pactitium* est.
2. Omnium pactorum natura alteratur, si res in *eodem statu non maneat*.
3. Leges Imperii vetustiores *interpretandæ* sunt ex *recentioribus*, diversum statum Imperii inducentibus.
4. Principum & Legatorum *orationes* & *propositiones* in Comitiis & id genu alia ad leges publicas non pertinent.

Quæstio I.

Quid sunt leges fundamentales?

Resp. Pacta publica, quæ versantur circa *statum* Civitatis Germanicæ eiusque *imperantes*.

2. *Quænam est earum origo?*

Resp. Primordia ex indole gentis Teutonicæ, ab absoluto imperio *unius* constanter abhorrentis, incidunt in tempora, ubi maxima pars populorum Germaniæ in unam rempublicam coaluit. Cujus rei duæ solennes *Epochæ* constitui possunt. Una *Clodovæi M.* altera *Caroli M.* quo extincto, & postea Imperio Carolino diviso, Procerum de summa Republi-

cæ participandi amor, successu temporis, inprimis sub *Ludovico Germanico*, magis se exseruit. B. Schilter. *Inst. Jur. publ. L. 1. tit. 15.*

3. *Quæ fuit indoles legum fundamentalium huius ævi?*

Resp. Illæ citra dubium *in tacita conventione* quadam vel observantia, quod Proceres Reipublicæ a *Comitus & summa rerum* non debeant esse exclusi, constiterunt. *Id. cit. l. Tit. 2. §. 3.*

4. *Unde probatur illa vetusta Statuum libertas?*

Resp. Quod Proceres tam *Ecclesiastici* quam *Seculares* ad comitia vocati & leges publicæ ad *eorum consensum* adstrictæ fuerint, ex legibus *Salica*, *Alemannorum*, *Bawariorum*, *Capitularibus Francorum* a Baluzio, Lindenbrogio & aliis collectis. add. ill. Dn. Coccej. *Jur. Prud. publ. c. 8. §. 8.* & ex *observantia imperii vetusta*, satis probari potest.

5. *Quid est observantia Imperialis*, oder das Reichs-Herkommen.

Resp. Tacita Conventio a *Capite* & *Membris* Imperii, vel interdum *hu solis*, diuturno usu introducta, qua varia totius Imperii vel Statuum res, nec non *operandi modum* concernentia, determinantur. add. B. Kulpisii *Diss. de Observantia Imperiali*.

6. *Danturne præter hanc observantiam Imperialem & Leges fundamentales scriptæ?*

Resp. Quia status Imperii sæpius mutatus, alium

alium agendi modum etiam exegit; hinc præter obſervantiam imperialem, ſæpius in utramque partem allegatam & lubricam, *Conventiones publicæ*, ſub variis appellationibus ſuperadditæ fuerunt.

7. Quænam potiores ſunt Leges publicæ ſcriptæ?

Reſp. I. *Capitula* originis *vetuſtioris*, novioris autem & *Capitulationes* Cæſareæ.

II. *Aurea Bulla* Caroli IV. Imp.

III. *Receſſus Imperii* in Comitiis conditi.

IV. Pax *Publica, Religioſa* & *Weſtphalica*.

8. Quomodo illæ Leges in Imperio conditæ ſunt?

Reſp. Quoniam Status cum Imperatore *Co-Imperantes* ſunt, per modum *conventionis* & *pacti*. Omnia capitulationum a Carolo V. usque Joſephum procœmia, hoc teſtantur; ibi: Daß wir uns demnach aus freyen Willen/ mit denſelben unſern lieben Neven Oheimen und Churfürſten dieſer nachfolgenden Articul Geding und *Pacts*-Weyſe vereiniget/ vertragen/ die angenommen/ bewilliget und zugeſagt haben, add. ill. Dn. Stryk. *de negotiis capitulatione Cæſar. annulatis cap. I.*

9. Sed quomodo conciliantur hæc cum imperioſis verbis imperatoris in multis Receſſibus:

Wir gebiethen und wollen?

Reſp. Nudæ hæ formulæ ſunt, quæ antiquum ſtatum redolent & tantummodo ad *promulgationem* Cæſaream ſpectant. conf. Kulpiſ. *all. Diſſ.* §. 29. quæ Schemata externa non poſſunt

ſunt prævalere illis, quæ in ipſis rerum argumentis obtinent.

10. In cujus poteſtate has leges interpretari, abrogare &c.?

Reſp. Cum Imperator & Status tanquam pares & *paciſcentes* circa illas concurrant, fluit inde eorum *æquale jus* circa *interpretationem, declarationem, mutationem* & *abrogationem.* add. *Inſtr. Pac. art. 8. v. 1. 2. Capitul. Joſeph. art. 2.*

11. Leges veteres nonne per ſtatum hodiernum tacite mutantur?

Reſp. Cum ſtatus ſit qualitas, ſecundum quam jus variat, ſtatus imperii per *ſingula ſecula* fere mutatus, & mutationem Legum tacitam involvit. Exempla allata ſunt in *Diſſ. noſtr. de Mutatione A. Bullæ cap. 2. §. 5. ſequ.*

CAPUT III.
DE
CAPITULATIONIBUS
IMPERATORIIS.

AXIOMATA GENERALIA HUJUS CAP.

1. Inter Leges Imp. publicas potiſſimæ ſunt *Capitulationes Cæſareæ.*
2. Ex hiſce de Imperatoris *poteſtate* & ſtatuum *Superioritate* tuto & perſpicue diſſeri poteſt.
3. Ex Capitulationibus *obligatio univerſalis* reſultat, licet a *ſolis Electoribus hactenus* præſcriptæ illæ ſint.
4. Capitulationes hodiernæ perperam comparantur cum *Lege Regia* Romanorum.
5. In verbis Capitulationum: Wir ſollen und wollen/ nit recon-

reconditi latet, quam pactitia indoles.

6. Electores quidem reliquos status in consortium *Capitulationis perpetuæ* conficiendæ assumere cupiunt, sed non ad *jus ad capitulandi.*

Quæstio I.

Quid sunt Capitulationes Cæsareæ?

Resp. Sunt *conventiones, quibus Imperatores vel Reges Romani, per Electorum suffragia designati, ante coronationis solennia ab Electoribus nomine totius Imperii obstringuntur jurato, & futuri Imperatoris potestas statui Reipublicæ Germanicæ attemperatur.*

2. Quando hæ Capitulationes in Imperio ortæ sunt?

Resp. Antiquissima sunt *Capitula* illa, quibus succedendi modum definiebant, & regendi jus temperabant, ab *initio* usq; Reipublicæ & sub *Carolingis* & eorum *Successoribus* Proceres Regni Germanici. conf. B. Schilt. *Inst. J. P. L. 1. tit. 15.* & *J. P. Prud. Diss. II. §. 5. 6.* Periodus vero *solennium Capitulationum* incidit in electionem Caroli V.

3. Quare Carolus V. primus est, cui solennis Capitulatio præscripta?

Resp. Quoniam ille Hispaniæ & Indiæ occidentalis viribus pollebat, meta ipsi præscripta est, ne Imperatoriam potestatem justo latius extenderet. vid. Racbel. *eleg. Diss. de Capitulatione Cæsarea Cap. V. §. 5.*

4. Continuatæne sunt illæ, usque ad hodiernum Imp. Josephum?

Resp. Affirm. & exhibet Capitulationes a Carolo V. usque Leopoldum cum commentario

tario Limnæus. Cæterum quid *additum* & *immutatum* sit in illis, uno obtutu perspici potest in Muldeneri *Capitulatione Harmonica*, ita confecta, ut legendo Capitulationem *novissimam Josephi*, IX. præcedentium contenta simul perspici possint.

5. Soline Electores conficiendam curant Capitulationem?

Resp. Acris controversia desuper dudum orta est inter ipsos & reliquos Status. Electores manserunt in *quieta possessione* exercitii huius iuris a tempore *Caroli V.* usque obitum *Rudolphi II.* & sic per *integrum seculum*. In electione autem *Matthiæ* res isthæc, quam hactenus Electores tanquam *portionem essentialem negotii electionis* habuerant, in disceptationem venit. Tandem in *Pace Westphalica 1648. Art. VIII. §. habeantur* sancitum est, ut *proximis Comitiis de certa constantique Cæsarea Capitulatione ex omnium Statuum consensu concipienda ageretur.*

6. Num itaque feliciter in sequentibus Comitiis controversia illa composita est?

Resp. Minime, licet non sine contentione animorum in proximis *Comitiis Ratisbonensibus 1653.* negotium hoc ventilatum sit. vid. *Aur.* der Grundfeste *P. 3. c. 3.* Electores quidem *consentiebant in confectionem perpetuæ Capitulationis*, sed sibi reservatum cupiebant *jus ad-capitulandi* pro ratione ac statu temporum. conf. Rachel. *in Otio Noviomag. Cap. 9. p. 45.* Muldener *in Capitul.*

ptul. Harmon. in Append. & Vitriarius illustratus L. I. tit. 7.

7. Num hoc temperamento controversia hac composita est?

Resp. Neg. Quia autem res ita exitum haud sortita erat, & interim negotium Electionis *Ferdinandi IV.* incideret, iure suo hactenus possesso usi Electores, Capitulationem conficiendam curarunt, ordinibus reliquis indicantes, se eorum *monita* in futura Capitulatione non neglecturos esse. Idem postea Anno 1658. in Electione *Leopoldi* factum. Monita tamen omnia Statuum Electores Capitulationibus inserere detrectarunt. Grundtf. *c. l.*

8. In præsentibus Comitiis num etiam lis indecisa mansit?

Resp. Initio præsentium Comitiorum 1663. negotium hoc delicatum iterum reassumptum est & spes fuit 1664. rem confectum iri. Nam a Collegio Electorali *specimen Capitulationis perpetuæ* reliquis Statibus exhibitum est, cujus tenorem vide apud Müldenerum *in Capit. Harmon. p. 146.* Verum dum communi expectatione res ad exitum spectaret, ipse exitus sive *Epilogus Capitulationis* initium novarum litium fuit. Postea par fatum *Prologus* ejusdem expertus est, adeo ut Bellis, Turcico, dein Gallico intervenientibus, tantisper hæc res quieverit, & forsan etiam in posterum quiescet ob varias rationes, potissimum & illam, quod interesse

istius

istius domus, quæ olim acerrime & ob potentiam cum autoritate hoc urgebat in Comitiis Ratisbooenfibus, hodie cum aucta dignitate & aliam faciem aſſumpſit add. Monzamb. *c. 5. §. 2.*

9. An ergo poſteriores Capitulationes validæ ſint, licet ab omnibus ſtatibus haud confectæ ſint?

Reſp. Affirm. Quamvis reliqui Status expreſſe denunciaverint, ſe Capitulationes Electorales pro Legibus Imperii non agnituros eſſe, niſi *omnia ſua monita*, quæ exhibentur in der Grundtfeſte *P. 3. c. 3.* insererentur & Capitulatio ex tenore Pacis Weſtphalicæ conficeretur; videantur *Proteſtationum* formolæ contra *Capitulationem Leopoldi* in der Grundtf. *c. l. in f* & contra *Capitulationem Joſephi* ap. Mülderer. *in Capit. Harm. p. 209.* qui & *Re Proteſtationem* Electorum exhibet *ibidem lit. G.* Attamen propterea illæ Capitulationes non ſunt contra conventiones publicas confectæ, & *ſic nullæ*. Nam in *Inſtr. P. art. 8. §. habeantur. deliberatio.* hujus rei ſolummodo, &. ſi fieri poſſit, *deciſio* in futura Comitia rejicitur. Dum vero in illis res hæc, ob varios reſpectus politicos, confici non potuit, interim ſalvus manet valor Capitulationum Electoralium. Perinde, uti *jura Circulorum* non derogatum eſt, licet eorundem *regimen exactius* futuris Comitiis in eodem Inſtrumeoto Pacis, reſervatum nec hactenus expeditum eſt. add. Dn. Klein *Diſſ. de Prærog. Princ. cap. 2. n. 70.*

10. Rex

10. Rex Bohemiæ num etiam ad conficiendam Capitulationem admittitur?

Resp. Negant, *Regis Bohemiæ*, in concipienda & præscribenda Capitulatione aliquas partes esse, Rachel. *de Capitul. c. 4. §. 6.* Conring. *de Capitul. §. 22.* Limnæus *ad Capitul. Prolegom. sect. 4.* & tantum non omnes Publicistæ cum illis. Sic notabile etiam est, quod tradit A. des Discurses vom heutigen Reichs-Tage apud Schilt. *Inst. J. P. tom. 2. in addit.* occasione *novi Electoratus* Imperatorem qua *Regem Bohemiæ* ad *jura hæc & alia Electoralia*, quibus exclusus est, aditum sibi munire voluisse. conf. *articuli secreti* inter Imp. Leopoldum & Elect. Hannoveranum in *Elect. Jur. Publ. Curios. Hippol. a Lapide. vid. tamen infr. L. 3. c. 2. qu. 11.* Interim tamen verba *proœmialia Capit Josephi*: mit denselben respective unsern gnädigen Herrn Vater ꝛc. verglichen/ indigitare omnino videntur, quod Rex Bohemiæ ad hanc Capitulationem conficiendam admissus fuerit, cum nulla adsit præsumptio, quod hæc verba citra cogitationem Electoris Moguntini, stylum Capitulationum moderantis, irrepserint; ad cujus dilucidationem forsan inservit testimonium Dn. Franckensteins in *Not. MSS. ad Bœcler. l. 6. c. 8.* ceu adductum est a Dn. Klein *all Diss. de Prærogat. Principum Imp. Cap. II. n. 57.* quod in Electione Josephi Capitulatio reliquorum Electorum arbitrio confecta *demum* Bohemico Legato prælecta fuerit, *si quid forte monere vellet.*

11. Capitulationes num bene per Legem Regiam describuntur?

Resp. Ita videtur Carpzovio in *Comment. ad L. Regiam seu Capitulationes*; verum admodum incongrue, dum veteres Imperatores in Rep. publ. Romana *absolutum* Imperium per Legem Regiam (si modo illa unquam lata est, quod non inepte negat Schoockius *Tr. de Figmento Legis Regiæ*) nacti, vicissim per Capitulationes arctis limitibus Cæsarea potestas includitur.

12. Num imperator in casu necessitatis a Capitulationibus recedere potest?

Resp. Neg. cum Capitulationes per modum pactorum conficiantur, ubi uni parti resilire fas non est. Accedit expressa prohibitio Imperatori facta; Dawider nicht zu thun in einige Weise und Wege / wie die mögen erdacht werden. *Capitul. Josephi art. 47. in f.* notabilia etiam verba sunt *Responsionis Collegii Elector al. Ratisbonnæ 1630.* Imperatori data: Weniger lassen sich die vergangene verseh- und vorgebung des Reichs nahmhafften Lehn/mit einer *Necessität* oder andern Ursach behaupten/sondern bleibt bey einem so wol als andern klahrer Disposition Königlicher Capitulation &c. plura suppeditat Dn. Stryk. *all. Diss. cap. 1. §. 17.*

13. Quid vero si actu contraveneri Imperator, actus illi num mox ipso jure nulli sint?

Resp. Vetustioribus Capitulationibus E. gr. *Caroli V. Ferdinandi I. Rudolphi* & *Matthiæ clan-*

fula annullatoria generalis in Articulis ultimis adjecta, quæ in recentioribus *Leopoldi* & *Josephi* omissa, & certis tantummodo Articulis annullatio adjecta; Inde dici potest; quod si contra dispositionem Capitulationis venerit Imperator, & speciatim contra illos articulos, quibus expressa annullatio adjecta est, tum ille actus *ipso jure sit nullus*. Quod si vero ceteris Articulis illam clausulam non habentibus contraventum fuerit, actus tamdiu subsistit, donec consensu Statuum pro invalido declaratus fuit. conf. Dn. Joh. Sam. Stryk. *Diss. de Derogatione Futuræ dispositionis Cap. 1. §. 73. sequ.*

CAPUT IV.
DE
AUREA BULLA.

GENERAL. AXIOM.

1. A. Bulla *per modum Pacti cum solis Electoribus* initi videtur confecta.
2. E. ad mutationem ejusdem *illorum expressus* aut *tacitus* consensus sufficit.
3. Quæ in A. Bulla *enunciative* proferuntur, quo referunt *numerum septenarium Electorum*; intelligenda haud sunt *dispositive*.
4. Textus *latinus* A. Bullæ, tanquam *authenticus* præferendus in dubio est Germanico.

Quæstio I.

Quid est Aurea Bulla?

Resp. Est *conventio inter Imperatorem Carolum IV. & Ordines eligentes inita, Electionem & Corona-*

rotationem Imperatoris, jura Imperii & nonnulla alia Imperii negotia determinans.

2. Quando & quare condita est?

Resp. Condita est 1356. *Noriberga* & *Meti*, ad tollenda Electionis dissidia, quorum exempla adduxit Arumæus *ad A. B. Diss.* 1. §. 6. Ceterum de A. Bullæ *Exemplaribus authenticis, forma, Characteribus, Bulla*, sive Sigillo Aureo, passim agunt ejusdem Commentatores *Rumelinus, Buxtorfius, Limnaus, Dietericus* aliique. Selecta congessit Dn. Thulemarius *tr. de Aurea, Argentea, Cerea Bulla cap. 6. seq.* qui & Auream Bullam ex *Autographo Francofurtano* fideliter & diligenter 1681. descriptam edendam curavit, quam prout ab ipsa edita est, inter Leges publicas celebriores in *calce Jurisprudentiæ publicæ adjiciendam curavi.*

3. Sed num ex re Imperii fuit hanc Bullam condere?

Resp. Omnino, quo variis abusibus circa electionem Imperatoriam ansa præscinderetur. De cetero non verisimilis est conjectura Monzambani *de St. Imp. c. 4. §. 6.* Carolum IV. ut filio Wenceslao gradum ad Imperium strueret, tam laute prospexisse in illa Collegio Electorali. Nam 5. annis post confectionem bullæ natus demum Wenceslaus est.

4. Quare A. B. patria seu germanica lingua non confecta, sed latina?

Resp. Consultius hoc fuisset, vid. Limnæus *ad A. Bullam pralim. obser.* Sed incidit ejus confe-

ctio

ctio in illa tempora, ubi latinæ linguæ usus in Templis & Curiis, ex ratione status clericalis introductus erat, hinc & eadem lingua, licet sat barbaro stylo, sive a *Carolo IV.* ipso, vid. Sueder. *J. P. part. gen. cap. 2. §. 4.* sive ipsius Consiliario, *Bartolo*, confecta creditur A. Bulla. Quare in decisione Quæstionum inde dependentium *latinum*, tanquam Authenticum, exemplar, præ versione germanica, allegandum est, cum hæc quædam contineat, quæ in latino plane non leguntur. Limnæus *ad A. B. obs. 4.* Exemplum *vid. infra L. 2. c. 7. qu. 6.*

5. *Num omnia capita A. Bullæ hodie sunt in observantia?*

Resp. Et Cæsaris & Electorum consensus sive expressus sive tacitus in plurimis *mutationem* induxit, per quam sub notione generali omne id intelligimus, quod ex illius dispositione hodie non observatur; & res in effectu eodem recidit, licet ad *interpretationem restrictivam* nonnulla pertineant.

6. *Quænam sunt potiores dispositiones A. Bullæ quæ hodie non amplius observantur?*

Resp. Variæ sunt. Huc spectat:

(1.) Jus de *non Appellando*, *Electoribus* concessum *cap. XI. §. 2. 3.* cui a nonnullis renunciatum est.

(2.) Ratione *vacantis Electoratus* supplendi, quod *cap. VII. §. 53. soli Imperatori* adscribitur, hodie vero ad *minimum* cum consensu Electorum

peragendum est. arg. *art. 38. & 43. Capit. Leop. & Joseph. Limnaus tom. 5. J. P. in add. ad L. 1. c. 12.*

(3.) *Ordo votandi* in Electione *cap. 4. §. 2.* præscriptus, sed sæpius non observatus.

(4.) *Locus Coronationis.* cap. XXVIII. §. 5. *Electionis cap. I. §. 19.* & *primorum Comitiorum* Norbergæ habendorum. *cap. XXIII. §. 5.* a qua sanctione sæpius recessum est; ut & a *Jure Conducendi ad locum electionis*, vid. Dn. Thomas. *Diss. morum cum jure scripto contentio §. 75.*

(5.) *Tutela Electoralis*, quod omnis Tutor testamentarius abesse debeat, *Cap. VII. §. 4.*

(6.) *Comitia Electoralia* singulis annis habenda *cap. XII.*

(7.) *Formula Juramenti* ab Electoribus in Actu Electionis præstandi *cap. II. §. 2.* mutata.

(8.) Quæ de *Missa cap. II. §. 1.* disposita, intuitu Evangelicorum Electorum aut eorum Legatorum non observantur.

(9.) Certus *Comitatus* Electoribus assignatus *cap. I. §. 20.* & quod *Peregrini* abesse debeant, hodie tam accurate non observantur.

(10.) Quod Electores *aqua & pane cibandi sint*, si intra *30. dies* a tempore juramenti Electionis non elegerint Imperatorem Cap. II. §. 5. ad *Paleares constitutiones* pertinet.

(11.) *Institutio 3. linguarum* Electorum filiis addiscendarum. *cap. 30.* Quæ omnia Capita, fusius a nobis exposita sunt in *Diss. de Mutatione A. Bullæ, Halæ hab. 1700.*

7. Num

7. *Num etiam quoad nonum Electoratum A. B. mutata est?*

Resp. Ita existimatur in *Declaratione Nullitatis a parte Principum contra Electoratum nonum emissa*, quæ extat ap. Hipp. a Lapide in den *Curiösen Raisonnements* von der 9. Chur-Würde p. 173. Verum alii excipiunt, in A. Bulla non *dispositive* septem Electores constitui; sed *enunciative* tantum eorum mentionem fieri; de quo *vid. alleg. Dissert. de Mutatione Aureæ Bullæ* §. 32.

CAPUT V. DE RECESSIBUS IMPERII.

AXIOMATA GENERALIA.

1. In vetustioribus Recessibus Imperii multa leguntur, quæ *subsecuta Statu mutata*, abrogavit tacite.
2. In Recessibus Imperii continentur plura negotia *transitoria* v. c. de Bellis *Turcicis*; tum & *negotia privata*.
3. Negotia particularia Statuum in Comitiis desinita, quilibet citra expectationem, ut Recessui inferatur, exequi valet, exemplo *ejectionis XI. Dierum ex Calendario Protestantico*.
4. Si Comitia Imperii præsentia *perpetua* sint, ex haud improbabilibus conjecturis, futura, *Recessus Imperii* in forma consueta vix expectandi veniunt in posterum.

Quæstio 1.
Quid sunt Recessus Imperii?

Resp. Sunt *Conventiones in Comitiis, mutuo Imperatoris & Statuum consensu, de negotiis administrationis*

ſtrationem & conſervationem Imperii potiſſimum concernentibus conſtituta & promulgata.

(2.) Nonne etiam Receſſibus Imperii diſponitur de rebus, quibus publicus Imperii ſtatus directe non formatur?

Reſp. Ita. Nam *triplici* ſenſu Receſſus accipiendi ſunt: vel enim

(1.) Ordinant de rebus ad *adminiſtrationem Imperii* & *ſtatum publicum* ſpectantibus, vel

(2.) de *Decretis*, quibus ad *negotia tranſitoria* v. c. ad Bellum *Turcicum*, expedienda Imperator & Status ſe obſtringunt, vel

(3.) de *Legibus privatis* ad Statuum ſubditos pertinentibus, ceu in *Receſſu noviſſimo de Anno 1654.* modus abbreviandi Proceſſus prolixe præſcribitur. In *2. & 3.* ſignificatu proprie non ſunt hujus conſiderationis, & multa harum diſpoſitionum hodie non amplius *in uſu* ſunt.

3. Num Receſſus tanquam leges ſuperioris, an vero tanquam pacta obligant?

Reſp. Cum totum noſtrum jus publicum *fere pactitium ſit*, & Receſſus Imperii non alio modo conſtitutos eſſe, cenſendum eſt. confirmant hoc verba Receſſuum ipſa: Haben Uns mit und gegeneinander deshalb in *Contracts*-Weiſe vereiniget/ verpflicht und verſchrieben; quæ deprehenduntur in *Receſſu de Anno 1500.* conf. Mauritius *Diſſ. de Receſſ. Imp. §. 32.*

4. Num ergo ſolus Imperator & Status Receſſus Imperii conficiunt?

Reſp.

Resp. Affirm. ita tamen, ut Imperatore *absente*, vel *impedito*, Rex *Romanorum*, ut & *Vicaris* Imperii cum Statibus Recessus condant. Possunt etiam Status *vices* suas *paucis* demandare; Inde *Recessus Deputationum & Visitationum*, die Reichs-Deputation-Abschiede, de quibus *infra L. 4. c. 2.* Mauritius *all. l. §. 11. 12. 14.* Schwed. *J. P. part. gen. cap. 3. §. 3.*

5. Quis est modus concipiendi & promulgandi Recessus?

Resp. Si inter Imperatorem & Status super Capitum deliberandorum decisione debito modo conventum in Comitiis est, illa in *ordinem rediguntur a Directorio Moguntino*, dein Cæsaris, Electorum & reliquorum Statuum *Deputatis communicatur Conceptum* (das project) ad revidendum; ex quorum approbatione deinceps *bis* in membrana in Cancellaria Moguntina describitur, quæ *authentica Exemplaria* unum in *Archivo* Imperii apud Moguntinum, alterum in *Judicio Aulico* asservantur. Tandem fit subscriptio & promulgatio. conf. Grundtfeste des H. R. R. *P. 2. c. 10.* Dn. Schweder *J. P. part. gen. c. 3. § 6.*

6. Cujus nomine Publicatio Recessuum peragitur?

Resp. Imperatoris, verum hoc Recessuum *indolem pactitiam* non immutat, sed est innoxium pristini Status indicium. Mauritius *all. l. §. 6.*

7. *Quid sunt Recessus secundarii*, Neben-Abschiede ?

Resp. Hi concipi solent, quando in Imperii Comitiis concluduntur quædam, quæ in typis excuso Exemplari, tempore promulgati Recessus, certas ob causas, ab omnibus *adhuc legi nolunt* Imperii Status. vid. Schweder *l. c. §. 2.*

8. *Recessus Imperii nonne uno volumine collecti prodierunt?*

Resp. Aff. Prima collectio *Spiræ* prodiit 1527. Schwed. *all. l. §. 8.* Sed hanc & plures insequentes superant *Editiones* de An. 1660. quam tamen suis mendis non carere ex Mauritio & Swedero *all. l. patet*, & *novissima de 1692*. Secundum *literas Alphabeti* contenta *Recessuum* & *Constitutionum Imperialium* exhibet utili satis labore Dn. ab Andler, Consil. Cæsar.

CAPUT VI.
DE
PACE PUBLICA, RELIGIOSA ET WESTPHALICA.

GENERALIA AXIOM. HUJ. CAPIT.

1. Ante reductam pacem profanam Status Germaniæ *Cyclopicus* fuit, & in prima principia *Socialitatis & Sinculi communis Civitatum* impegit.
2. Pax religiosa nititur communibus *principiis Juris naturalis & socialitatis*.
3. Religionum tolerantia fluit ex principiis *juris divini*, & con-

& contra hoc, Catholici Status Evangelicis superioritatem territorialem *sacram* controversam fecerunt.

4. Justum itaque bellum fuit, quo Catholici in jus divinum & naturale impingentes ab Evangelicis adacti sunt, ipsos suo jure quiete frui sinere.

5. Prohibitio aliarum religionum præter *Romanam*, *Lutheranam*, *Reformatam* quidem Romano-Catholicos stringit, vi suorum principiorum; sed non *Evangelicos*.

6. Pace VVestphalica *omnia jura* superioritatis Territorialis & *majestatica* aut *expresse*, aut voce *similium* concessa sunt.

Quæstio 1.

Quid est pax profana sive publica?

Est *conventio inter Imperatorem & Status, qua omnis hostilitas inter ipsos, pœna constituta in violatores, prohibetur, ac modus jus suum prosequendi præscribitur.*

2. *Quid opus fuit constitutione pacis solenni inter membra unius Republicæ?*

Resp. Quanquam ejusmodi pax primis *principiis juris naturalis* & *socialitatis* communis; tum & *vinculis civilibus* in bene ordinatis Rebuspublicis nitatur; Olim tamen talia tempora in Germania fuerunt, maxime *seculo XIII.* post *fatale illud Interregnum* usque ad *seculum XVI.* ut ex frivolis etiam causis, collisiones, invasiones, deprædationes inter Status, modo *diffidatio* præcesserat, honestæ & licitæ reputarentur.

3. *Quamdiu duravit miser hic status?*

Resp. Ad tempora *Maximiliani I.* qui concordi Statuum suffragio in *Comitiis Wormatiensibus*

bus Anno 1495. *Judicium Camerale* fundavit, & promulgandam simul curavit *Pacem profanam*, den Königl. Lande-Frieden; quam postea 1500. in *Comitiis Augustanis* repetiit, & Constitutionibus necessariis auxit, quæ a Successoribus in sequentibus Recessibus aliisque Constitutionibus publicis repetita & corroborata est *J. P. Prud. Diss.* 11. §. 17. Capita potissima hujus Pacis recenset Shweder *l. c.* §. 12.

4. Quid est pax Religiosa?

Resp. Est *conventio Imperatoris & Statuum, qua toleratia Religionis Papisticæ & Protestanticæ una cum possessione Bonorum Ecclesiasticorum in Imperio determinatur, ac Jurisdictio Pontificia, quoad Protestantes suspenditur.*

5. Quænam Occasio hujus pacis fuit?

Resp. Reformatio *abusuum papisticorum* in *doctrina* & *moribus* ope & auspiciis *Martini Lutheri*, qui salutari huic rei initium fecit promulgatione Thesium contra impudentes *nundinationes Indulgentiarum Tezelianas.*

6. Verum num Romano Catholici in tolerantiam religionis Evangelicæ mox consenserunt?

Resp. Post ingentes tumultus & motus *bellicos*, conf. B. Dn. a Seckendorff *Historia Lutheranismi*, *Maimburgio* Gallo, ex Archivis Saxonicis opposita, & in compendio Schwed. *c. l.* §. 17. Inter Imperatorem *Carolum V.* & Electorem Saxoniæ *Mauritium*, *Transactio Passaviensis* inita 1552. quæ fundamentum fuit insecutæ

postea

postea 1555. in Comitiis Augustanis, *Pacis Religiosæ*, compositæ inter Ferdinandum I. & Status Evangelicos.

7. Num etiam Reformatæ Religioni addicti hac pace comprehenduntur?

Resp. De hoc hodie nullum amplius superest dubium, postquam Instrumento Pacis Westphalicæ insertum est, *art. VII*, quod *Reformati pari jure, libertate & securitate* gaudere debeant. Hoc beneficium ipsos debere indefesso studio Electoris Brandenburgici, autor est Rachelius *Ot. Noviom. p. 56.*

8. Nullæne aliæ Religiones, quam tres enumeratæ, tolerantur in Imperio?

Resp. Ita vulgo existimant propter verba *finalia Articuli VII. Instr. P. W.* quæ eo intuitu etiam *Religiones Canonisata* appellari solent. Sed contrarium Evangelicis Principiis magis conforme est, & de sano sensu *allegati Articuli 7.* plenius differitur in *J. Publ. Prud. Diss. II. §. 21.*

9. Sed num acquieverunt hac Pace religiosa Pontifici?

Resp. Fervidiores inter ipsos ausi sunt impugnare publicas hasce Conventiones; & Pontifices per suos *Nuncios* Protestationes interponendas curarunt, quæ *tacite* annullantur in *Instr. P. art. 5. Capitul. Josephi art. 2.* conf. Schilt. *de Pace Religios.*

10. Quid est Pax Westphalica?

Resp. *Conventio inter Imperatorem ; Regem Sveciæ*

Sueciæ ac Status Imperii inita, qua reducta pace, Statuum libertati & summis juribus, tam secularibus quam Ecclesiasticis prospectum est.

11. Qua occasione ad illam Pacem deventum est?

Resp. Cum post conditam Pacem religiosam animi motus & occulta molimina turbulentorum hominum ansam *Tricennario Bello* præbuissent, & *Protestantium* arma cum *Suecicis* conjuncta prævalerent, ac *Cæsar & Ligistæ* bellorum Civilium tractu temporis pertæsi essent; tandem *Monasterii & Osnabrugæ* solennis illa Pax inita est, quæ tanquam sanctio pragmatica semper valitura, etiam fundamentum *Paci Neomagensi* 1679. conclusæ, nec non *Armistitii* 1684. initi constituitur. Cujus Pacis Instrumentum Franciscus Irenicus *in Coll. J. P. ad* Burgoldensem, (h. e. Oldenburgerus ad Oldenburgerum) *P. 3. disc. 1. p. 2.* paululum profanius der Gemeinen Reichs-Stände Bibel vocat.

12. Quænam sunt contenta Pacis Westphalicæ?

Resp. Constat *Septendecim Articulis*, quorum tenorem *versibus inclusum* exhibet D. Schweder. *l. c. c. 3. §. 27.* Inter illos vero præcipui *Articulus*; *gaudeant VIII.* ubi Statuum *Superioritas territorialis* & inde dependentia *summa jura Regalia* confirmata; tum & *Articuli V. & VI.* in quibus de *Bonorum Ecclesiasticorum possessione* & *tolerantia Religionum* dispositum est.

13. Sed num, quæ ibi de Religione Protestantica disponuntur, in omnibus locis hodie illibata conservantur?

Resp.

Resp. Affirm. Nisi quod per *famosam clausulam articuli IV. Pacis Rysvicensis* cautum sit, quod Civitates Germanicæ, *Friburgum*, *Brisacum* cum dependentiis, a Gallo restituendæ in *statu quo* tempore restitutionis etiam in *puncto Religionis*, manere debeant. Quapropter huic Paci plerique Evangelicorum *subscribere recusarunt*. Quæ in *Silesia* ratione securitatis Religionis Evangelicæ *in Instr. P. art. V. §. 38. & 40.* promissa, postea autem neglecta sunt, conf. Boukisch *Not. ad Instr. Pac. in quibus præ aliis res ad religionis statum in Silesia patria sua pertinentes, quamvis studio partium Romaniensium abreptus, tractat*, vi nuperæ *Transactionis amicabilis Alt-Ranstadensis* 22 *Aug. 1707.* inter *Imperatorem & Regem Sveciæ* iis ampliori forma restituta sunt, vide ipsam Transactionem, quæ *Mantissæ 3. loco ad specimen 4. medit. ad Instrum. Pac. adjecta est.* Motus *Palatinos* intuitu religionis amice etiam brevi terminatum iri spes est. conf. etiam *Aut. Medit. ad Instr. Pac. ad Art. V. & VI.*

14. Sed nonne etiam Reformati in Silesia restituendi sunt?

Resp. Hi quidem verbotenus in Transactione Alt-Ranstadensi non comprehenduntur; quoniam vero vi Pacis Westphalicæ etiam iis, qui inter Evangelicos *Reformati* vocantur, *paria jura* competere debeant, *Artic. unanimi VII.* jure meritoque & horum restitutionem in Silesia urgent Principes, qui inter Protestantes Reformati vocantur.

15. In-

15. *Interpretatio Pacis Westphalicæ cui competit?*

Resp. *Authentica* Cæsari & pacifcentibus Statibus; *doctrinalis* etiam privatis. Frustra dissentienti Mevio *P. 1. dec. 67.* satisfacit Rhetius *J. P. l. 1. tit. 1. §. 80.*

CAPUT VII.
DE
HABITU LEGUM PRIVATARUM AD JUS PUBLICUM.

GENERALIA CAPITA.

1. Cum ex recepta apud plerosque Publicistas autoritate pollentes, & haud dubie etiam in *Camera* & *Judicio Aulico*, sententia; *Principes inter se utantur jure privatorum*, caute faciunt, qui Principi consulunt, ut Actus, in quibus ut privatus consideratur, v. c. *Testamentum*, *Tutela*, *Nuptiæ*, juri civili conformes conficiendas curet.
2. Ex *libris tribus ultimis Codicis* admodum inepte jus Publicum Germaniæ illustratur.

Quæstio 1.

Quid intelligis per leges privatas?

Resp. Jura in gratiam subditorum constituta, tam *Germaniæ propria*, qualia sunt antiquiora a *Lindenbrogio* collecta, & illa quæ *Saxonica* & *Suevica* vocantur; quam *peregrina* in subsidium recepta, scilicet, Civile *Justinianeum*, *Canonicum*, & *Feudale Longobardicum*.

2. *Num magna autoritas & usus Germanicarum Legum vetustarum in Jure publico?*

Resp.

Resp. Cum Legum *antiquarum*, apud *Lindenbrogium* valor dudum expiraverit, vid. Conring. *de Orig. Jur. Germ. c. 25.* & Juris *Saxonici* & *Suevici* Provincialis *aptitudo* ad Negotia Publica non deprehendatur; exiguus earum in jure publico hodierno usus esse potest: Quod tamen limitandum de Jure *Germanico feudali*, quod in illis, quæ ad modum habendi spectant, magis quadret ad feuda *illustria*. conf. Schilt. *J. P. L. 1. tit. 2. §. 12.*

3. Quis usus receptarum Legum, & in specie Juris Institutianei?

Resp. Dudum de illa re inter *Taborem*, usum illarum in Jure publico extollentem, & *Conringium* vicissim deprimentem, acriter decertatum est. Cum vero ex communi & celebriore opinione, Principes & Status, *inter se, utantur Jure privatorum*, ad minimum caute faciunt illi, secundum hanc hypothesin, si *actus*, in quibus Statuum Imperii conditio ut *privata* spectatur, v. c. quatenus sunt Mariti, Patres, testamenta condunt. Juri Civili conformes fieri curent. Sic

1.) De *solennibus testamenti Principis*, ex jure civili necessariis, egit Dn. Stryk. *de Cautelis Testam. Cap. V. §. 8. seq.*

2.) De *Patria potestate Principis* in liberos, & inde effectibus juris Civilis, vid. Rherius *J. P. L. 1. tit. 20.* quo pertinet, quod *Johannes Fridericus El. Sax.* expresse ad Patriam potestatem

a Carolo V. 1532. restitutus legatur apud Hortlederum *de Caus. Belli Germ. lib. 3. c. 88.*

3.) De *Adoptione Principis Imperii*, vid. Kulpisii *Diss. de Adopt. & Emanc. Princ.*

4.) De *Portione Appanagiati*, quantitatem *Legitimæ* tuto & valide habente, vid. *infr. L. 3. c. 4. qu. 5.* add. Myleri ab Ehrenbach *Tractatus Juris publici.*

4. Quæ est autoritas Juris Canonici in Jure Publico?

Resp. Cum *Status Ecclesiastici* ad ordinem Clericorum pertineant; Illa, quæ ibi de Clericis disponuntur, *legalem autoritatem*, saltem ex Ecclesiasticorum Statuum submissione, habent. Exemplum controversiæ illustris inter Principem Bavaricum *Clementem* & Cardinalem Fürstenbergium super successione in Electoratu *Coloniensi* decisionem suam ex Jure Canonico capientis, & quidem ex *Capit. Scriptum 14. X. de Elect.* adductum est in *J. P. Prud. Diss. 11. § 24.* Sic quæ *Ordinis* sunt, Electores Ecclesiastici, antequam *infulati sunt*, peragere valide non possunt, per *Cap. 4. X. de Translat. Episcop.* Exemplum vide *infra L. 2. c. 1. qu. 16.*

5. Quid de jure feudali Longobardico dicendum est?

Resp. Huic *usus legalis* circa *acquisitionem* & *conservationem* Feudorum illustrium Germaniæ eatenus non denegatur, quatenus specialiter non docetur, legibus Germaniæ contrarium disponi

disponi circa illa. add. *Capit. Josephi artic. 4.* ibi: denen Reichs-*Constitutionen* und Lehn-Rechten gemäß.

LIBER II.

CAPUT I.

DE IMPERATORIS ELECTIONE ET CORONATIONE.

GENERALIA AXIOM. HUJ. CAPIT.

1. Quamvis per duo Secula & amplius Cæsares ex *una Domo* Austriaca fuerint, *libertati Electionis* tamen satis prospectum est.
2. Ad fastigium Cæsareum *nulli aptiores*, quam Principes & Domini Austriacarum Provinciarum.
3. Loco vetustæ *triplicis* vel *quadruplicis* coronationis, *unica* hodie saltem in usu, nec propterea Imperii *Dominio directo in Italiam* & alias *ejusdem juris Provincias* aliquid decedit, quippe quod a *Coronationis actu* præcise non dependet.

Quæstio I.

Quis est Caput in Imperio, & quomodo illud constituitur?

Resp. Imperator sive Cæsar, qui & *Semper Augustus* audit, ac ad summum in Orbe fastigium evehitur per *Electionem*. Hodiernus Imperator JOSEPHUS natus est 26. Julii st. n. 1678. in Regem Romanum electus 24. Jan. st. n. 1690.

2. Semperne Imperatorum culmen per Electionem in Germania obtentum est?

Resp. Si non *pura Electio*, uti persuasus est Lehmannus *in Chron. Spirensi L. 2. c. 3. & L. 5. c. 47.* a temporibus Carolingorum obtinuit, tamen ex *hereditaria successione & libera Electione mixta* constituendorum Regum ratio fuit, Conring. *Diss. de Elector. §. 4.* Er. Maurit. *de Orig. Elect. §. 1.* Rachel. *Diss. de Capitul. C. 2. §. 5.* dum non temere Proceres idoneos descendentes Familiæ Regnantis in Electione præteriverunt. add. ill. Coccej. *J. P. P. c. 7. §. 13.* Quæ & Successionis & Electionis mixtura duravit in *Stirpe Saxo-Vitekindea* usque ad *Henricum IV.* Nec alia facies intuitu *Archi-Ducalis Austriacæ Domus* a tempore *Rudolphi I.* ejusdem *Conditoris Augusti* per aliquot secula usque ad hodiernum Gloriosissimum Imperatorem *Josephum*, fuit, quem nonnulli inconcinne *I.* vocant; quippe qua adjectione tum demum, distinctionis gratia, opus erit, si posteritas *secundum* vel *tertium* ejusdem nominis in Solio Imperatorio videbit.

3. Quæ Causa, cur per duo Secula continua sorte Imperatores ex Archi-Ducali Domo electi sint?

Resp. Adducit nonnullas pro cetera sua sagacitate Monzambanus sive B. a Pufendorff *de Stat. Imp. c. 2. §. 4.* quod vix ulla sit, præter ipsam, in Germania Domus, quæ Cæsarei Fastigii splendorem *propriis reditibus* tolerare que-

at. Præ-

at. Præterea in casu prætentionis Austriaci opes suas ita dispofuerint, ut nullo negotio *peculiarem rempublicam* constituere possent. Nec inter leuiores causas recensendum est, quod deprehendatur tam commodus situs nonnullarum Provinciarum Austriacarum *versus Italiam*; & inde quicquid Autoritatis Cæsareæ est in Italiam valide suffulciendi facultas; Imperatoribus ex alia Domo v. c. *Bavarica*, non adeo in promtu futura.

4. Defuncto Imperatore quomodo Electio peragitur?

Resp. Elector *Moguntinus*, utpote *Decanus* Collegii Electoralis, intra *mensem* a die notitiæ mortis Imperatoriæ, Collegis id significat, eos ad futuram Electionem vocando, qui *ipsi*, aut, ex gravibus causis, per *Legatos* comparere obstricti sunt. Ei idonei ad hunc augustum actum sunt, licet Electores Ecclesiastici nondum a Pontifice *Infulati sint*, aut *Pallium redemerint*, seculares *nondum investiti*. Actum Electionis, quæ *Francofurti ad Mœnum*, regulariter in *Sacrario Templi S. Bartolomæi* suscipitur, auspicatur Cæremonia *Missæ*, a qua tamen *Evangelici* ut plurimum solent *abesse*, licet, cum *officii causa* adsint, salva conscientia *adesse* possint. Missa finita, ad *Altare* acceditur, ubi, *juramentum* de Idoneo eligendo, magis tamen ex consuetudine, & dicis gratia, præmitti solet; dum Electio Canditati, ratione certitudinis, actum

illum prævenire solet ex genio iftarum rerum. Dein Moguntinus *fuffragia colligit.* Primo loco *Trevirenfem* interrogat, & *ultimo loco ipfe* votum fuum edit. *Pluralitas* vototom obtinet. Denique hi ad Altare accedunt, ubi Moguntinus Electum Imperatorem pronunciat. conf. Monzamb. *de Statu Imp. Cap. 4. §. 5.* & ibi B. *Kulpifium.*

5. Quid fi Elector Moguntinus jufto tempore non convocet Collegas?

Refp. Si convocatio vel in totum, vel pro parte, omittatur, vi A. B. c. 1. §. 21. ultro Electores convenire poffunt.

6. Num etiam alius, quam Germanus Imperator eligi poffit?

Refp. Negat hoc Dn. Thulemarius *Tr. de Bull. cap. 1. n. 8.* aliique provocantes ad quandam *prohibitivam Conftitutionem Ottonis III.* Quæ vero, an *genuina* fit, merito difceptatur. Equidem obfervantia tot Seculorum nullus alius quam Germanus ftirpe & fanguine Solium Cæfareum confcendit; fed hæc non poffet ftringere illos, qui non habent fuperiorem. Interim fvadet prudentia & ftatus rerum præfentium, non temere confilium capere eligendi alium, quam Principem Germanum.

7. Num etiam ex Principibus Proteftantibus poffet eligi Imperator?

Refp. Nullæ *Conventiones prohibitivæ* adfunt; Inte-

nterim vix existimandum est, quod Catholici Electores, pluralitatem votorum conficientes, Evangelico suffragia sint daturi.

8. Quid vero, si aliquando deficeret proles masculina in Domo Austriaca, cui putas Dignitatem Augustam accessuram?

Resp. Si curiositati & conjecturis privatis locus, casu contingente, (quod ut Deus avertat, commune votum est;) *quia* Austriaca Regna & Provinciæ ad *Feminas* etiam devolvuntur, conf. Monzamb. *de Stat. Imp. c. 2. §. 4. Pluralitas Votorum Novemviralium* erga illum Principem, qui connubio cum Archiducissa, simul tanti matrimonii Dominus evasurus esset, ob rationes quæstione 3. tactas, procul dubio inclinabit, præsertim cum machinationes Gallicanæ, ob vires eorum præsenti bello indies decrescentes, contra Archiducalem domum non adeo in posterum extimescendæ videantur, uti tempore *Electionis Leopoldi* erant, conf. Pufend. *hist. Frid. Wilhelmi El. Brand. ad an. 1658.*

9. Cujus ætatis Eligendus esse debet?

Resp. Ætas Eligendi legibus publicis haud est circumscripta. Imp. *Leopoldus* anno ætatis XVIII. & hodiernus Imp. *Josephus* anno ætatis XI. Rex Romanorum electus est. Cantum tamen *Capitulatione Ejusdem art. 47.* fuit, ne, casu existente, ante *18. annum completum* in præjudicium Vicariorum Imperii, ejusdem suscipere possit Regimen.

10. Quæ habilitas porro requiritur in Eligendo?

Resp. Varia vulgo cumulari solent ex Locis communibus, v. c. quod debeat esse persona *illustris*; *potens*, *Augusta ac procera statura*, lingua *Latinâ* & *Germanicam* callens. Verú optimú videtur, prudentissimo Collegio, quod melius de *Bonis fortuna* & *corporis* Eligendi judicare novit, ex usu rerum præsentium, quam Doctorum umbratica scientia, hæcce perpendenda relinquere.

11. Num Elector sibi ipsi votum dare potest?

Resp. Affirm. Per A. Bullam *Cap. 11. §. fin.* Cujus rei nec etiam desunt exempla. vid. Schwed. *Part. Spec. Sect. 1. c. 2. §. 20.*

12. Coronatio novi Imperatoris quando & ubi peragitur?

Resp. Peractâ Electione & Ceremoniis eo pertinentibus, succedit, quo major splendor Personæ Electæ concilietur, ritus ille sacer, qui ad Imperii humani augustam dignitatem indigitandam, jam a vetustis seculis apud plerosque populos cultiores in usu fuit, CORONATIO, quæ per *A. Bullam Cap. 28. §. 5.* ordinarie in *Palatio Aquisgranensi* vetusta *Carolingorum* sede, peragenda est. A qua tamen dispositione A. Bullæ temporum conditio sæpius recedere suadet, ceu exemplum in novissima *Josephi* Coronatione, *Augusta Vindelicorum* 1690. peracta, in promptu est.

13. *Quo-*

13. Quotuplex olim Coronatio Imperatoria fuit?

Resp. Ut plurimum *Triplex*.

(1.) Fuit *Romana*, suscepta Romæ ministerio Pontificis Romani, pro *reliquis Imperii Romanorum*.

(2.) *Longobardica*, Mediolani, pro Regno *Longobardico* peragenda.

(3) *Germanica* Aquisgrani, pro Regno *Germanico*.

Hisce interdum IV. Coronatio accedebat pro *Regno Arelatensi.* add. Cl. Schurzfl. *Diss. de Divisione Imperii Caroli*, Schwed. *P. Spec. S. 1. c. 2. §. 27.*

14. Quid vero opus fuit triplici vel quadruplici Coronatione?

Resp. Ad indigitandos *distinctos Regnorum horum terminos & jura*, quæ illibata manserunt, cum Ottonis M. auspiciis & armis cum Germaniæ Regno, Longobardicnm Regnum & Imperium in Urbem Romam & reliquias Imperii coaluerunt.

15. Solane ergo Coronatio Germanica hodie tantum in usu?

Resp. *Arelatica* & *Longobardica* dudum frequentari desierunt. *Romana* longius duravit; Ast illius post Carolum V. *Bononia* coronatum, nullum amplius exemplum: sive sumptuum ad eam necessario impeudendorum sat tædiosa collatione Imperium sublevandi gratia, sive aliis arduis ex causis. Equidem in *Capitulationibus*

nibus usque ad Ferdinandum IV. Imperatorea adhuc obstricti fuerunt, commodo tempore, Coronam Romanam petendi; Verum *duabus ultimis capitulationibus* Lepoldi & Josephi omissa est hæc clausula, cum sine illa coronatione *Jus imperii in Italiam* salvum maneat, & hodienum etiam, occasione belli Italici feliciter gesti ira ferente, exerceatur ab Imperatore.

16. Num adeo sumptuosa erat Coronatio Romana?

Resp. Imperator cum Comitatu 4000. Equitum & 20000. Peditum a statibus juxta matriculas sistendorum, proficiscebatur Romam. Juxtam quam Expeditionem Romanam die Römer Monathe/hodie *proportione multiplicata*, pro necessitate Imperii, onera status ferunt. conf. Itterus *de Feud. Imp. c. 20. §. 4.*

17. Coronatio Germanica a quo peragitur?

Resp. Archiepiscopo *Coloniensi A. Bulla* jus diadematemImperiali caput Imperatoris ornandi tribuit *Cap. 4. §. 4.* Verum hoc Elector *Moguntinus* ad Coronationem restrictum cupit, si *Aquisgrani*, ex præscripto A Bullæ peragatur, quia hæc civitas *Diœcesi Coloniensi* subjacet; in locis vero aliis, v. c. Ratisbonnæ, Augustæ Vindelicorum, Francofurti, Noribergæ Coronationem peragendam, sibi, tanquam *Primati totius Germaniæ* vindicat, cujus jura latius propugnavit Conringius *in Assertione Juris Moguntini.*

18. Quo-

18. *Quomodo hec lis composita sit?*

Resp. Interventu Vicinorum res ad *amicam transactionem* pervenit, vi cujus *uterque* hoc jure coronationis gaudet, si illa peragenda in *Urbe sue Diœceseos*. Si vero *extra utriusque Diœcesin*, tunc placuit *Alternatio*. vid. Transactio apud Limn. *ad A. B. C. 4. §. 3. obs. 4.* quæ & confirmata est in *Capitul. Joseph. art. 36.* Probe vero notandum est, non fuisse controversiam *de Actu Impositionis Coronæ*. Nam ad hunc, per notam praxin, *omnes tres Archi-Præsules* concurrunt, sed de *Actu Coronationis & Benedictionis* vid. *Diss. de Mut. A. B. §. 19.*

19. *Num potest Elector Ecclesiasticus nondum* infulatus *Coronationem suscipere?*

Resp. Neg. Nam Ecclesiastici Electores ea quæ *Ordinis sunt*, vid. *A. B. c. 23.* antea peragere non possunt, priusquam justa *Cap. 4. X. de Translat. Episc. Cap. 15. X. de Elect.* rite consecrati & infulati sunt. Hinc cum 1690. coronanda esset *Eleonora* Augusta, & nec Moguntinus nec Coloniensis eo tempore Infula legitima gauderent, exercitium hujus Coronationis Trevirensi cessit. Schwed. *P. Spec. sect. 1. c. 2. §. 33.*

20. *Quid porro observandum est circa Coronationem Imperatoriam?*

Resp. Solennitates & alia Ceremonialia quæ prolixe satis recensentur a Schwedero *P. Spec. S. 1. c. 2. §. 34.* add. Germanica Descriptio *Actus Electionis & Coronationis Josephi*, quæ *adjecta*

est

ist der Grundf. Ed. de 1706. in fin. Ceterum in hisce *mere Ceremonialibus* addiscendis plus proficitur *autopsia* & praxi, quam operosa lectione.

21. Nihilne aliud circa ista solennia notandum est?

Resp. Ex principiis Evangelicorum sunt nonnulla, quæ *superstitiosa* videri possunt, verum illarum observantia, etiam futura, partim antiquitate partim approbantiû multitudine, facile semet defendet. Interim *Juramentû* quod cogitur coronandus Cæsar præstare de *Papa bonorando*, ipsius generosis conatibus de strenue vindicandis juribus in Italiam, non præcise obex esse potest, si modo in Ejus Consilio Sanctiori negotia *politica* a sic dictis *spiritualibus* probè separentur, exemplo *Gallorum*, inter quorum hodiernum Regem & Pontifices a Clemente X. usque Innocentium XII. de *libertate Ecclesiarum Gallicanarum* & *Jure*, ut vocant, *Regaliæ*, strenue certatum est. conf. Gilb. Burnett, *Tr. de Bellis intestinis Papatus, cujus pars huc spectans 1689. ex lingua Anglicana in Germanicam translata est.* Sic non obstat hoc juramentum, quo minus præsenti bello, *Provinciæ Italicæ* & partim *Subfeuda Sedis Romana* contributionis oneri subjiciantur, ringente licet Curia Romana.

CAPUT

CAPUT II.

DE IMPERATORIS JURIBUS Intuitu totius Imperii ET DE RESERVATIS IMPERATORIS.

AXIOMATA GENERALIA.

1. Imperator est *Caput Imperii*; sed *salvis Membrorum juribus* & juxta conventiones publicas fundamentales, sigillatim *Capitulationes*.
2. Imperator in Negotiis *communi consensu* expediendis, in *Comitiis & extra illa*, *primas ubique partes* sustinet.
3. In Controversiis Statuum super *praecedentia*, Imperator *judicium*, arbitrio haud absimile, *exercet*.
4. Ab Imperatore petenda, quae ad *Statuum legitimitatem & existimationem* pertinent.
5. Imperator nonnulla jura in Statuum territoriis, quae innoxia sunt ipsorum superioritati territoriali, exercet.

Quaestio I.

Quid consequitur Imperator Electione & Coronatione?

Resp. Imperium in *Reliquias imperii Romani* & *Regnum Longobardicum*, omnesque alias *Provincias*, quae a tempore *Ottonis M.* cum Germania coaluerunt & ei subfuerunt, nec *idoneo & legitimo titulo* exemptae sunt. Sigillatim vero *Regimen in Germania* ei defertur. add. Conring. *de Germanor. Imperio Rom.*

2. *Nam hoc ultimum est absolutum?*

Resp. Minime gentium. Accipit Regimen

men, sed iuxta mensuram Capitulationum, si-ve salua Statuum *Superioritate Territoriali*; quæ non a *beneficio* aut *beneplacito* Cæsaris dependet, sed in Statuum terris radicata est, & ab ipsis *jure proprio* possidetur. conf. Lampad. *de Republ. Germ. P.3. c.3.*

3. Quæ itaque est potestas Cæsaris intuitu Imperii?

Resp. Jura Cæsarea *universalia* commode in *tres classes* dispescuntur.

I. Quod in omnibus negotiis totum Imperium concernentibus, non tantum concurrat; sed primas *ubique partes agat.* v. c. in Comitiis.

II. Ea ab ipso petenda sint, quæ ad Statuum existimationem & legitimatatem spectant.

III. Ea possit facere in Statuum territoriis, quia eorum superioritatem Territorialem non turbant.

Pars huius potestatis Cæsareæ, nomine *Reservatorum Cæsareorum* vulgo venire solet, add. Bœcler. *Not. Imp. L.4. c.1. n.4.6.* scilicet ea jura, quæ Imperator *solus* & *seorsim* exercet. Verum nil impedit, quin *totus complexus jurium imperatoriorum*, tam vulgo sic dictorum Reservatorum, quam illorum, quæ simul cum Statibus exercet, nomine *Maiestatis reservatæ* indigitetur. conf. D. Titius *J.P. L.5. c.3.*

4. Quænam sunt Jura Imperatoris specialia juxta classem primam?

Resp. Huc pertinet (1.) Jus *propositionum in Comitiis*, & inde pendens, licet non præcise, *ordo*

ordo tractationis, faciendi. Schwed. P. spec. S. I. c. 19.

(2.) Jus *dirigendi conventus publicos*.

(3.) Jus *Suffragii in omnibus negotiis comitialibus*. Hinc nonnulli cum Schützio *J.P. Vol.1. Disp 10. th. 15.* Imperatori *semissem potestatis* in Comitiis adscribunt, quod tamen cum grano salis intelligendum est. conf. *J. P. Prud. diss. X §. 14.*

(4.) Jus Acta publica *suo nomine* expediendi.

(5.) *Jus providendi, ne Imperium quid detrimenti capiat.* conf. *Capit. Leop. art. 13. in f.*

5. Nonne alia jura sunt huc pertinentia?

Resp. Referunt nonnulli ad hanc classem *Jus Legationis Imperii proprio arbitratu & nomine expediendæ*. Verum hoc perperam, contra observantiam Imperii & conventiones publicas, *soli Imperatori* adscribitur, ceu prolixe hoc deduxit Dn. Ludwieg *pecul. Tr. de Jure Allegandi Principum Imperii*.

6. Quænam juxta Classem secundam jura Imperatoris sunt?

Resp. Huc spectant:

(1.) Jus *Investiendi* de Feudis *immediatis Ecclesiasticis & Profanis*: Zepter- und Fahnen-Lehen. Quod tamen de *solo Actu Investituræ* captendum est. nam *collatio Feudi aperti* a solo Imperatore haud pendet. vid. Schwed. *P. spec. S. I. c. 23. §. 9.*

(2.) Jus *veniam ætatis* Statibus concedendi. Exempla recentia suppeditat *J. P. Prud. Diss. V. §. 17.*

(3.) Jus

(3.) Jus *Legitimandi* illos, qui deinceps jus Statuum sint acquisituri; tum & alios cujuscunque dignitatis.

(4.) Priuilegia v. c. de *Non-Appellando* Statibus concedendi. *R. J. d. 1654. §. 115.*

(5.) Conferendi *Dignitates* & augendi *Territoriorum Titulos*. Cujus rei nuper bina exempla illustria intuitu *Comitatus Meursæ* & *Dynastiæ Mindelheimensis*, contingerunt, quarum vna in gratiam Sacræ Regiæ Maj. *Borussicæ*, altera Ducis *Marlborugii*, ob rem præclare contra hostes Imperii gestam, in *Principatum* evectaest.

7. Quænam jura exerceat Imperator juxta classem tertiam?

Resp. Sunt *illa*, quæ vulgo *Reservata Imperatoria* vocantur, & eorum explicatio vel ideo delicatioris tractationis, quod facillimo negotio in *Superioritatem Territorialem impingi* possit. Quapropter ipsi etiam Cæsarei Legati, cum tempore Pacis Westphalicæ condendæ a Suecis & Gallis urgerentur, *catalogum horum Reservatorum edere*, hoc declinaverunt. vid. Itter. *de Grad. Acad. c. 6. §. 3.* Interim *natura & indolis* horum Reservatorum, ex *statu rerum præsentium* hæc esse videtur: Status possident sub Titulo Superioritatis T. *proprio jure* omnia jura Majestatica & Regalia, quibus ad civitatis conservationem opus est. Hinc videtur iis non denegari posse, *exercitium minuto-*

rum

rum illorum jurium, quæ in ipsorum Territoriis ab Imperatore expediuntur. Quæ, cum tamen Imperator exerceat, *Statibus volentibus*, ratio rerum Civilium suadet, ut Imperatores *Civilitatem* Statuum *facilitate* compensent, & ea, quæ honoris & commoditatis gratia ab Ipso petuntur, Statibus, maxime potentioribus, temere non deneget. add. Dn. Thomas. *Diss. de injust. opposit. Jurium Stat. & Reservat. Imperat.*

§. 8. *Quot ergo Jura Reservata Imperatoris sunt?*

Resp. Inter illa enumeratur;

(1.) Jus *Primariarum precum*, vi cujus per universum Imperium in *quolibet* Capitulo, *immediato* & *mediato semel* unam personam, sed secundum naturam Beneficii idoneam in mensibus tam *Papalibus* vel *Capitularibus* vacantiæ, immediate vel mediate repræsentat ita, ut *Precista* omnibus præferatur. Hoc tamen restringendum vi *Instr. P. art. V. §. 26.* ad fundationes mediatas in quibus hoc jus exercuit Imperator ante solennem terminum *1. Jan. 1624.* Sic ex. gr. ob eam caussam *Rex Borussiæ*, qua Status Imperii, in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis suæ ditionis *jus primariarum precum* exercet, quod testantur viri illustres, Rhetius *J. P. L. 1. tit. 16. §. 8.* & Strykius *de Jure Papali Principum Evangel.* Idem jus in *Feminine fundationibus* vindicandum sibi curavit Electrix Brandenburgica. de qua videatur deductio apud Schilt. *de Libert. Eccles. Germ. in App.*

(2.) Jus *Academias*, sive *Universitates IV. Facultatum* in Statuum Territoriis fundandi. conf. Boecler. *Not. Imp. L. 23. c. 1.* Interim non improbabilis est illorum opinio, qui, propria autoritate Status Academias erigere posse, asserunt cum Rhetio *Diss. de Jure Stat. circa Sacra cap. 3. in f.* suadet tamen prudentia, majoris commoditatis gratia, *Privilegia Imperatoria* desuper impetrare, quod etiam in novissima fundatione *Universitatis Hallensis* observatum est, quæ insuper, ex superabundanti *Privilegiis Papæ* instructa est. conf. B. Cellarii *Historia Inaugurationis Academiæ Fridericianæ.*

(3.) Jus *Civitatis dandæ.* Verum & hoc Statibus pro lubitu licere, recte contendit Schwederus *P. Spec. Sect. 1. c. 18. §. 3.* & quæ in contrarium dubia moveri possent, elisa sunt a Dn. Thomas. *Diss. de Jure Dandæ Civitat.* & experientia quotidiana nullum relinquit dubium.

(4.) Jus *Nobilitandi* aliosque *Titulos* largiendi; quod tamen & Statibus vindicat solide Ill. Coccejus *Diss. de Potestat. Stat. Imp. circ. dignitat. Cap. 3.* Et sane ex mera permissione hoc jus exerceri, vel inde satis conjici potest, quod v. c. in terris Brandenburgicis nobilitatus Viennæ non pro tali reputetur, nisi *antea causas in Aula Berolinensi* indicavit ac consensum impetravit, vid. Kulpis. *ad Monz. c. 5. §. 27.*

(5.) Referunt huc etiam jus *ultimæ Cognitionis*, vi cujus a Statuum subditis ad Cæsarem,

querela *protracta* aut *denegata justitiæ* devolvi possit. Verum rarior fortasse hujus querelæ usus, cum inde læso parum solatii accessurum videatur, & præterea per *literas informatorias* in Capitulationibus injunctas valde restrictum sit. vid. *Capit. Joseph. art. 17.*

(6.) Jus *legitimandi Spurios, Notarios, Poetas Laureatos*, & id generis alias dignitates minutas creandi. Quod plerumque per *Comites Palatinos Cæsareos* in Territoriis Statuum exerceri solet, quorum potestas modo amplior, modo restrictior ex Diplomate concedentis sumenda. conf. Mundii & Sagittarii *Tr. de Comitibus Palatinis; cum judicio tamen legendi, quia cum judicio non scripserunt.* Status vero, maxime potentiores, ipsos in suis territoriis exercuisse interdum jus Legitimationis, exemplum *Joachimi II. El. Brand.* comprobat apud Scheplitz. *Const. March. P. 4. tit. 12. qu. 9.* add. Dn. Hertius *de Superior. territ. §. 16.* Quas legitimationes etiam *extra Territorium* valere, contendit Dn. Coccej. *J. P. c. 23. S. 1, n. 9.*

9. Quare Status non ipsi Notarios creandos, Spurios legitimandos curant?

Resp. Possent hoc jure, & omnibus recensitis, propria autoritate uti in terris suis, per *Artic. Gaudeant. VIII. Instr. Pac.* add. Dn. Rhet. *Comment. Jur. Feudal proœm. n. 50.* Attamen, quia v. c. *graduum Academicorum* collatio, *Notariorum* constitutio, *legitimatio* & similia sunt *Actus trans-*

tuntes h. e. quorum vis in *multis territoriis* debet esse efficax, consulto tolerantur. Interim Notariis injungi posset, Instrumentis suis non solum *nomen Imperatoris*, sed & *simul Principis*, in cujus territorio degunt, præponere, ad Principum potestatem simul indigitandam.

10. Nonne plura dantur Reservata?

Resp. Recensentur nonnulla communiter a Publicistis. Verum quia illa dubia sunt, & *impingunt in superioritatem* Statuum, consulto omittuntur. Interim adduxi, cum epicrisi tamen, *in J. P. Prud. Diss. V.* §. *20. Stamlerus* Panegyrista Reservatorum Cæsareorum, si juxta præsentia principia perpendatur, neminem facile in præcipitia trahet, aut hodiernorum *Stamleriorum* favor erga Cæsarem alicui offendiculo erit.

CAPUT III.
DE
MAJESTATE ET DIGNITATE IMPERATORIS.

AXIOMATA GENERALIA.

1. Imperatoris in Imperio jura *Majestatica* sunt, nec ille cum *Duce Venetorum*, aut *Generali Capitaneo Belgii Fœderati* comparandus est.
2. Imperator conventione *expressa*, aut *tacita* præcedit omnes Principes Europæ.
3. *Advocatia Orbis Christiani*, Imperatori tributoribus Seculis concessa, *Paci Religiosæ* in Germania præjudicio esse non debet.

Quæstio

Quæstio 1.

Num Imperator Majestate gaudet?

Resp. Vulgo distinguitur cum *Limnæo*, quem defendit Strauch. *Diss. Exoter. 1.* inter *Summitatem* potestatis, & ejusdem *plenitudinem*. Verum his objicit non præter rem Rachelius *de Capitul. Cap. VI.* §. 4. quod plenitudo Potestatis, *sit ipsa formalis ratio majestatis*, & quod propterea non appareat, quo pacto majestas Imperatoris salva evadere possit, si ex concesione Limnæi & sequacium *plenitudo imminuatur* per Conventiones Capitulationum.

2. Quæ harum Opinionum approbanda est?

Resp. Quicquid sit de terminis *plenitudinis* & *summitatis*, intricata controversia isthæc, citra flosculos Metaphysicos, enodari posse videtur; quod Majestas sive summum in Civitate Imperium, consistat quidem in *independente* & *libero* exercitio jurium Regalium, quibus ad conservationem Reipublicæ opus est. Sed si exercitium horum jurium est temperatum aut restrictum, tunc non quidem plenitudo potestatis adest, sive *Imperium ab solutum*; summitas tamen salva videtur, si per *pacta non transfertur potestas* ad eos, quibus promittitur, contra facta rescindendi, sed tantum clausula annullatoria. add. Dn. Stryk. *de Negot. Capitulat. Cæsar. annullat. cap. 1. §. 12.*

3. Dignitate & Præcedentia num antecellit Imperator reliquos Principes?

Resp. Gaudet hac prærogativa ex conventione *expressa*, aut *tacita* reliquorum Regum & Principum. Causa impulsiva vero, quod Ipsi reliqui potiorem locum a multis seculis constanter reliquerint, haud dubie arcessenda erit; tum a vasti Corporis Imperii, maxime uti sub *Ottonibus* fuit, potentia: tum & ob jus *in Imperii Romani reliquias* per Ottonem M. Regibus Germanicis *quæsitum* & inde assumtum Imperatorium titulum, vid. Conring. *de Imp. Germ. Roman. cap. 11. §. 9.* Quippe Romani Imperii majestas & veneratio istis seculis adhuc satis vigebat.

4. Quinam alii tituli & jura Imperatori tribuuntur legibus Imperii?

Resp. In *A. Bulla cap. 11. §. 3. sequ.* Imperator *Caput temporale fidelium* vocatur & in *Recessu Imperii de Anno 1592. §. 92. Advocatus Universalis Christiani Orbis*, der Obriste Voigt und Haupt der Christenheit. Inde a multis seculis solennis appellatio fuit, quod sit Imperator h. e. *Dux natus Christianorum adversus infideles*, *Ensifer*, *Archi-Mareschallus* & *Brachium Seculare*, quorum titulorum indolem enucleavit Cæsarinus Furstenerius *de Jure Legationis Principum Imperii in Præf.* & *cap. 31. sequ.* Sed an illorum valor nostris temporibus adhuc duret, cum rationibus negatur in *J. P. Prud. Diss. IV. §. 3. 4.*

5. Verum num hi tituli & in specie Advocatia sedis Romanæ Evangelicis præjudicium creare posset?

Resp.

Resp. Quamvis *Advocatia Sedis Romanæ* adhuc in *Capitulationibus* a Catholicis Electoribus Imperatoribus eligendis injungatur, vid. *Capit. Leopoldi & Josephi Art. 1.* mox tamen additur; quod illa nullatenus in præjudicium jurium Publicorum *circa religionem Protestanticam* & *Pacem Religiosam*, vergere debeat, ut adeo Imperator *æqualem Protectionem* Ecclesiis trium Religionum in Imperio, vi Legum fundamentalium, debeat. conf. Dn. Strykii *Diss. de Negot. Cæsareo Cæsar. annull. cap. 11. §. 5.* Quod contra *famosam clausulam Articuli IV. Pacis Ryswicensis*, Legatis Cæsareis tempore hujus pacis occinere jure potuerunt Legati Statuum Evangelicorum.

6. Ergo juramentum quod Imperatores præstant in Coronatione de reverentia Pontifici exhibenda, eodem modo intelligendum erit?

Resp. Omnino. Et hoc juramentum, quod etiam ab hodierno Imperatore Josepho præstitum est, vid. Ferrarii *Descript. Coronat. c. 3. p. 135.* videtur originem trahere a formula jurandi, qua *Otto M.* Papæ semet obstrinxisse dicitur in *Can. Tibi Domino 33. Distinct. 63.* quod licet Goldastus *in Ration. ad Tom. 3. Imp. Const. p. 43.* pro *figmento Gratiani* reputet; tamen non ex omni parte falsum, quamvis interpolatum agnoscit Schilter. *de Libert. Eccles. German. L. 3. c. 5. §. 9.* Clemens V. vero, pro solita sedis suæ modestia,

D 4 ven-

venditat illud pro *Juramento fidelitatis* in *Clem. un. de Jurej.* cum tamen tantum *juramentum Protectionis* fuerit, salvo *Dominio Imperii directo* in Italiam. conf. Maurit. *Annot. ad Capitul. Leop. Art. 1. in f.*

7. Quæ sunt reliqui tituli Imperatoris?

Resp. Vocant se *Imperatores Electos*, quod perperam nonnulli *non usui Coronationis Romanæ* adscribunt, cum Carolus V. & *ante* & *post Coronationem Romanam*, se ita vocaverit. Tempore *Friderici I.* Titulus *Semper Augusti*, allezeit Mehrer des Reichs/ accessit, & a Maximiliano I. idoneis rationibus nixo, appellatio *Regis Germaniæ* adjecta est. vid. *supra L. 1. C. 1. qu. 13.*

8. Quodnam est Insigne Imperii?

Resp. *Aquila*, vetus Majestatis Romanæ Symbolum. Quare vero *Biceps* & tantum non monstrosa forma placuerit, videas a multis multas ex Hœpingio *Tr. de Jure Armor.* & aliis Heraldicis Scriptoribus rationes suppeditari, & prolixior, quam opus fuisset, in hac re, ad *Heraldicam*, peculiarem disciplinam, pertinente, deprehenditur Dn. Schweder. *J. P. Part. Spec. Sect. I. c. 1. §. 16. sequ.* Verum cum salus Imperii in hisce non vertatur, cuique suo sensu abundare in *Philosophia Insignium* lubentes permittimus.

CAPUT

CAPUT IV.
DE
MODIS QVIBUS IMPERATOR ESSE DESINIT.

AXIOM. GENERAL.

1. Imperator *resignare Imperium* tempore Pacis *libere* potest, & sufficit scientia Statuum; aliud dicendum est, si *periculoso tempore* fiat.
2. Exautoratio Imperatoris, nisi animo ejus hostili in Rempublicam plane apparente, non suscipienda, & si fieret, *consensu totius Imperii* opus foret.
3. In *Depositione Venceslai* & aliorum facta a jure probe separanda sunt.

Quæstio I.

Quibus modis Imperator esse desinit?

Resp. Tribus. (1.) *Morte*, (2.) *Spontanea Resignatione*, (3.) *Exautoratione* sive *Depositione*. Quanto autem freqoentior primus secundum leges & ordinem humanæ naturæ; tanto rariores sunt doo posteriores.

2. Plane ergo exemplum spontaneæ Resignationis non occurrit?

Resp. Potest in medium afferri *Abdicatio Caroli V.* Rationes ultrooeæ Resignationis Dignitatis Imperialis, quam antea ipse & Franciscus I. æmulo studio ardentissime anhelabant, Recessui de 1559. insertæ sunt, (1.) sein obliegendes Alter/ (2.) immerwehrende Leibes Schwachheit/ (3.) Augenscheinliche Unvermögenheit. Suot hæc saltem causæ *justifica*, quænam

vero *suasoria* fuerint, multi conjectando asse-qui voluerunt. vid. Fam. a Strada *Decas 1. Bell. Belgic.*

3. Cujus præsentia Resignatio hac facta est?

Resp. Electorum. Huc pertinent verba all. Rec. Mit Vorwissen des H. Reichs-Churfürsten verlassen/resigniret und übergeben &c.

4. Nonne in manus Pontificis facienda fuisset resignatio?

Resp. Satis impudens hoc postulatum fuit Pontificis ex *prætensa* & *imaginaria* collatione & confirmatione nominis Cæsarei, conf. Conring. *ad Lampad. P. 3. c. 2. §. 7.*

5. Num etiam extant Exauctorationum Imperatorum Exempla?

Resp. Aff. cum Historia Germanica præcedentium Seculorum suppeditet Depositionem *Henrici IV*, *Adolphi Nassovii* & *Venceslai*.

6. Exauctoratio Imperatorum num justa esse potest?

Resp. Licet hisce Exemplis probari hoc non posit, cum non exemplis, sed legibus judicandum fit, & in istis *factum* a *jure* probe separare par fit; Attamen quin depositio Cæsaris *justa* esse posfit, licet temporum nostrorum humanitas casus contingentiam aliquando timere vetet, a legibus fundamentalibus Imperii, & iis nixo statu ejusdem non abhorret, cum *Status Co-Imperantes* fint, & Imperator intuitu Imperii *solus Majestatem non habeat*, qui, fi non cessaret *animum hostilem* erga Rempublicam induen-

duendo, ut nulla admonitione contraventiones sisti possent; nec saluti Reip. nisi mutata persona Imperatoris prospici posset, tum per modum non præcise *Imperii*, sed *Belli*, quod *legitimæ defensionis rationem* habiturum esset, quin exautorari posset, verius est. conf. Dn. Stryk. *de Negot. Capitul. Cæsar. annull. cap. I. §. 14.*

7. Verum quis hoc casu hanc Exautorationem suscipere posset?

Resp. Non *Pontifex* Romanus, ceu temerarie satis nonnulli ei hoc vindicant apud Buxtorff. *Disc. ad A. Bull. concl. 11. lit. G.* Nec *Comes Palatinus* ad Rhenum, ob male intellectum *textum A. Bullæ c. 5. §. 3.* qui, an ad publicas causas pertineat, merito dubium videtur Dn. Coccejo *J. P. Prud. c. 16. §. 14.* Nec sufficit *solius Collegii Electoralis* consensus, hoc modo enim simul locum habere videtur *pluralitas votorum*, quod ab absurditatis & iniquitatis nota vix absolvi posset. Hinc potius dicendum, quod *toti Imperio* hæc potestas tantum adscribenda sit.

CAPUT V.
DE
IMPERATRICE
sive
AUGUSTA,

GENERALIA AXIOMATA.

1. Augustarum conditio sub Imperatoribus *Francicis* & *Saxonicis* satis lauta, dum in *consortium Imperii* assumptæ fuerunt; quod hodie secus.

2. Augu-

2. Augustæ habent etiam suos officiales, quo pertinet dignitas Cancellariatus *Abbatis Fuldensis*.

Quæstio 1.

Num etiam Imperatrices Augustæ vocandæ sunt?

Resp. *Augustæ* titulo *Livia* Augusti Cæsaris conjux primitus honorata est a Senatu, una cum *Matris Patriæ* titulo. Tacitus *L. 1. Annal. c. 14.* add. Schurtzfl. *Diss. de Titulo Augusti.* Nam non ipso jure Connubii *Augustæ jura* obtinebant tunc Imperatrices, sed cum in Augustam renunciarentur. vid. Schilt. *J. P. L. 1. tit. 16. §. 1.* Successu vero temporis Augustæ nomen & privilegia Imperatoris & Regis Conjugi *quâ tali* atque *ipso jure connubii* competiere.

2. Num Augustæ in consortium Imperii assumuntur?

Resp. Sub Imperatoribus tam *Francicis* quam *Saxonicis* tam lauta conditio Augustarum fere erat, dum in Curiis Judicialibus sedes iis assignatæ proxime ab Imperatore, & in consortium curarum publicarum admissæ sunt. vid. Goldast. *tom. 3. Constit. Imper. f. 292.* causas suasorias attigi *in J. P. Prud. Diss. IV. §. 25.*

3. Sed num hoc hodie mutatum est?

Resp. Ita, quoad consortium Imperii. Nam præter splendorem & *reverentiam summam* Augustarum *personalem*, ob connubii vinculum; illæ cancellos *privatarum* & *subditarum* Maritorum suorum non egrediuntur.

4. Si

4. Si Augusta convenienda modo Judiciali, quis Ejus Judex?

Resp. Limnæus ad *A. B. c. 5. §. f. obs. 4.* distinguit; utrum Augusta conveniatur ab alio; an ab ipso Imperatore? Priori casu coram Imperatore conveniri posse, hunc vero suspicionis evitandæ causa, citra dubium aliis hoc commissurum esse. Posteriori casu, vi potestatis suæ Judices constituere, illisque judicium committere posse. add. Schütz. *J. P. Vol. 1. Disp. 7. th. 22. D.* Alias notabile est judicium *Ottonis III.* Imp. qui *Mariam* Conjugem lascivam & per calumniam homicidii Comitis *Mutinensis* ream, ad vivicomburium condemnavit, cognita causa in Senatu Principum. add. Schilt. *J. P. L. 1. tit. 16. §. 3.* quem rigorem in Serenissimas personas genius seculi præsentis vix admissurus hoc casu videtur. conf. discursum Furstnerii *de Jure Supremat. & Leg. Princ. Imp. c. 29.*

5. Quodnam forum sortitur Augusta, quæ Vidua vivit, post Fata Conjugis?

Resp. Imperatoris defuncti in Imperiali culmine Successoris Jurisdictioni subest conf. Dn. Stryk. *Diss. de Foro Principum & Privat. communi cap. I. n. 25.*

6. Num & Augustas coronari moris est?

Resp. Aff. Exemplum novissimum præbuit Augusta Leopoldi Conjux, & ejusdem hodie vidua, quæ *Augustæ Vindelicorum* 1690. solenni ritu & magna pompa coronata est.

7. Quem locum occupat Imperatrix in Processione Coronat. Imperatoris?

Resp. Juxta *A. Bullam cap. 22. in f.* & *cap. 26. §. 5.* Post Regem Bohemiæ. add. Limn. *ad A. B. c. 26. §. 5. obs. 7.*

8. Habetne etiam officiales?

Resp. *Abbas Fuldensis* Cancellarius Augustæ audit, cujus officium in eo consistere videtur, quod quoties Augustam coronari, aut veste Imperiali vel Regia sedere contigerit, ipse coronam, quando a Capite deponenda est, asservet. Cujus juris & privilegii Carolum IV. Imp. autorem agnoscit. Schwed. *P. Spec. Sect. 2. §. 10.* Augustarum Diplomata Fuldensis subscriptione insignita non superesse, putat Mallinkrot. *de Archi-Cancell. cap. fin.* conf. Mabillon. *de Art. Diplomat. Lib. 2. c. 16. & 17.* Quid Goldastus *in Dedicatione Tom. II.* der Reichs-Satzungen Imperatrici *Annæ*, Matthiæ Cæsaris, Conjugi suadeat circa *Archivum Augustæ*, hic exscribere haud vacat.

CAPUT VI.
DE
REGIS ROMANORUM ELECTIONE.

AXIOMATA GENERALIA.

1. Inter Imperatorem & Regem Romanorum *talis est differentia*, qualis inter Regem & ejus *successorem certum.*

2 Regi

2. Regi Rom. vivo Imperatore *nulla Majestas* competit. De Majestate *personali vel titulari* nulla quæstio est.
3. Regem Rom. eligunt Electores *citra præscitum* & *consensum* reliquorum Statuum.

Quæstio I.

Quid est Rex Romanorum?

Resp. *Princeps, qui Imperatore vivo adhuc & ad gubernacula Imperii sedente, ab Electoribus eligitur in certum Cæsaris successorem.*

2. Quomodo eligitur?

Resp. Eodem modo, quo *Cap. I. qu. 3.* de Electione Imperatoris actum est. Quo Seculo vero primitus cœptum est Regem Imperatori substituere, non liquet. vid. Bœcler. *Not. Imp. L. 4. c. 2.*

3. Num præcise legibus Imperii injungitur hæc Electio extraordinaria Regis Romanorum?

Resp. Fundamentali quadam sanctione hoc non urgetur; observantia tamen multorum actuum hujus electionis, nec Imperio inutilis, nec Electorum libertati contraria deprehenditur.

4. Num Imperatore invito eligi potest Rex Romanorum?

Resp. Sufficit eius *præscitus*, *Consensus* vero non est *de necessitate Capit. Leopold. & Joseph. art. 35. & 36.* ibi: Auch bey Lebzeiten eines Römischen Käysers mit oder ohne deßelben *Consens* vorzunehmen. &c.

5. Num Electores sine reliquorum Statuum consensu suscipere hanc electionem possunt?

Resp.

Resp. A parte Principum dubium hoc iis redditur, quia *A. B. Cap. I.* de *extraordinaria* hac electione Regis Romanorum nihil sancit, & praeterea pro ipsis allegatur *Instr. P. art. 8. §. 3.* Verum Electores hactenus in *possessione*, sine praescitu & consensu reliquorum ad Electionem novi Regis procedendi, quoties hoc ipsis e re Imperii visum est, fuerunt, & in *all. art. 7. P.* saltem promittitur decisio hujus controversiae, non vero datur.

6. Quid si Rex Rom. eligendus patrem habeat? an antea illius consensus requirendus est?

Resp. Civilitatis & decori ergo, quamvis de ipsius consensu, ex aliis argumentis satis antea jam certi sint. Quid hoc casu in Electione *Ferdinandi IV.* actum est inter Patrem & Filium, recenset Schwed. *S. I. c. 2. §. 7.*

7. Num Rex Romanorum Majestate gaudet?

Resp. Si sumatur pro *dignitate personali* ob certam spem Augustae successionis; non deneganda est ipsi, quippe *quae* ei communi stylo Curiae ab omnibus tribuitur; nec dubium quod Statibus praeferendus sit superiore loco. *R. Imp. d. 1555. §. 66.* Si vero de Majestate vel potestate, qua Imperator in Imperio fruitur, sermo est, habet illam, si terminis scholae uti lubet, actu *primo*, sed non *secundo* sive exercito, quippe quod quiescit vivo Imperatore. Pertinet huc clausula *Capitul. Joseph. S. 47.* So lange

lange Ihre Käyserl Maj. am Leben/ keiner Regierung oder *Administration* uns unterziehen 2c.

8. *Ergo, quæ in Capitulatione Regi Rom. præscribuntur, futurum tantum regimen respiciunt?*

Resp. Omnino, & ille nil imperatorii officii facere potest, nisi ex commissione Imperatoris. Bœcler. *Not. Imp. L.4. c. 7.* Hinc qui *veram Majestatem* ei tribuunt, cum non nemine in *Dissert. de Commiss. Imp. n. 16. & de Rege Roman. n. E*, æque prudenter philosophantur ac illi, qui *Delphinum* in Gallia, vel Principem *Asturiæ* in Hispania, aut *Walliæ* in Anglia, veram Majestatem habere, serio contendere vellent. Nam verbo: *Inter Imperatorem & Regem Romanum ea est differentia, qua inter Regem & futurum Regni Successorem.*

9. *Rex Rom. num præcedit reliquos Reges?*

Resp. Affirmat hoc Crusius *Tr. de Proedria Jur. L. 3. c. 2. sequ.* Verum non apparet ratio idonea, quare actu regnans, ob spem futuram Regni alteri cedere loco debeat. tutius interim ab *observantia* hoc derivasset.

10. *Quodnam Ejus Insigne?*

Resp. *Aquilam* gerit *unicipitem*, dextro solo capite prominente. Reliqua videantur apud Höping. *de Jure Armor. c. 6. n. 363.*

CAPUT VII.
DE
VICARIIS IMPERII.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Pro diversitate *duplicis* Juris *Rhenani* & *Saxonici*, duo *Palatini*, qui Vicarii Imperii.
2. Saxo in quieta possessione. Sed de Vicariatu Rhenano lis *Bavarum* inter & *Palatinum*.
3. *Vicariis* competit *omnis potestas Imperatoria*, excepta Investitura Feudorum Principalium.
4. *Vicariatus* viget, Imperatore etiam *absente* vel *minorenni*.

Quæstio I.

Quid sunt Vicarii Imperii?

Resp. *Principes, qui juxta Leges fundamentales Imperii, Throno legitimè vacante, vel impedito, juribus Imperatoris funguntur.*

2. *Ubi fundata est Constitutio Vicariorum Imperii?*

Resp. In *A. Bulla cap. 5.* Per quod vero tempus ante illam in usu fuerint, non exactè constat. Schwed. *P. Spec. S. I. c. 33. §. 3.*

3. *Penes quos hæc Dignitas Vicariatus est?*

Resp. Juxta eandem A. B. penes Electorem *Palatinatus* ad Rhenum & Electorem *Saxoniæ*.

4. *Quare ad hasce Domus Vicariatus adstrictus fuit?*

Resp. Hoc perquam obscurum est. Interim verisimiliter potest asseri, quod Vicariatus originem traxerit ex vetusto jure *Præfecturæ Palatii*, cujus hos *duos Principes* ab antiquissimis

simis temporibus participes fuisse, contendit Melch. Goldast. *in Ration. ad tom. 1. Const. & Rescript. Imp. p. 99.* Scilicet fuerunt a vetustis temporibus *duo summa Tribunalia* sive stylo, illius ævi, *Palatia*, pro diuersitate duplicis juris quo Germania utebatur, nimirum *Franconicum* vel *Rhenanum* & *Saxonicum*, & his præfecti *Comites Palatii* dicebantur. Quæ adpellatio penes Electorem ad Rhenum constanter mansit, & quamvis apud Saxones postea in desvetudinem abierit, certum tamen est, olim Electores Saxoniæ se *Comites Palatinos* scripsisse, & nota est hujus juris sedes in der Pfaltz Aldtstädt/ quorsum olim ipsi Imperatores se contulerunt, vel juris dicendi, vel experiundi causa. add. Ill. Dn. Coccej. *J. P. P. Cap. 16* add. Sagittarius in *Antiquitat. Aldstadensibus §. 3.* Alii tamen vestigia hujus Palatinatus Saxonici etiam in *Schartau* hæsisse, antumant cum Dn. Zech. *in Fecial. Europ. p. 241.* Q. Giovanni *in Germ. Princ. c. 4. p. 166.* hunc Palatinatum Saxonicum *Provincialem* solummodo fuisse, probare nititur.

5. Num hi duo Electores quiete juris hujus exercitio gaudent?

Resp. De Saxonico Electore hoc certum est. Verum Electori Palatino post mortem *Ferdinandi III.* acris controversia mota est a Bavaro super Vicariatus exercitio, de qua re potuerunt consuli allegata scripta a Kulpisio *ad Monz. c. 4. §. 5. p. 64.* & Schwedero *P. spec. S. I. c. 3. §. 4.*

6. *Quæ sunt potissima momenta in puncto juris, quo quisque nititur?*

Resp. Elector Bavariæ pro se curavit allegandum *Instrumentum Pac. Westph. Art. IV.* vi cujus dignitas Electoralis, quam Electores Palatini ante hac habuerunt, cum *omnibus Regalits, Officiis, Præcedentiis, Insignibus & Juribus quibuscunque ad hanc dignitatem spectantibus, nullo prorsus excepto, manere debeat penes Lineam Guilhelminam, quamdiu masculi ex ea* superstites fuerint. Vicissim a parte Electoris Palatini ad Rhenum exceptum est, Vicariatus dignitatem non esse *dependens Electoralis dignitatis* translatæ, alias omnes Electores hoc jure gavisuri essent, sed *Palatinatui ad Rhenum annexum*. Hinc in *A. B. c. V.* expresse dici, in textu *latino*, quod ipsi hoc jus competat ratione Principatus vel Comitatus, & quamvis in Germanica versione legatur: Von des Churfürstenthums und Pfaltzgraffschafft Freyheit wegen; verba tamen latina, tanquam *Authentica*, majoris ponderis & in dubio præferenda esse, quod multis aliis rationibus, ex penetralibus Juris Publici, pluribus deduxerunt illustres viri, *Spanheimius, Frensbemius, Coccejus, Schilterus, Thulemarius*. Interim hujus controversiæ series & *Acta publica* eo pertinentia collecta reperiuntur in *Theatro Europæo Tom. 8.* Lundorp. *tom. 2. & 8.*

7. *Quis exitus hujus Controversiæ fuit?*

Resp. Hactenus *indecisa* mansit. Interim non

nonnulla momenta *politica* circa illam tetigit Monzambano *de Stat. Imp. c. 4. §. 8.* in posterum etiam haud dubie indecisa manebit, dum Lineæ *Rudolphinæ* postliminii quasi jure *superior Palatinatus* cum *Archidapiferatu* & annexis, hoc anno ab Imperatore & Imperio restituta sunt, & desuper investitura accessit.

8. Solio vacante, nonne Pontifici competit Vicariatus in Imperio?

Resp. Etiam hoc jus arrogare sibi voluit, conf. *Cap. Venerabile. X. de Elect. & Elect. pot.* Limn. *J. P. L. 3. c. 12. n. 11. & in addit.* sed frustra. vid. Bœcler. *Not. Imp. L. 4. c. 3.*

9. Quænam est potestas Vicariorum Imperii?

Resp. Competit ipsis *omnis* potestas Imperatoria, nisi qua restrictio doceatur. Nam cum Imperatoris vices sustineant, oritur præsumtio pro generalitate potestatis. conf. Rhet. *J. P. L. 1. tit. 5. §. 9.* Coccej. *J. P. P. c. 16. §. 13.*

10. Nonne exercitium Jurium Vicariatus specialius potest recenseri?

Resp. Si per partes eundum est, habent Vicarii

(1.) Jus *exercendi Judicia communia.* Sic *Judicium Imperii Aulicum* in Aula sua quisque, habita tamen ratione districtus sui assignati, instituit, etiam quoad causas Feudorum regalium. Schw. *P. sp. S. I. c. 3. §. 7.* *Cameræ* vero *utriusque nomine* Processus decernit. Schw. *c. l.*

(2.) Jus ad *Beneficia Ecclesiastica* præsentandi. *A. B. c. V. §. 1.* E 3 (3.) Col-

(3.) Colligendi *reditus* & *Proventus*, A. B. *ibid.* & *investiendi* de Feudis ibid. Quæ tanquam potiora in A. Bulla recensentur, reliqua videantur exposita a Schwedero *l. c.* § 8. Thulemar. *de Octov. c. 22.* Schütz. *J. P. Vol. I. Diss. V. th. 12.*

11. Ergo Vicariis etiam potestas erit investiendi de Feudis Principum Zepter- und Fahnen-Lehen.

Resp. Neg. cum illorum Investitura & Collatio soli Imperatori vel Regi Romano specialiter reservetur. *A. B. c. 5. §. 1.* Jus vero *Cognoscendi de Feudis majoribus* iis vindicant Itterus *de Feud. Imp. c. 25. §. 19.* Dn. Coccej. *c. 16. §. 13.* Thulemar. *de Octovir. c. 22. th. 28.*

12. Num Vicarii possint res Imperii alienare?

Resp. Etiam hoc illis all. Text. A. Bullæ prohibitum est, quippe quam potestatem nec ipse Imperator *solus* habet.

13. Sed quid, si Imperator absens, an tunc etiam Vicarii ejus officio funguntur?

Resp. A. Bulla *all. c. V. tantum* de casu *Vacantiæ* per mortem Imperatoris disponit, quod colligitur ex verbis: *ut præmittitur.* Interim ob paritatem rationis, & observantiam subsequentesque literas declaratorias Imperatorum v. c. *Maximiliani I.* & *Caroli V.* apud Goldast. *P. I.* der Reichs-Satz. *p. 243.* & Palatino & Saxoni jus isthoc, etiam hoc casu, confirmatum est. Palatinus desuper variis *privilegiis claris* gaudet, conf. Freher. *de Origin. Palat. c. 16.* Hipp. a Lap. *de Rat.*

de Rat. Stat. P. 1. c. 13. add. Schilter. *J. P. L. 1. Tit. 18. §. 6.* Cujus tamen Disceptationis hodie non magnus usus videtur esse, cum Imperatores coronationis causa Romam proficisci non soleant; aliam vero absentiam status præsens vix admittat.

14. Quid vero in casu minorennitatis Cæsaris vel Regis Romani?

Resp. Et hoc casu asserenda est Vicariatus potestas, quod præterea *in Capit. Joseph. art. 47.* expresse cautum est.

15. Quid vero si Imperator morbo Chronico aut mentis imbecillitate laboret?

Resp. Dn. Horn. *J. P. cap. 21. §. 3.* putat, & hoc casu Vicarios jus suum exercere posse.

16. Nonne vero dantur etiam Vicarii Imperii pro Regnis Arelatensi, Longobardico & Imperio Romano stricte dicto?

Resp. Quæ de *Delphino* Vicario Arelatensi & *Comite Palatino* ejusdem Regni vicario afferuntur, v. Conring. *de fin. Imp. c. 24.* fortasse nulli alii usui inseruiunt, quam ut vetusti juris Imperialis indicia sint, Bœcler. *Not. Imp. L. 4. c. 3.* In *Italia* Dux Sabaudiæ, tam *vivo*, quam *mortuo* Imperatore, Ejus *Vicarius perpetuus* audit, qui cautum est per *Capitulationem Joseph. Art. 4.* sub conditione tamen, si *fidelem Imperii Principem* semet exhibiturus sit. Hunc, vacante Regno, Ordinariis Vicariis Imperii Romano-Germanici, non minus, quam ipsi Imperatori &Im-

& Imperio ſubeſſe, contendit Dn. Uffenbach. *de Judic. Aulic. c. 25.* conf. tamen Itterus *de Feudis Imperii, c. 9. §. 15.* De Contradictione *Ducis Mantuani* videatur Schwed. c. I. §. 7. add. Schurtzfl. *de Diviſ. Imp. Karolini §. 78.*

LIBER III.

CAPUT I.

DE STATIBUS IMPERII Eorumque Diverſo Ordine ET Matriculis Imperii.

GENERALIA AXIOMATA.

1. In Statibus Imperii conſideranda ſunt *Tria*: (1.) Jus *Territoriale* (2.) inde Jus *Suffragii* in *Comitiis* & (3.) *Nexus ſocialis* circa *onera* Imperii.
2. Statuum *origo exacte* ob non ſufficiens lumen hiſtoricum medii ævi vix poteſt conſtitui.
3. Statuum diſtinctio *in tria Collegia* ſatis vetuſta eſt.
4. Crucem figit Publiciſtis, cur *Civitates immediatæ* inter Status aſſumptæ, *nobiles immediati non*. Hinc plerique ſicco pede prætereunt hoc.
5. Per Matriculas Imperii *immedietas* & jura *Suffragii in Comitiis* exacte non probantur.
6. Statuum diviſiones in *Quaterniones* figmentum Monachorum ſapiunt.

Quæſtio I.

Qui, præter Imperatorem, participant de Imperio Civili in Germania?

Reſp.

Resp. *Status Imperii*, qui *Superioritate Territoriali* & jure *Sessionis ac Voti in* Comitiis gaudent. *Illa* partem Reipubl. communis propria autoritate regunt & attemperant *seorsim* ad salutem totius Reipublicæ; *Hoc* cum Imperatore *in commune* consulunt & decernunt.

2. Quid itaque sunt Status Imperii?

Resp. Vulgo describuntur a jure *Sessionis* & *Suffragii* in Comitiis. Ad mensuram Status vero exhauriendam, citra dubium plenius describuntur, quod *Status Imperii sint, qui singuli in suis Territoriis Imperium Civile exercent, communi vero Imperio communibus opibus & consiliis, nexu sociali, succurrunt.*

3. A quo tempore Proceres in Germania Co-Imperantes constituti fuerunt?

Resp. Exacta Periodus, ob deficiens lumen historicum medii ævi, constitui haud potest; Interim quantum ex historia *Carolingorum* & Successorum colligere licet; Ab illo tempore, quo populi Germanici *coaluerunt* sub uno capite, scilicet sub *Francicis Regibus*, & postea *Carolingis*, Monarchia aliquantisper præponderavit: ast & a temporibus *Conradi I.* inter Monarchiam & plurium corporum liberorum systema sat manifeste fluctuavit, geniusque libertatis Germanicæ semper ad illam formam propendit, licet accuratum Systema Rerumpublicarum secundum regulas politicas formandi, ignorantia istorum seculorum impediverit.

conf. *Diss. de Jure Principum Imperii circa Fœdera cum Exteris. §. 5. 6.* Hinc post varias fluctuationes jurium Statuum, tandem expressis & claris Conventionibus publicis stabilita est Superioritas Territorialis Statuum.

4. Status Imperii quotuplices Ordinis sunt?

Resp. Potissima distinctio, quæ & in Comitiis conspicitur, est in *tria Collegia*: nimirum Collegium (I.) *Electorale* (II.) *Principum* & (III.) liberarum *Civitatum*.

5. Collegium Electorale quot Personis constat?

Resp. Ex recensione A. Bullæ *Septem Electores* sunt. His postea vi Instrumenti Pacis Westphalicæ, *Comes Palatinus ad Rhenum* tanquam *novus* & *octavus* Elector accessit, & ante paucos annos *Nonus Elector* ex Ducali Domo *Brunsvico-Hannoverana*, hac dignitate *investitus* est 19. Novembr. 1692. Viennæ ab Imperatore Leopoldo. *Introductio* vero in *Collegium Electorale* post 19. annorum mora a Principibus obstacula nunc facta, ad quod arduum negotium feliciter conficiendum citra dubium multum contulerunt merita hodierni Electoris erga Imperium. Ceterum cum hoc anno Electoratus Bavaricus cum prærogativis & annexis in Electorem Palatinum sit translatus, ad *Octoviratum* in hoc Collegio Electorali res iterum rediit.

6. Num successu temporis pluribus Principibus spes ad dignitatem Electoralem superest?

Resp. Hoc colligi potest ex *Decreto Cæsar. Commiss.*

Commiss. d. 21. Jul. 1706. & in illo facta promissione Von Errichtung neuer und mehrer Churen. Sic etiam Catholici Status in casum *conjunctivæ*, scil. si *Wilhelmina* linea extincta, in *Rudolphina* forte ad Evangelicam Domum hæc dignitas perventura esset, *substitutionem novi Catholici* Electoris; Evangelici Status vicissim, substitutionem Evangelici Principis in casum Evangelicæ Domus Electoralis exstinctæ urgent, de quo *alleg. Acta Comitial.* pluribus videri possunt.

7. *Collegium Principum, quos Status complectitur?*

Resp. Partim *Ecclesiasticos*, partim *Seculares*, qui in duo *Scamna* dispescuntur. In Scamno Ecclesiastico primum locum occupant *Archi-Duces Austriæ*. Rationes vide ap. Monzamb. *c. 2. §. 3.* confer tamen Kulpisium & Obrechtum ad h. l. Deinde *Archiepiscopi*, inter quos primus *Salisburgensis*, qui Sedis Romanæ *Legatus Natus* audit; *Vesontinus*, cujus metropolis *Vesontium* sive Bisantz una cum *Comitatu Burgundiæ* (Franche Comte) sub ditione Gallica est. Dn. Imhoff. *Notit. Proc. Imp. L. 3. c. 33. §. 9.* Addunt nonnulli Archi-Episcopum *Pragensem*: verum huic nil commercii cum jure Publico Germanico est. Imhoff. *c. l. §. 3.* & Archi-Episcopatus *Rigensis* dudum, cum ipsa *Livonia*, Imperio exemptus est. Reliqui Archi-Episcopatus, *Magdeburgicus* & *Bremensis*, utpote *Secularisati*, ad Scamnum Ecclesiasticum non amplius pertinent. Sequun-

quuntur deinde *Episcopi*, Archi-Episcoporum *Suffraganei*, excepto *Bambergensi*, qui *nullum Metropolitanum* agnoscit & *Pallium* etiam, instar Archi-Episcoporum a Pontifice redimit. Specialiter enumerant Episcopos Schwed. *P. Spec. S. 2. c. 6.* Iren. *ad Burg. P. 1. Disc. 20. ad J. P. Tridentino* & *Brixiensi* Episcopis jus suffragii in Comitiis dubium reddit Domus Austriaca. Limn. *Tom. I. add. ad L. 5. c. 2. n. 40.* Observandum etiam est (1.) quod inter Episcopos *Magister Ordinis Teutonici*, der Teutsch-Meister/ in Comitiis primum locum obtineat, alternando tamen cum *Bambergensi*. Conring. *in Not. ad Lamp. P. 3. c. 6. §. 4.* & (2.) quod *transversum Scamnum* in Comitiis sit, vulgo die Quer-Banck/ in quo *Protestantes Episcopi*, *Osnabrugensis*, si ex Domo Hannoverana, quod *alternatim* fit, eligatur, & *Lubecensis*, sedent. Episcopos vero excipiunt *Abbates* principali dignitate fulgentes, Gefürstete Aebte/ uti vocantur. Recensentur illi in *J. P. Prud. Diss. VII. §. 21.* quibus addendi *Duo Praepositi* pari dignitate, *Elwangensis* & *Berchtoldensis*. Imhoff. *l. c. §. 3.* ut & *Abbatissae Principes. v. all. Diss. VII. §. 23.* In infima parte Scamni Ecclesiastici sedent *Praelati Non-Principes*, qui *duobus curiatis Votis* gaudent, & in *Recessibus* semet *ante Comites* subscribunt. Dividuntur in *duo Directoria*, Sveviсum & Rhenanum. qui illi sint, *vid. alleg. loc.*

8. Quinam sunt Status Seculares Collegii Principum?

Resp.

Resp. Præter Archi-Duces Austriæ jam recensitos, in *Scamno Seculari* ſedent Duces *Magdeburgicus, Bremenſis, Saxonici, Brunſvicenſes, Wurtenbergici, Megapolitani, Holſatia; Marggravii, Landgravii, Comites Palatini* ad Rhenum; *Principes Imperii* in ſpecie ſic dicti tam *vetuſta* proſapiæ, quam *novioris*, in ſtatum Principum evectæ. Specialius recenſiti ſunt alleg. *l. Diſſ.VIII.* quem quisque locum occupet, aut quæ his ipſi deſuper moveatur, uno obtutu perſpici poteſt ex *Schemate Seſſionis in Comitiis*, quod reperitur accurate ſatis delineatum in der Grundfeſte *in Append. poſt Actum Proceſſionis & Propoſit.* Poſt principes ſequuntur *Comites & Barones* Imperii, qui dividuntur in IV. *Scamna* ſive *Collegia* (1.) *Suevicum* ad quod VII. (2.) *Franconicum* VIII. (3.) *Weſtphalicum* IX. (4.) *Wetteravicum* VI. Comites juxta Imhoff. c. l. pertinent, & gaudent *IV. Votis Curiatis.*

9. *Quodnam eſt tertium Collegium Statuum?*

Reſp. *Civitatum Imperialium*, quarum nonnullæ *liberæ Imperiales Civitates* audire malunt, differentia hodie ſaltem nullius momenti, conf. tamen Dn. Coccej. *J.P. c. 17. §. 7.* Numerus illarum ut hic inferatur, vix opus eſt, cum paſſim apud Publiciſtas obvius ſit; & unicus Bœclerus *Not. Imp. L. 11. c. 5.* abunde ſatisfacit. Juxta *duo Scamna* ſcilicet *Rhenanum* & *Suevicum* dividuntur in der Grundf. *P. 2. c. 6.* Nonnullæ earum ſatis potentes ſunt; aliæ medio-

mediocres; pleræque tamen libertatem magis quam vires jactare possunt. add. Monz. *c. 2. §. 13.*

10. Num Collegium Civitatum gaudet etiam Voto decisivo in Comitiis?

Resp. Expresse hoc ius assertum est *in Instr. P. Art. gaudeant. §. §. tam in universalibus.* Quia autem a duobus Superioribus Collegiis non admittitur ad *Re-* & *Correlationem*, conquestæ sunt Civitates imperii, votum decisivum iis inutile fieri. Controversiam hanc fuse exposuit *A.* **der Grundf.** *P. 2. c. 6.*

11. Nobiles immediati num etiam ad Comitia vocantur?

Resp. Neg. cujus rei rationem, quod ipsi exclusi & Civitates admissæ reperiantur, Dn. Coccej. *J. P. c. 19. §. 14.* suppeditat, contra quam tamen dubia movet Dn. Thomas. *Diss. de Potest. Statuum Imp. Legislat. §. 8-10.* & tandem suas conjecturas ulteriorem meditationem postulantes substituit.

12. Jus Status & immedietas nonne ex Matriculis probari potest?

Resp. Matriculæ *præsupponunt* quidem, aliquem esse *Statum Imperii*, vel saltem *immediatum*, sed non definiunt. Nec ulla Matricularum adeo correcta est, quin non contra illam infinitæ querelæ in Comitiis auditæ sint; quæ cum *ex fundamento non sublata fuerint*, vix credibile est, quod Status Matriculam, ad numerum eorum & jus definiendum, conficere voluerint,

luerint, sed tantummodo tanquam *Indicem contribuentium*, ob periculum in mora, *Interimistice* confectum.

13. *Quot sunt matriculæ Imperii?*

Resp. Variæ, quarum nonnullas adducit Limnæus *J. P. L. 1. c. 7. 8. & in add. ad h. l. &* Wehner. *Obs. pract. v. matricul.* Inter quas *Matricula Vormatiensis d. 1521.* præ aliis accurata habetur. conf. Maurit. Diss. *de Matricul. §. 39.* Lehm. *Chron. Spir. L. 7. c. 112.*

14. *Juxta quam hodie onera Imperii feruntur?*

Resp. Allegata Vormatiensis *in R. J. de 1576. §. 99.* vocatur quidem gerechte und gewissete Matricul, tamen postea in nonnullis correcta in subsequentibus Comitiis 1545. 51. 57. 67. 71. 77. Postea 1650. Repartitio *Suecicæ Satisfactionis* haud pauca immutavit, donec provisionaliter revisa, correcta & moderata est 1698. quæ propterea die Revidirte Reichs-Matricul vocatur & *Appendicem constituit* der Grundfeste des H. R. Reichs. *Edit. noviss. de an. 1706.*

15. *Quid statuendum de Statuum divisione in Quaterniones?*

Resp. Prolixum Catalogum Quaternionum exhibet Goldastus *tom. 1. Const. p. 34.* & Panvinius *de Comit. Imp.* Verum e genuinis Tabulis Publicis hæ divisiones non possunt legitimari, sed sunt inventum privatum, haud dubie *Monachale.* Fritschii dubiis in *pec. tr. de Quatuorvir.* satisfactum est in *J. P. Prud. Diss. XI, §. 13.*

CAP.

CAPUT II.
DE
JURIBUS COLLEGII ELECTORALIS SINGULARIBUS.

AXIOMATA GENERALIA.

1. Quamvis periodus Collegii Electoralis instituti quoad *annum* & *diem* non possit definiri; tamen *dudum* ante A. Bullam penes Septemviros fuisse *Electionis potissimas partes*, certum est.
2. Eximia sunt jura, quæ Imperator cum Electoribus, exclusis reliquis, exercet, ac propterea Negotia *Cæsareo-Electoralia* vocari possunt.
3. Autoritas Collegii Electoralis in Comitiis tanti est, quanti reliquorum omnium Statuum.
4. In arduis Imperii Negotiis fruuntur *præconsultatione* cum Cæsare.

Quæstio 1.

Quænam sunt jura Collegii Electoralis præ reliquis Statibus?

Resp. Sunt eximia quædam jura, quæ vel Collegium *solum* exercet, vel *una cum Cæsare*, exclusis reliquis Statibus, quæ propterea negotia Imperii publica *Cæsareo-Electoralia* vocari possunt.

2. *Quænam sunt illa jura, quæ Collegium hoc solum exercet?*

Resp. Huc pertinet *Negotium Electionis Cæsaris*, cui in A. Bulla forma & modus præscribitur, & in hac proprie fundamentum prærogativarum Electoralium jactum est, ceu annotavit jam Bœclerus *Not. Imp. L. 6. c. 7.*

3. *Quan-*

3. *Quando exclusis reliquis Statibus jus eligendi nactum est Collegium Electorale?*

Resp. Qui Constitutioni Ottonis III. originem adscribunt, oppido falluntur. vid. Conring. *Diss. de Septemvir.* A veris autem originibus rem repetit Dn. Coccejus *J. P. Prud. cap. 10.* quod ab initio Imperii Germanici *Archi-Officia IV.* Pincernatus, Dapiferia, Mareschallatus, Camerariatus semper penes *quinque* Duces Imperii scil. Rhenensem f. Comitem Palatinum, Franconicum, Bavarum, Suevum & Saxonem, *uno* ex iis Rege electo, fuerit, & postea *Ducatibus* istis vel *conjunctis* vel *alteratis* Rex *Bohemiæ* & *Marchio Brandenburgicus* locum suppleverint. His *præconsultatio* in Electione & hinc major prærogativa, donec ad eos solos pervenit. Ecclesiasticis tribus Archi-Episcopis illa prærogativa assignata fuit, quod munere *Archi-Cancellariatus* fungerentur.

4. *Quæ vero Causa, quod eadem Officia quæ Imperii ab Electoribus Episcopo Bambergensi exhibenda sint?*

Resp. Quantum de obscura re constat, ex nimia illorum temporum devotione *Henricus II.* sive *Sanctus* instituit, ut talia officia etiam *Bambergensi Episcopo* exhiberentur, ubi doctissimus Conringius *ad Lamp. P. 3. c. 4. §. 23.* fatetur, semet nescire, quare *Archi-Officia Imperialia* & *Officia Bambergensia* in iisdem subjectis concurrant. Quæ vero *Feuda* a Bambergensi reco-

F gno-

gnoſcantur ab Electoribus, æque perplexum eſt. conf. Dn. Thomaſ. *de Feud. Oblat. c. 1. §. 21.* Ceterum *Sub-Officiales* in Aula Bambergenſi & nonnulla huc pertinentia erudite ſatis perſequitur B. Wagenſeil. *de S. R. Imp. Summis Official. & Sub-Official. c. 18. cap. 18.* De *Cunigundæ* Conjugis Henrici II. *ſerico rubro filamento*, Kunigundens rothen ſeidenen Faden, vid. Limn. *J. P. L. 3. c. 7. n. ult. & ad A. B. c. 27. obſ. 7.* add. Lehm. *Chron. Spir. L. 5. c. 16.* Unde conjecturæ oriuntur, occulto Cunigundæ Imperatricis favore hæcce jura, quæ Eyben de *Tit. Nobil. §. 42.* haud præter rem, *plane mirifica* vocat, Bambergenſi Præſuli conceſſa eſſe, licet B. Schurtzfleiſchius *pec. Diſſ. de Innocentia Kunigundæ* contrarium evincere ſatagat.

5. Nonne hoc ad prærogativas Electorum pertinet, quod ſoli ſeparatum Collegium conſtituant?

Reſp. Ita: Videatur *Capit. Joſeph. art. 35.* Et origo hujus rei vetuſtior videtur, quam ut ad tempora Friderici & Maximiliani referri debeat cum A. der Grundſeſt. *P. 2. c. 3.* Huic Collegio etiam innexa eſt *unio fundamentalis*, quam die Churfürſtliche Verein vocant, vid. *Capit. Joſ. art. 6.* add. Goldaſt. *Polit.* Reichs-Händel, *p. 8.* Limn. *tom. 5. add. ad L. 3. c. 2.* Cum qua haud confundenda eſt die Reiniſche Verein inter Electores Eccleſiaſticos & Palatinum, particularis 1519. Veſaliæ inita. *Utraque* confirmatur *in Capit. Leop. & Joſeph. art. 6.*

Bohemi-

Bohemiæ Regem vero illa vnione non comprehendi, asserunt Pfeffing *Vitr. art. illustr. L. 3. tit. 7. §. 30.* Crüger de Novemviratu *P. Gen. Disc. 2. §. 10.* Verum, dum nunc de recipiendo Bohemiæ Rege in Collegium Electorale *quoad omnes ejus functiones* res prope in Comitiis confecta creditur, eo ipso simul in Ipsum commoda & onera istius unionis in posterum devolventur. *vid. q. 11. n. IV.*

6. Magna ne autoritatis est hoc Collegium in Comitiis?

Resp. Octo vel Novem suffragia hujus Collegii tantidem esse putantur, quanti valent reliqua in rebus Comitialibus. add. Cæsarin. Furstener. *de Supremat. cap. 40.* Rhetz. *J. P. L. 1. tit. 6. n. 5.*

7. Quæ eorum potestas circa præsentationem Assessorum Cameræ?

Resp. Singuli *Duo*, cum alias integri *Circuli totidem* constituere jus habeant. *Instr. P. art. 5. n. 57.* Rex *Bohemiæ* tamen ab hoc jure excluditur. Crüger *all. Tr. Part. spec. M. 2. Disc. 15. §. 4.*

8. Circa Capitulationem conficiendam quodnam Eorum jus?

Resp. Hactenus in *possessione* sunt, ut soli eas conficiant. Historiam controversiæ *vide supra L. 1. c. 3. qu. 5. sequ.*

9. Num Electores aliis, quam Regibus cedunt loco?

F 2 Resp.

Resp. Neg. Sed *Regibus pares* æstimantur & liberis Rebuspublicis, Archi-Ducibus, Cardinalibus, Magnis Ducibus semet præferunt.

10. *Quænam sint negotia Cæsareo-Electoralia?*

Resp. In *duas Classes* distingui possunt. Ad *primam*, ubi consensus Electorum *viritim* & per *unanimia* requiritur, pertinet:

(1.) Jus *nova Vectigalia in Imperio* concedendi, & *vetera augendi. Capit. Leop. art. 21. & Joseph. art. 20.* add. *Instr. Pac. Westph. art. 9.*

(2.) Jus *Stapulæ, Geranii*, Emporii concedendi in Imperio per *eosd. textus LL. publ.*

Ad *secundam Classem*, ubi scilicet *pluralitas Votorum* sufficit, pertinet:

(1.) Jus *declarandi aliquem*, maxime Statum Imperii, *in Bannum. Cap. Leop. art. 28.* & *Joseph. art. 27.* Quo jure ad minimum *provisionaliter* gaudent, donec juxta *Instr. Pac. art. 8. §. 3.* consensu Comitiali hæc res definiatur.

(2.) Jus concedendi *Regale Monetæ. Cap. Jos. art. 33.* & *legitime* amissum jus monetandi *restituendi*, ad quod consensu Electorali etiam opus esse Imperatori, argumento *d. art. 33.* concludunt B. Dn. a Rhetz *J. P. L. 1. tit. 6. §. 27. & L. 2. tit. 16. §. 10.* Dn. Klein *Diss. de Prærogat. Princip. Imp. c. 2. n. 167.*

(3.) Jus *alienandi* & *oppignorandi* res Imperii. *Cap. Jos. art. 12.*

(4.) Concessio *Feudi aperti. Cap. Jos. art. 29.* quod & ad *vacantes Electoratus* extendendum est. Crug.

Crüg. *all. Tr. P. Spec. M. 2. Disc. 10. §. 5.*
(5.) Assumptio in *numerum Statuum. R. I. d. 1654. §. 197. Cap. Leop. & Jos. art. 44.*
(6.) *Comitiorum indictio.* vid. *Cap. Josephi art. 16.*
(7.) *Negotiorum* Imperii *arduorum* cum Cæsare *præconsultatio. Cap. Joseph. art. 38.* ibi: In Sachen so das Reich betreffen von hohen *Præjudiz* und weiten Aussehen / bald anfangs der Chur-Fürsten als unser innersten Räthe Gedancken vernehmen. Et nonnulla alia jura, quæ ex *Schedis Boineburgicis* apud Bœcler. *Not. Imp. L. 6. c. 2.* peti possunt.

II. Qui sint Electores S. Rom. Imperii?

Resp. (I.) *Primus* in hoc Collegio Electorali est Elector & Archi-Episcopus *Moguntinus*, Collegii *Decanus*, & *Archi-Cancellarius* per *Germaniam*, *A. B. c. 3. §. 7.* Cujus autoritas propterea in Imperio insignis est. Videtur autem Archi-Cancellariatus officium tribus Archi-Episcopis concessum esse primitus tempore Ottonis M. quamvis in re vetusta certo definiri haud possit. conf. Dn. Coccej. *J. P. c. 10. §. 5.* Schwed. *Sect. 1. c. 8. §. 1.* Jura inde dependentia specialiter suot recensita in *J. P. Prud. Diss. VI. §. 7.* Hodiernus Dominus Elector est LOTHARIUS FRANCISCUS *de Schoenborn*, indefessa cura pro salute Imperii contra machinationes Gallicas longe superans *Prædecessores* suos.

(II.) *Secundum* ab ipso locum tenet Elector

& Archi-Episcopus *Trevirensis*, Archi-Cancellarius per Galliam & Regnum Arelatense, *A. B. c. 1. §. 12.* ex qua dignitate, præter nudum titulum, quid ipsi supersit, non constat. vid. Mallinkrot. *de Archi-Cancell. P. 1. m. 3.* Hodiernus Dominus Elector est JOHANNES HUGO, Episcopus simul *Spirensis*.

(III.) *Tertius* sive ultimus inter Ecclesiasticos est Elector & Archi-Episcopus *Coloniensis, Archi-Cancellarius per Italiam A. B. c. 1. §. 11.* Cujus Tituli & præcedentis Trevirensis, si aliqua functio hodie supereſt, ab Archi-Cancellario Germaniæ per Vice-Cancellarium Imperii administratur. Bœcler *Not. Imp. L. 6. c. 5.* Crüger *de Novemvir. P. Spec. M. 2. disc. 4. n. 5.* Sedes vero Electoralis nunc vacat. Cum enim 1688. ope Imperatoris & Sociorum annitente laudabili Papa *Innocentio IX.* efficeretur, ut Princeps Bavariæ *Josephus Clemens* præ æmulo Gallico, *Cardinale Fürstenbergio* hanc dignitatem obtineret, hic, murata scena, postea vestigia Fürstenbergica, in semet devovendo Gallico Interesse, strenue secutus est initio præsentis Belli, hinc una cum *Fratre* Domino *Emanuele de Bavaria* in Bannum declarati, Electoratibus fuis exciderunt.

(IV.) Inter Seculares Electores *primus*, alias ordine *IV. Rex Bohemiæ* est, qui eſt *ipse Imperator*. Est Imperii *Archi-Pincerna A. B. c. 4. §. 4.* cujus Sub-Officialis Baro de *Limpurg*, reliqua videantur *alleg. Diss. VI. §. 10.* Ceterum Bohe-

mum

mum olim, antequam ad Regiam Dignitatem eveheretur, *ultimum inter officiales locum* obtinuisse, fide *Cranzii* adstruit Dn. Mulzius *Repræsent. Majest. Cæsar. P. 3. c. 10. n. 96.* Quo memorabili exemplo, an illi qui eadem Majestate Corona & Regno in hoc Collegio nunc fulgent, *proximum ab ipso locum* sibi vindicare possint, aliis ad discutiendum relinquitur. Notandum vero, quod Rex Bohemiæ, ad *ordinarias deliberationes & reliquos Actus Collegii Electoralis*, præter Electionem, hactenus haud admissus fuerit; occasione vero *novi Electoratus*, Accessio Coronæ Bohemicæ ad Collegium Electorale ab Augustiacis summopere in Comitiis præsentibus Statibus commendata est; nec videntur illi desiderio huic refragari, si (1.) Bohemia *peculiarem Circulum* Imperii constituere, (2.) onera Electori paria [Churfürsten Anschlag] ferre, (3.) Pace profana & religiosa semet obstringere, (4.) Peculiaribus prærogativis in Comitiis abstinere velit; de *quo Acta Publica Comitial. h. a. consuli possunt.*

(V.) Excipit hunc *Quintus* Elector *Bavariæ* per *J. P. art. 4. §. 3.* in hoc loco, qui antea Palatini Comitis ad Rhenum erat, confirmatus. Est Imperii *Archi-Dapifer* & in *solennibus Actibus* præfert *Pomum Imperiale*. Subofficialis est Baro *Waldburg*. Elector *fuit* Dominus *Maximilianus Emanuel* Frater Ex-Electoris Coloniensis, quæ tristia fata *Societas Gallica* ipsis peperit.

(VI.) Sequitur *Sexto* loco Elector *Saxoniæ*, Imperii *Archi-Mareschallus A. B. c. 4. §. 4.* qui in solennibus Processionibus *Gladium Imperii evaginatum præfert Imperatori*. Ejus Sub-Officialis Comes *Papenheim*. Reliqua jura vide *all. Diss. §. 12.* Hodiernus Dominus Elector Saxoniæ est FRIDERICUS AUGUSTUS, qui ad componendum haud propitiis Fatis gestum bellum cum *Suecis*, abdicato *Polonarum* Sceptro, cujus rei adfinia in *precario* isto *Regno Henrici Valesii* & *Johannis Casimiri* exempla adsunt, *Regiæ Majestatis* appellatione adhuc fruitur.

(VII.) *Septimum* locum tenet Elector *Brandenburgicus*, potentia & splendore alias in Imperio *primus*. Nam præter Regnum *Borussiæ* & liberos Principatus, *Arausionensem*, *Neo-Comensem* (*Neuf-Châtel*) aliasque Dynastias inde dependentes, Ditiones ejus ad Imperium spectantes *septimam partem Germaniæ* constituere perhibentur. vid. Dn. a Zech. *Consil. Saxon. Europeischer Herold p. 134.* & ultra *ducenta milliaria* in longitudinem fere excurrunt, Monzamb. *c. 2. §. 7. in f.* Est Imperii *Archi-Camerarius A. B. c. 27. §. 3.* & in Imperialibus Processionibus *Sceptrum* gerit. Sub-Officialis ejus est Princeps *de Hohenzollern*. Hodiernus Dominus Elector est FRIDERICUS, Bello & Pace inclytus Heros, de cujus sapientissimis Institutis pluribus actum est in *all. Diss. VI. §. 18.*

(VIII.) *Octavo* loco hactenus ordo tetigit Ele-

Electorem *Comitem Palatinum ad Rhenum* olim inter Seculares *primum*, postea *penultimum*. Imperii *Archithesaurarius* est, cujus Sub-Officialis Comes de *Sintzendorff*. Hodiernus Dominus Elector JOHANNES WILHELMUS est, necessitudine sanguinis Potentissimis Europæ Principibus innexus. Hoc anno vero ob fatalem Domus Bavaricæ revolutionem *pristina jura*, *Archidapiferatum* & annexa una cum *Investitura Superiora Palatinatus* solenni ritu accepit ab Imperatore cum consensu Imperii.

(IX.) *Ultimus* & Novissimus Electorum Dux *Hannoveranus* est. Ex *Guelphica Domo*, vetustorum Seculorum Annalibus celebrata, primus 1692. *Ernestus Augustus* hac dignitate investitus est. Ejus Filius hodiernus Dominus Elector est GEORGIUS LUDOVICUS, Princeps bello insignis, cui & propterea summa cura Exercitus Imperii contra Gallos concredita est. Quoniam vero reliqui Electores quodam *Archi-Officio* hohe Ertz-und Erb-Aempter/ conspicui sunt, *Archi-Vexilliferatum* des H. Römischen Reichs Ertz-Pannier-Ampt huic Domui conferre Imperatoria fuit intentio. Verum interposita *Protestatione* & contradictione *Ducalis Domus Wurtenbergicæ*. vid. *Deductio Juris Wurtenbergici 1693. edita*, Investitura super solo Electoratu Viennæ 1692. cita *collationem Archi-Officii* facta est. Inde apparet etiam ratio cur *clypeus* in meditullio *Insignium Electoralium* vacu-

 us ad-

us adhuc deprehendatur. In casu tamen, si extincta *Linea Wilhelmina*, Electoratus Bavaricus ad *Palatinum* perventura sit, *Archithesaurariatus* officium huic Domui promissum est. Conf. *Recessus int. Imperat. & Domum Brunsvic. d. 1692. art. 4.* add. Crüger *de Novemvir. P. Spec. Membr. 2. D. 4. §. 23.* Cujus rei nunc plenior spes apparet *Linea Rudolphina* Electoratu hoc anno excidente.

CAPUT III.
DE
SUPERIORITATE STATUUM TERRITORIALI, ECCLESIASTICA ET CIVILI.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Superioritas Statuum territorialis *vocabulo*, vix autem *re ipsa*, a *Majestate* differt.
2. *Illa* independenter ab Imperatore exercetur quoad iura *Ecclesiastica* & *Profana* in Territoriis.
3. *Illa* non est *recens fœtus* superiorum Seculorum; sed fundamenta ejus Reip. *initiis* coæva sunt.
4. Quæ adhuc circa liberum exercitium Superioritatis T. Statibus controversa reddebantur, *Pace VVestphalica* & *ultimis Capitulationibus*, extra disputationem collocata in tuto sunt.
5. Superioritas T. etiam vires suas exerit *extra Territorium* in jure *Belli*, *Fœderum*, *Legationum*, *Guarantiæ* &c. Sed hoc apud *Potentiores* duntaxat Status, qui propterea *Suprematu* frui dicuntur.

Quæstio I.

Quid est Superioritas Territorialis?

Resp.

Resp. *Summa potestas omnia, quæ ad Regimen civile pertinent, h. e. Actus belli & pacis in & extra Imperium, complectens; Nisi qua restrictio Pactis Imperii publicis fundamentalibus doceri possit.*

2. Nonne revera Superioritas T. est ipsa Majestas?

Resp. Non desunt, qui *Superioritatem Territorialem* a *Majestate* solo duntaxat nomine differre, contendunt, ob sublime, liberum & independens Exercitium *omnium Majestaticorum jurium* in Territoriis Statuum, nemini nisi Deo & Ensi obnoxium. Illustrationis causa accedit, quod nonnulli Principes Majestatem & *Sigilla Majestatica*, haud obscure sibi adscripserint. vid. Schilt. *de Jur. Obsid. C. 2. §. 6.* Thulemar. *de Octovir. c. 19. §. 32.* Pfeffing. *ad Vitriar. L. 1. tit. 4. §. 9. a.* & subinde in Actis publicis stylus: *Souveraine* Reichs-Fürsten, non adeo insolitus sit. vid. *Litera El. Brand. d. 8. Nov. 1662. in Diar. Europ. P. 9. p. 536.* Interim stylo Juris Publici *recepto* hactenus, modesta Superioritatis Territorialis expressio magis arrisit, haud dubie *in memoriam pristini status*, & quod nonnullorum Statuum *inæquales vires* hoc postulare, & *splendorem Majestatis deprecari* videantur.

3. Publicistæ num in eo consentiunt, quod Superioritas T. per summam & independentem potestatem definienda sit?

Resp. Plerique *dependens* hoc jus dicunt, largiendo tamen, quod e *visceribus Majestatis* quædam

Territoriis libere & Imperatore jure impedire non valente, deductorum mentionem faciant; ut inde concludi possit, quod illa, quæ contra Ducem Saxonicum Henricum Conradus suscepit, de *facto*, *non de jure* contigerint, ac adeo frustra dissentientes hoc exemplo nitantur.

6. Num Superioritas T. solummodo vires suas in Territorio exercet?

Resp. Non tantum *circa Territorium* versatur, sed etiam *Exteros* respicit. Priori consideratione Superioritas T. *immanens*; posteriori, Superioritas T. *transiens*, distinctionis ergo vocari poterit.

7. Quæ jura complectitur Superioritas Territor. immanens?

Resp. *Ecclesiastica* & *Secularia*, quibus scilicet ad regendum Territorium opus est. *add. beic ill. A. Medit. ad Instrum. Pac. ubi eleg. mantissa 1. ad Spec. 4, de Superioritate Territoriali agit.*

8. Num Status Pontificii juribus Ecclesiasticis utuntur?

Resp. Pontificii *Jure Sacrorum*, impediti principiis suæ religionis, non audent uti, sed *Protestantes* jugo hoc excusso, jus circa Sacra merito sibi vindicarunt, quod & plenissime iis assertum est in *Instr. P. Art. 5. §. Transactio. 5. & §. Jus Diœcesanum. 48.* dum jus Diœcesanum & tota Jurisdictio Ecclesiastica cum omnibus suis speciebus, contra Augustanæ Confessionis

nis Status, usque ad compositionem Christianam dissidii Religionis suspensâ & *intra terminos Territorii cujusque Status Jus Diœcesanum & Jurisdictio Ecclesiastica se continere jussa est*; quod *idem* art. VII. ad *Reformatos* extensum est. dict. Articulos illustrat *Dn. Autor meditat. ad Instr. Pac. specimine tertio.*

9. Qua itaque in re consistit Jus Statuum circa sacra?

Resp. Non in *Imperio ipso in Conscientias*, quippe quod jure divino nulli Majestati competit, quam absoluta etiam sit, & pertinet ad *Reservata Divinæ Majestatis*; Sed in potestate (1.) circa *Ordinem externum* Cultus Divini dirigendum, & cum hoc conjunctum *jus disponendi* circa *Adiaphora*. (2.) circa *Personas* cultui externo destinatas. (3.) *Res* & *Bona* ad cultum necessaria. add. Conring. *de Jur. Maj. circa Sacra. §. 10.*

10. Num Principum jus circa Sacra rectè Episcopale vocatur?

Resp. Ita communiter invaluit, verum *minus aptè*, quia jus Majestaticum circa sacra *plura* complectitur, quam tres illas partes *juris Episcopalis*: Ordinem, Legem Diœcesanam & Jurisdictionem; quæ insuper Episcopis *dependenter* a Pontifice competunt, nec conveniunt Principibus, jus circa sacra ipsis jure proprio competens, a malæ fidei possessoribus denominare.

11. Num

11. *Num itaque Status diversæ religionis subditos invitè tolerare obstricti sunt?*

Resp. Qui Anno MDCXXIV. *aliqua anni parte* exercitum Religionis habuerunt; illos Dominus Territorii tolerare debet, & quiete frui *omnibus juribus possessis*: Qui vero eo tempore in possessione exercitii istius juris non fuerunt, illos vel tolerare potest, vel jubere, ut *sine damno* emigrent. *Instr. P. art. V. §. 30.*

12. *Quid vero si unus vel alter Statuum ab hac conventione resilire velit?*

Resp. Tunc, si amica interpellatio Principum intercedentium nullius efficaciæ, ad *jus Repressaliarum* concurri solet. Sic ob *querelas Reformatorum* in Palatinatu, S. Reg. Majestas Borussica *Romano-Catholicis* in suis Provinciis liberum Exercitium nuper suspendere decrevetat, qui fortissimus modus videtur, alterum eo adigere, ut *Suum Cuique* constet.

13. *Qua jura Statuum Evangelicorum sint in Capitula & Catholicos sua jurisdictioni?*

Resp. Possunt omnia illa Status in *Capitulis Mediatis* etiam *Catholicis* suæ ditionis facere, quæ olim *Pontifex* vi *Concordatorum Germaniæ* & *Cæsar* in iis *fecere*; sed *eadem* 1624. 1. Jan. non amplius exercuerunt. Plenius hoc dednxit & Exemplis illustravit. Dn. Stryk. *Tr. de Jure Papali Principum Evangelicorum.*

14. *Nonne breviter specialius hoc potest duduci?*

Resp. Status possunt (1.) conferre benefi-

cia

nis Status, usque ad compositionem Christianam dissidii Religionis suspensa & *intra terminos Territorii cujusque Status Jus Diœcesanum & Jurisdictio Ecclesiastica se continere jussa est*; quod *idem* art. VII. ad *Reformatos* extensum est. dict. Articulos illustrat *Dn. Autor meditat. ad Instr. Pac. specimine tertio.*

9. Qua itaque in re consistit Jus Statuum circa sacra?

Resp. Non in *Imperio ipso in Conscientias*, quippe quod jure divino nulli Majestati competit, quam absoluta etiam sit, & pertinet ad *Reservata Divinæ Majestatis*; Sed in potestate (1.) circa *Ordinem externum* Cultus Divini dirigendum, & cum hoc conjunctum *jus disponendi* circa *Adiaphora*. (2.) circa *Personas* cultui externo destinatas. (3.) *Res* & *Bona* ad cultum necessaria. add. Conring. *de Jur. Maj. circa Sacra*. §. 10.

10. Num Principum jus circa Sacra recte Episcopale vocatur?

Resp. Ita communiter invaluit, verum *minus apte*, quia jus Majestaticum circa sacra *plura* complectitur, quam tres illas partes *juris Episcopalis*: Ordinem, Legem Diœcesanam & Jurisdictionem; quæ insuper Episcopis *dependenter* a Pontifice competunt, nec conveniunt Principibus, jus circa sacra ipsis jure proprio competens, a malæ fidei possessoribus denominare.

11. Num

11. Num itaque Status diversæ religionis subditos invitè tolerare obstricti sunt?

Resp. Qui Anno M DC XXIV. *aliqua anni parte* exercitium Religionis habuerunt; illos Dominus Territorii tolerare debet, & quiete frui *omnibus juribus possessis*: Qui vero eo tempore in possessione exercitii istius juris non fuerunt, illos vel tolerare potest, vel jubere, ut *sine damno* emigrent. *Instr. P. art. V. §. 30.*

12. Quid vero si unus vel alter Statuum ab hac conventione resilire velit?

Resp. Tunc, si amica interpellatio Principum intercedentium nullius efficaciæ, ad *jus Repressaliarum* concurri solet. Sic ob *querelas Reformatorum* in Palatinatu, S. Reg. Majestas Borussica *Romano-Catholicis* in suis Provinciis liberum Exercitium nuper suspendere decreverat, qui fortissimus modus videtur, alterum eo adigere, ut *Suum Cuique* constet.

13. Quæ jura Statuum Evangelicorum sunt in Capitula & Catholicos suæ jurisdictionis?

Resp. Possunt omnia illa Status in *Capitulis Mediatis* etiam *Catholicis* suæ ditionis facere, quæ olim *Pontifex* vi *Concordatorum Germaniæ* & *Cæsar* in iis *fecere*; sed *eadem* 1624. 1. Jan. non amplius exercuerunt. Plenius hoc deduxit & Exemplis illustravit. Dn. Stryk. *Tr. de Jure Papali Principum Evangelicorum.*

14. Nonne breviter specialius hoc potest deduci?

Resp. Status possunt (1.) conferre benefi-

cia in Mensibus *Papalibus* (vocatur etiam: in *Turno Principis*) *Januario*, *Martio*, *Majo*, *Julio*, *Septembre*, *Novembre* vacantia, etiam in *Capitulis Pontificiis*, v. *Inst. P. Art. V. §. 26.* In *Mensibus* autem *Capitularibus* sive *Turno Capituli* h. e. quibus collatio est penes Capitulum, scilicet in VI. Mensibus reliquis jus *Provisionum extraordinarium* habent, si in *Aula Principis*, aut ab ea intra *duas Diætas* moriatur, vel ob *irregularitatem* Beneficio excidat. vid. *alleg. Tr. C. 3. §. 1.* (2.) Habent jus exigendi *Annatas* sive primi anni reditus. *cap. IV. §. 7.* (3.) Possunt Dispensare circa *Matrimonium Canonicorũ.* (4.) Tributum ab iis exigere. *Quæ omnia capita in laudato Tractatu eleg. pluribus exponuntur.*

15. *Quid in se complectitur Superioritas T. Secularis?*

Resp. Ex hac fluit Jus:

(1.) Subditos *vinculo homagiali* obstringendi.

(2.) In *numerum subditorum* adscribendi quosvis extraneos etiam *infideles* & *Judæos*. Quod olim in *A. B. c. 9. §. 2.* solis Electoribus erat concessum. Sed hodie hoc jus commune omnibus Statibus est. Rhet. *J. P. L. 2. T. 17.* Rumel. *ad A. B. P. 1. D. 8.*

(3.) Subditis idoneis legibus prospiciendi, & sic *potestatem legislatoriam* exercendi, quæ adeo libera gaudent, ut & leges condere possint *Juri communi contrarias*. Conf. Dn. Thomas. *Diss. de Stat. Potest. Legislator. contra jus Commun.* (4.) Va-

(4.) Valorem harum Legum, Edictorum, Rescriptorum, quoad certas personas iterum restringere, quod vocatur *jus concedendi Privilegia.*

(5.) Potestas *judiciaria* circa Subditorum *controversias* & *delicta*, in Tribunalibus & Dicasteriis dijudicanda.

(6.) Constitutio *Magistratuum* & *Officialium Belli* & *Pacis.*

(7.) Jus *Monetæ* omnis generis, aureæ, argenteæ, cupreæ, cudendæ, tamen juxta *pedem* certum in Imperio receptum, qui an accurate servetur, alii dijudicent. conf. Schwed. *S. 1. c. 25. §. 7.*

Et (8) in genere Directio *rerum politicarum* Policey-Sachen / quo pertinent leges *sumptuariæ*, definitio *pretii* rerum consumptibilium; jus dirigendi *rem annonariam*, promovendi *commerciorum* cursum & cum hoc connexum jus *Postarum*, instituendi *nundinas*, *pondera*, *ulnas* & *mensuras* & *reliqua*, quibus suprema potestas ad obtinendum finem Civitatis suæ, h. e. communem tranquillitatem & felicitatem, indiget.

15. Quænam sunt partes Superioritatis Territor. transeuntis?

Resp. Quæ suscipiuntur cum *Exteris Principibus* & *Rebuspublicis liberis*, tanquam *æqualibus*, quæ *functiones jure Gentium* regulantur.

16. Quænam ad has pertinent?

G Resp.

Resp. Huc refertur (1) Jus *Legatos mittendi*; quod tamen in tota sua sublimitate, etiam quoad *Ambassiatores*, Principibus denegant Electores. vid. *inf. L. VI. c. 1. qu. 18.* & Electoribus ipsis hoc non competere, contra quotidianam experientiam, asseritur a *non nemine* in *Diss. de Potentatu*, scilicet quia ab ipso *Monarchica* forma Imperio *subtilissime* assignatur. (2.) Jus *Belli* & eo pertinentia. (3.) Jus *Fœderum pangendi cum Principibus Exteris*. Difficiles quæstiones heic moveri solitas, enucleatas vide *in Diss. nostr. de Fœderib. Princip. Imp. cum Exter.* (4.) Jus *Mediationis* & cum hoc ut plurimum conjunctum jus *Guarentiæ Pacis*. conf. Kulpis. *ad Monz. P. 2. c. 5. §. 8.*

17. Num omnes Status capaces sunt recensitorum horum jurium?

Resp. *Jure* possent exercere, nisi imbecillitate virium ad functiones hasce juris Gentium sustinendas incapaces essent, dum *Exercitum justæ magnitudinis* cum requisitis extra fines territorii sui haud valent educere ac sustentare, & *fœderibus*, *legationibus* instructi haud apparent; quos propterea Fürstenerius *all. Tr.* separat ab illis Statibus, qui propter vires suarum Provinciarum *Suprematu*, vel ut alii affectant magis latine loqui *Potentatu* fruuntur.

18. Num Statuum personæ sanctæ & inviolabiles sunt?

Resp. Omnino, & quidem (1.) *intuitu Subditorum*, qui, si jura Superioritatis Territorialis

lis sibi arrogant, Crimen *Læsæ Superioritatis Territorialis* committunt, & *pari pæna* Criminis Læsæ Majestatis plecti possunt, *Bonis* delinquentium, ubicunque terrarum sitis, *Fisco* applicandis. *Cap. Leop. Art. 27. & Joseph. Art. 26.* Nec patitur indoles Superioritatis T.tis & *generalis Dispositio* textuum adductorum inter Crimen læsæ Majestatis in *Electores* & *reliquos Status* commissum, differentiam admittere. Intuitu (2.) *Imperii* vero si peccant Status, v. c. frangendo pacem publicam, *Banno*, quod habet *speciem executionis militaris*, conf. Dn. a Rhetz. *J. P. L. 4. tit. 19. §. 13.* in ordinem redigi possunt, *persona* eorum *inviolabili*. Si vero (3.) *ut homines* peccant v. c. *homicidiis*, *adulteriis*, nullum agnoscunt Judicem in his terris, & utuntur instar Regum & liberorum Principum Titulo: *Nos, Dei gratia.* conf. Eyben. *Diss. de Tit. Nobil.* §. 19. conf. *infra L. V. c. I. qu. 8.*

19. *Quomodo acquiritur Superioritas T.?*

Resp. Intuitu *Ecclesiasticorum* Statuum *Electione Capitulorum*. Olim quidem sub *Francicis Impp.* & eorum *Successoribus* usque *Henricum IV.* Episcoporum & reliquorum Prælatorum *Denominatio* pendebat a Cæsare, uti adhuc hodie hoc *Regale* exercent Reges *Galliæ*, *Hispaniæ*, *Poloniæ*, *Hungariæ*, *Bohemiæ*. Verum artibus sanguinolentis Pontificum, inprimis *Hildebrandi*, sive *Gregorii VII.* vid. Ziegler. *ad Lancell. Diss. prælim.* §. 31. Imperatores hoc jure opimo, &

tantū non *dimidia parte* potestatis in Imperio, exciderunt. conf. Conring. *Diss. de Constit. Episcopor.* Schilter. *de Libert. Eccles. Germ. L. 3.* Adeo ut nunc breviter de Constitutione Prælatorum Germaniæ dici possit: Capitulum *eligit*: Papa *confirmat*: Imperator *investit*. *Seculares* vero *Status* per *Successionem* in Terras, quibus hoc jus *cohæret*, acquirunt.

CAPUT IV. DE SUCCESSIONE IN IMMEDIATA FEUDA IMPERII.

AXIOMATA GENERALIA.

1. *Electoratus* sunt *individibiles*, quod si in *reliquis Domibus* Principum introductum fuisset, vires Imperii nunc non adeo *distractæ* apparerent.
2. Ad introducendum *jus Primogenituræ* in Serenissimam Domum, *consensum Imperatoris* plerique requirunt.
3. Circa Controversias Successionum illustrium *judicat* quidem *Imperator*, Potentioribus Prætendentium *possessionis* apprehensione *armata* (ut plurimum) sententiam Cæsaream prævenientibus.

Quæstio 1.

Quæ Differentia ratione Successionis in Electoratu & Principatu?

Resp. Electoratus sunt *indivisibiles* per *A. B. c. 24.* & succedit semper *primogenitus*, nisi plane *inidoneus* vel suo juri sponte renunciet *A. B. c. 7.* conf. Itterus *de Feud. Imp. c. 12. §. 22.* Exemplum est in Electorali Domo Brandenburgi-

burgica, tempore *Friderici I.* qui prætérito primogenito *Johanne*, bona ipsius gratia, heredem Electoratus fecit *Fridericum II.* vid. Dn. Stryk. *de Cautel. Testam. Cap. V. M. 2. §. 14.*

2. Linea autem Electorali in Descendentibus extincta quis ex Collateralibus succedit; an Agnatus senior ætate; num vero Agnatus Linea evacuatæ proximior?

Resp. Acriter hoc disputatum fuit inter Lineas Saxonicas Ducales *Altenburgicam* & *Vinariensem*, quarum *illa proximiorem*; *hæc* Seniorem prætulit. Controversiam & eo pertinentes scriptores recenset Dn. Schwed. *P. spec: S. 2. c. 3. §. 8.* Quievit vero illa Linea Altenburgica extincta. Puto tamen *proximitatem Lineæ* attendendam esse. Interim Rationes in utramque partem excerpsit Crusius *de Jur. Praced. L. 4. c. 9.*

3. Sed si quis jam Electoratum possideat, an posset in alio, tanquam proximus Agnatus succedere?

Resp. Affirmantis Limnæi *tom. 4. in addit. ad L. 3. c. 7.* opinio videtur vero consentanea, cum nulla Lex prohibitiva extet.

4. In reliquis Principatibus quomodo succeditur?

Resp. Jure *Sanguinis*, ita tamen, ut in nonnullis vigeat *jus primogenituræ*, in aliis *divisio æqualis* inter Fratres obtineat.

5. Ubi primogenitura introducta, an reliqui plane nihil accipiunt?

Resp. A Fratre succedente certum *Apana-*

 gium

gium iis debet constitui, pro viribus Provinciæ & personarum dignitate. conf. Schilt. *J. P. L. 2. Tit. 9.* add. Springsfeld. *de Apanagio.* Clarius vero potest asseri, Portionem Apanagii, *Legitimæ* rationem saltem habere debere, juxta Dn. Stryk. *de Cautel. Testam. Cap. V. §. 20.*

6. *Num promiscue Liberi Parentibus Principibus succedunt?*

Resp. *Naturales* non, licet a Cæsare *legitimati* sint, Itter. *de Feud. Imp. c. 14. §. 1.* add. Dn. Joh. Sam. Stryk. *Diss. de Liberis Natural. Princ.* Aliud vero dicendum de Liberis ex *matrimonio inæquali* ortis. Itter. *l. c.* Rhetz. *J. P. L. 1. Tit. 20. §. 6.*

7. *Num jus Primogenituræ Testamento Patris Principis potest introduci?*

Resp. Ex communi opinione *consensus Imperatoris* ad id requiritur. Itter. *L. c. c. 13. §. 11.* Nec sufficit *Testamentum*, licet *Exceratione* Testatoris munitum sit. Eleg. Responso in *Controversia illustri* hoc comprobat Dn. Stryk. *de Cautel. Testam. C. 6. M. 2. §. 26.* ubi in *Append. num. V.* istiusmodi Testamentum occurrit.

8. *An etiam Con-Statuum consensus necessarius est?*

Resp. Juxta Limnæum *J. P. L. 4. c. 8. n. 121.* in Comitiis hoc fieri debet, & in Domo *Cassellana* & *Darmstadina* primogenituræ jos Pactis publicis Westphalicis confirmatum est *J. P. art. 15. in f.* Verum hoc non necessitatis esse, verius

rius videtur. conf. Dn. Stryk. *all. Tr. C. 5. m. 2. §. 18.*

9. Num etiam alio modo, citra Divisionem Fratrum succedi solet?

Resp. Si *communi* succedentium nomine Territorium regatur, relicta *Seniori* aliqua prærogativa; vel in Regimine *alternatur*. quod vocant die **Mutschierung** vid. Itter. *de Feud. Imp. c. 13. §. 12.*

10. Nonne datur etiam Successio Conventionalis?

Resp. Huc pertinent *Pacta Confraternitatum* die Erb-Verbrüderungen / quæ adhuc sunt inter Domus Saxonicam, Brandenburgicam, Hassiacam, de qua materia *pecul. Tr.* egit Carpzovius; conf. Itter. de *Feud. Imp. c. 17. §. 1.*

11. Si a proximis Agnatis aut alio modo conventionali succedatur, quid consequuntur Viduæ & Filiæ?

Resp. Viduæ fruuntur *Dotalitio* pro conditione Territorii, aut secundum conventionem, de qua materia consulendus Mylerus *in Gamologia Personarum Illustrium*, add. Dn. Coccej. *J.P. cap. 28.* Filiabus *allodialia* cedunt, ad quæ quid pertineat, *eleganti Dissertatione de Jure Allodiali Principum Imperii expositum est a Dn. Strykio. Conferantur etiam Acta Publica Controversiæ inter Domum Palatinam Electoralem & Ducissam Aurelianensem (d' Orleans.)*

12. Successor illustris num indistincte tenetur Obligationibus Antecessoris?

Resp. Communiter distinguunt inter illum, qui succedit jure *hereditario* & jure *proprio*; *illum* factum defuncti præstare debere; *non* vero *hunc*. conf. Ziegler *de Jur. Maj. L. 1. c. 4. §. 48.* In genere quæ Grotius *de J. B. & P. L. 2. c. 14. n. 11. sequ.* in medium circa obligationem Successoris Principis affert, etiam ad *libera Territoria* Germaniæ, eorumque Successores applicanda videntur. add. Rhet. *Comm. J. Feud. L. 1. Tit. 3. n. 19.*

CAPUT V.
DE
TUTELA PERSONARUM ILLUSTRIUM.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Tutor Principis Electoralis usque ad 18. est *Proximus Agnatus*; quoad administrationem vero *reliquarum Provinciarum*, Testamento *alius* etiam constitui posse videtur.
2. Matres *illustres* Tutrices esse possunt Filiorum *Minorennium*.
3. Interdum *Veniam ætatis* ab Imperatore Principes minorennes regnaturi petunt.

Quæstio I.

Quid si Successor in Territorio per ætatem incapax ad regnandum sit?

Resp. Tunc per certum tempus lege definitum sub *Tutela illustri* est.

2. *Num tempus illud ratione omnium Statuum impuberum æquale est?*

Resp.

Resp. In *Electorum Filiis* Tutor præponitur usque ad *annum 18. completum*, & quidem *proximus Agnatus*, *A. Bulla Cap. 7. §. 4.* ibi: Frater *Senior* ejusdem Primogeniti *Tutor existat.*

3. Num ergo nullus alius constitui poterit Testamento?

Resp. Sunt, qui hanc dispositionem A. Bullæ ad *jus*, *vocem* & *potestatem eligendi Imperatorem* restringunt, quam adimi posse Agnato proximo negant; alium vero posse Testamento constitui Tutorem ratione *educationis Personæ*, & *administrationis Electoratus*, vid. Dn. Coccej. *J. P. Prud. c. 29. §. 17.* Verum hoc dubiis gravissimis haud caret, quæ allata sunt a Dn. Strykio *Diss. de Tutela Materna Principum Imperii*, *c. 1. §. 18.*

4. Verum annon extra Electoratum quoad reliquas Provincias Tutor adjungi Testamento poterit?

Resp. Facilius hæc sententia cum B. Dn. de Rhetz *J. P. L. 1. T. 7. §. 14.* defendi poterit.

5. Num sub hac tutela etiam Rex Bohemiæ comprehenditur?

Resp. Acriter de hac re disceptatum est in *Electione Caroli V.* inter Legatos Sigismundi, tanquam proximi Agnati Regis Bohemiæ Ludovici; & Legatos Procerum Regni Bohemiæ. Cujus tamen disceptationis hodie nullus usus, Dn. Stryk. *all. l. §. 18.* quoniam tempore *Ferdinandi II.* Proceres Bohemici juribus

suis eximiis, quæ recensentur in der Bohemischen *Deduction 1620.* exciderunt.

6. *Quid de Ecclesiasticis Electoribus dicendum est?*

Resp. Si forte contra *Capit. 7. X. de Elect. & Elect. pot.* Princeps *intra 30. annum* eligatur in Episcopum, accepta *dispensatione pontificia* absque Tutore vel *Coadjutore* officium suum exercent; Sic exauctoratus Elector Coloniensis Josephus Clemens 17. ætatis anno, accepto Decreto *Eligibilitatis* a Papa *Innocentio XI.* Archi-Episcopatum rexit.

7. *Principum Imperii Tutela nonne ad Matres eorum pervenire potest?*

Resp. Omnino, quod Exemplis pleraturmque Domuum illustrium Germaniæ comprobat Dn. Stryk. *all. Diss. Cap. II.*

8. *Quo anno Principes Imperii majorennes fiunt?*

Resp. Ex communi Opinione anno XXV. Brevius spatium tamen in nonnullis Domibus illustribus præfinitum est, quas enumerant Limnæus *J. P. L. 3. c. 7. n. 41.* Myl. ab Ehrenbach. *de Stat. Imp. P. 1. c. 29. §. 6.* Interdum ab Imperatore *venia ætatis* impetrari solet, Exemplum recens in Domo Würtenbergica est, ubi *Eberhardus Ludovicus* Dux jam regnans, 17. ætatis annum agens, pro majorenni declaratus. fuit. add. Schilt. *J. P. L. 1. Tit. 13. §. 7.*

CAP.

CAPUT VI.
DE
INVESTITURA FEUDORUM IMPERII.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Statuum *Investitura* coram *Imperatore* quidem peragitur, sed ab *Imperio* proficiscitur.
2. In Feudis *oblatis*, qualia Statuum sunt, *Vera collationis* vim non habet Investitura.
3. Juramentum ab Investiendo præstandum de *Fidelitate Imperatori & Imperio servanda* constituit una cum Investitura *vinculum commune*, & in Imperio illud præstat, quod apud Belgas Fœderatos *Pactum Unionis Ultrajectinæ.*
4. *Jurant* Status, sed salvis suis juribus, *Juramento* Imperatoris in Capitulationibus munitis.

Quæstio 1.

Investitura Feudorum Imperii quando opus est?

Resp. Quoties mutatur *Imperator*, vel Territorii *possessor*; Toties ejus prævia Investituræ petitione, intra *anni* spatium sub pœna amissionis facienda, Imperator jus Territoriale, præstito Investiendi juramento, necessario & solenni Actu confirmat.

2. Num hoc juramentum præjudicat Statuum libertati & existimationi?

Resp. Neg. quia præstatur *salvis ipsorum juribus*, & semper tacite hæc clausula intelligitur. conf. *Diss. de Libertate Principum Imperii circa Fœdera cum Exteris* §. 12. Neque hoc juramentum *homagiale* est, sed *ritus potius solennis*, quam *veræ*

Colla-

Collationis rationem impertitur, Actus Investiturae. Praeterea *nexum Feudalem*, qui *modum habendi* tantum spectat, civilis Imperii *Independentiae* haud obesse, pluribus ostendit Grotius *de J. B. & P. L. 1. c. 3. §. 23.* Vicissim vero Imperator *Capitulationem* suam *juramento* corroborare adstringitur *Cap. Joseph. in fin. ibi*: Jnmaßen Wier mit einem leiblichen Eyde zu GOtt und dem H. Evangelio geschworen / daßelbe stet / fest und unverbrochen zu halten.

3. Quibus Solennibus peragitur Actus Investituralis?

Resp. Illa ex *Appendice Examinis Juris Feudalis* Dn. Strykii & ibi allatis Exemplis *Actuum recentiorum Investiturae Caesareae* peti possunt.

4. Quare vocantur Zepter = und Fahnen-Lehen?

Resp. Olim moris erat, ut Status Ecclesiastici *Sceptro* investirentur & Seculares *Vexillo*. Schwed. *P. Spec. S. 1. §. 2.* Hodie promiscue *tacto Gladio* peragitur. Itter. *de Feud. Imp. c. 9. §. 31.*

5. Rex Bohemiae & Archi-Duces Austriae num extra territoria sua Investituram petere necesse habeant?

Resp. Negando. vid. Monzamb. *de Stat. Imp. L. 4. c. 7. §. 7.* Itter. *l. c.* add. Ferdinandi II. *Assertio pro Regno Bohemico* apud Lundorp. *Act. Publ. Tom. 1. l. 4. c. 101.*

6. Electores num pro Investitura aliquid solvunt Concellariae Imperat.?

Resp. Ab hoc onere immunes sunt. vid. Boecler.

Boecler. *Not. Imp. L. 6. c. 2.* Weil sie vor Empfängniß ihrer Reichs-Lehn und Regalien die sonst gewöhnliche Lehn-Tax und Verehrungen auszurichten nicht schuldig. *A. B. Tit. 29.* Hinc Notat Wagenseil *de Offic. Imp. c. 19. §. f* Autorem der **Welt-Schaubühne** (qui, ni fallor, celeberr. *Hiob Ludolfus* est.) p. 163. asserentem, hoc hodie in desvetudinem abiisse. Nam quod hoc casu ab Electoribus datur, ex generosa liberalitate fit.

7. Civitates Imperiales num etiam a Cæsare Investiuntur?

Resp. Neg. Sed solet novo Cæsari ab iis *homagium misso Commissario Cæsareo* præstari, salvis tamen eorum juribus.

8. Comites & Barones immediati num etiam coram Cæsare investiuntur?

Resp. Neg. cum Actus Investituræ Feudorum Principalium *solum* coram Imperatore peragatur. Reliquorum suscipitur in *Judicio Aulico*, ubi investiuntur Germani *stantes*; Itali in *genua procumbentes*, vid. Actus Investituræ Comitum Italicorum ap. Dn. Stryk. *all. l. n. IV.*

9. Ante Investituram an Status in Comitiis voto gaudent?

Resp. Affirm. nec opus habent Indulto Imperatoris. Hinc cum a Cæsare ejusmodi Diploma dispensatorium Electori Saxoniæ 1608. quo ante investituram comparitio in Comitiis indulgebatur, offerretur, illud acceptare decli-

declinavit, quia etiam absque hoc illa facultas salva foret. vid. *Extract* aus dem Churfürstl. *Protocoll. p. 116.* apud Mildener. *in Capit. Harm. in App.* Kulpis *ad Monz. p. 155.*

CAPUT VII.
DE
MODIS AMITTENDI SUPERIORITATEM TERRITORIALEM.

AXIOMATA GENERALIA.

1. Status *legibus Foederis* sive Pactis & Conventionibus non satisfaciens, *armis* ad id potest compelli.
2. Ad speciem *Armata compulsionis Bannum* Imperii pertinet.
3. Status Catholico-Ecclesiasticus religionem mutans, per *Reservatum* sic dictum *Ecclesiasticum*, potestate territoriali excidit.
4. *Immedietas* aliquorum dubia est, dum potentiores in quorum Territorio *Bona* ipsorum sita, *eximere* illa annituntur.

Quaestio 1.

Quomodo excelsa Superioritas T. amittitur?

Resp. Potissimum *triplici* modo (1.) per *Delictum*. (2.) per *specialia Pacta* (3.) per *Exemptionem*.

2. Quomodo per delictum?

Resp. Quamvis illa, quae ex jure privato Longobardico de *Felonia* afferuntur, huc tuto proprie non applicanda sint; Nullum tamen dubium est, quod vi legum Publicarum, si plane

plane *hostilis animus* contra communem Rempublicam appareat, in Bannum declarari & Territorio ac omnibus juribus inde dependentibus excidere possit, quemadmodum novissima *Bavari* & *Coloniensis* Declarationes in Bannum hoc testantur.

3. *Quomodo per specialia Pacta amittitur Superioritas T.*

Resp. Huc pertinet conventio, quod Status *Catholico-Ecclesiasticus*, si Evangelicam Religionem amplectatur, *omne jus cum Territorio* simul amittere debeat, *illæsa* quamvis *dignitate personali*, Vulgo vocari solet *Reservatum Ecclesiasticum* der Geistliche Vorbehalt, cui olim Evangelici sat masculè semet opposuerunt, donec *Pace Westphalica Art. V. §. 15.* res composita est.

4. *Quid si Prælatus Evangelicus transeat ad Pontificios?*

Resp. Eadem dispositione *Instrumenti Pac. Westph. Art. V. §. 15.* privatur proventibus & juribus Prælaturæ. Ex hoc capite Agnato suo *Christiano Augusto* Duci *Saxo-Zizensi*, Pontificio facto, hodie *Cardinali* & Episcopo *Jaurinensi* Thuringiæ *Balliviam* Elector Saxoniæ eo tempore ademit; frustra contra has conventiones publicas ringente *Magistro Ordinis Teutonici*. conf. Dn. Stryk. *de Jure Papal. Princ. Evangel. c. 3. §. 4.*

5. *Quomodo amittitur Superioritas T. per Exemptionem?*

Resp.

Resp. Hæc vel *totalis* est, quando Status *externo Imperio* subjicitur v. c. Alsatia & Argentoratum Regi Galliæ; vel liberi & sui juris pronunciantur, uti *Helvetia* & *Belgium*, olim membra Imperii: vel *partialis*; si ex illo, qui *pro Statu* Imperii se gessit, & aliquo tempore pro tali habitus fuit, fiat *Status Provincialis* ein Land-Stand. Prolixum Catalogum *Eximentium* & *Exemptorum* der Außziehenden und Außgezogenen exhibent Zacharias Victor *Tr. de Exemption.* Limn. *Tom. I. in add. ad L. 1. c. 7. n. 73.*

LIBER IV.

CAPUT I.

DE

COMITIIS IMPERII UNIVERSALIBUS.

GENERAL. AXIOM.

1. In *Territoriis* Status *seorsim regunt*: In *Comitiis* expediunt *res communes conjunctim*.
2. Idque per *tria Collegia*: *Electorale*, *Principum* & *Civitatum liberarum*.
3. In his Collegiis concluditur per *Majora* exceptis deliberationibus *Religionis* & *Collectarum*.
4. *Pluralitas* Collegiorum *cum Imperatore* facit *conclusum* Imperii.
5. Præsentia Comitia videntur *perpetua* futura esse.

Quæstio I.

Quid sunt Comitia Imperii?

Resp. Sunt *Conventus Imperatoris* & *Statuum* *ad*

ad negotia totum Imperium concernentia Cæsaris ac Statuum, aliquando omnium, sæpius plurium consensu definienda.

2. Num unitas Reipublicæ ex his maxime conspicitur?

Resp. Cum Statuum territoria, intuitu Superioritatis T. Pro *separatis rebuspublicis* habeoda sint; Facies *communium rerum Imperii* & nexus vinculi universalis potissimum in Comitiis apparet.

3. Num Comitia a primordiis Reip. Germanicæ viguerunt?

Resp. Jam sub Imperatoribus Carolingis, libertas, per *Ordinum suffragia Comitialia* res arduas definiendi, placuit. *vid. supra L. 1. c. 2. qv. 4.*

4. Quis indicit Comitia?

Resp. Imperator, & quidem toties, quoties exigit *publica Imperii necessitas. Instr. P. art. 5. §. 8.* prævio consensu *Septem*; Capit. *Joseph. art. 16.* vel hodie *Octo* Electorum. Regis *Bohemiæ* vero in hoc negotio extra *Diætas Electionis Novi Regis* nulla habetur ratio. Rhetz. *J. P. L. 1. tit. 10. §. 7.* Dn. Klein *de Prærogat. Princ. Imp. c. 2. n. 139.* Interim Electores in Capitulationibus Imperii caverunt; mit den **Reichs-Tägen unnothdürfftig nicht beladen zu werden**; quod cur factum sit, miratur *A.* der **Grundf.** *p. 30.* prudenti hac epicrisi concludens: **Hat fast eine Beschaffenheit wie mit der Evangelischen Lehr**

H **von**

von guten Wercken / womit D. Luther zu seiner Zeit bey dem gemeinen Volck viel zu thun hatte / damit er ihnen den eingebildeten Verdienst derselben aus dem Sinne bringen möchte / wenn er aber jetzund wieder aufferstehen / und / wie fast niemand eines guten Werckes GOtt zu Lobe sich befleissige / sehen solte / würde er sonder Zweifel seine Predigten dießfalls anders einrichten.

5. Quomodo Convocatio Comitialis Statibus insinuatur?

Resp. Olim Statibus fiebat *literis patentibus* rudioribus & per modum mandati. vid. Kulpis *ad Monz. p. 149.* Hodie Status nequidem voculam *Citationis* ad Comitia *aequo* animo ferunt. Grundf. *p. 18.* & blanda invitatione ad id solent a Cæsare invitari, maxime potentiores literis ipsius Imperatoris manu exaratis. (durch Käyserliche Hand-Brieffe.) conf. Monzamb. *c. 5. §. 25.*

6. In quibus locis Comitia habenda sunt?

Resp. Hoc non definitur Legibus publicis, nisi quod in *A. B. prima* Comitia post electionem Cæsaris *Noribergæ* habenda sanciantur *Cap. 28. §. 5.* Hinc prudentiæ Indicentium hoc relictum est, & commodissime ad illa videntur *Civitates Imperiales* in meditullio Germaniæ sitæ, licet præcise necessarium haud sit. Rhetz. *J. P. L. 2. Tit 14. §. 6.*

7. Num omnes Status convocandi sunt?

Resp. Aff. licet Ecclesiastici nondum *infulati*

ſulati & ſeculares *inveſtiti* ſint. Sede vacante *Capitulum* comparet, & Statuum *minorennium* Tutores.

8. Num etiam Nobiles immediati?

Reſp. Jure ſeſſionis & ſuffragii in Comitiis *hodie non gaudent.* Interim veſtigia adſunt, quod olim *Comitialibus deliberationibus interfuerint.* vid. Kulpis *ad Monz. c. 2. §. 14.* quod quomodo contigerit, ſat eruditæ conjecturæ ſunt Dn. Dattii *de Pace publ. L. 5. c. 4. ſequ.*

9. Quaenam ſunt praeambula Comitiorum?

Reſp. Vice-Mareſchallus Imperii *certior factus* de adventu Principum vel Legatorum, iis aſſignanda curat hoſpitia. Dein prima cura eſſe ſolet, ut Imperatur, ſi præſens, vel ejus Legati, *viſitentur.* Denique Legati per *Literae credentiales* (Creditiv-Schreiben) coram *Directorio Moguntino* ſemet habilitant.

10. Quid circa introductionem Deliberationum Comitialium obſervandum?

Reſp. Si Status *juſto numero* comparuerunt, & placet *Deliberationes ordiri*, initium fit a *Sacris*, quibus peractis, *Imperator* vel ejus *Commiſſarius Principalis* ex *Throno*, quem *Electores* & eorum *Legati* uno gradu inferiores circumſident, *reliqua ſubſellia Principibus Eccleſiaſticis* & *ſecularibus* occupantibus, *Legatis Civitatum* vero *extra cancellas ſtantibus*, gratiarum actione pro frequenti comparitione defungitur, & tandem per *Secretarium* Imperialem *Propoſitionem* prælegendam

curat. Grundf. *P. 2. c. 2.* Postea a *Moguntino* nomine omnium, debitis Curialibus responde-tur & *communicatio Propositionis* petitur.

11. Quomodo hisce Curialibus peractis Deliberationes instituuntur?

Resp. Ordines deliberaturi in *Tria* separata Collegia discedunt; I. est collegium *Electorale*, ubi *dirigit* Elector *Moguntinus*. Sede vacante desuper lites sunt inter *Capitulum*, *Trevirensem*, *Coloniensem*, & Electorem Saxoniæ, omnes hoc *prætendentes*. II. Collegium *Principum* est, in quo Directorium *alternatim* penes *Austriacos* & Archiepiscopum *Salisburgensem* est. vid. Kulpis *ad Monz. p. 163. 172.* III. Collegium *Civitatum Imperii* est, ubi *dirigit* civitas ex earum medio, in qua Comitia habentur. Separatio in tria hæc Collegia cœpisse creditur 1489. in Comitiis Francfurtensibus, vid. Grundf. *P. 2. c. 3. junct. P. 3. c. 6.* alii tamen altius originem repetunt, maxime *Collegii Electoralis*. vid. Dn. Cocc. *j. P. c. 20. §. 21.*

12. Num res deliberandæ præcise juxta Ordinem Propositionis Cæsareæ tractandæ?

Resp. Hoc lege aliqua fundamentali expresse non est sancitum. conf. tamen Monzamb. *c. 5. §. 26. & ibi Kulpis.* Grundf. *P. 3. c. 2.*

13. In Collegiis ipsis num pluralitas votorum obtinet?

Resp. Affirm. nisi in causa *Religionis*, *Collectarum*, & in *qua Status*, *ut unum corpus*, considerari ne-

ri nequeunt. *Instr. P. art. 5. §. 52.* & Grundf. *P. 2. 45.*

14. Num etiam pluralitas ratione Collegiorum attenditur?

Resp. *Duo* Collegia una cum Imperatore Conclusum Imperii facere posse, licet *tertium* dissentiat, illustribus exemplis & observantia comprobat A. der Grundf. *P. 2. c. 8.* add. Dn. Coccej. *J. P. c. 20. §. 37.*

15. Quid vero si Imperatoris consensus non possit impetrari?

Resp. Si inter Imperatorem & Status conveniri haud posit, nihil agitur, nec formatur Decretum Imperii ein Reichs-Schluß/ vid. Kulpis. *Diss. de Placito Ordinum Imperii §. 3. n. 16.*

16. Quid si Cæsareus consensus Statuum placito accedat?

Resp. Tunc efficiuntur Decreta Comitialia & Imperii, quæ aut *separatim*, aut in *formam Recessus* Imperii redacta publicantur.

17. Super quibus negotiis in Comitiis deliberatur?

Resp. Per *Instr. P. Artic. VIII. §. gaudeant. 2.* Status gaudent *jure Suffragii in omnibus deliberationibus super negotiis imperii*, præsertim ubi (1.) *leges ferendæ* vel (2.) *interpretandæ*, (3.) *bellum* decernendum, (4.) *tributa* indicenda, (5.) *delectus* aut (6.) *hospitationes* militum instituendæ, (7.) nova *munimenta intra* Statuum *ditiones* extruenda, (8.) nomine *publico* vetera firmanda *præsidiis*, nec non ubi (9.) *Pax* & (10.) *fœdera* facienda. Ceterum

H 3 pro-

prolixum Catalogum horum negotiorum recenset *Autor* der Grundf. *P. 3. c. 1.* quoniam vero ille a partibus Principum stat, quippe qui fuit Consiliarius Saxo-Vinariensis, *Rudolphus Heiden*, vid. Bedencken über die Grundfeste *p. 2.* deprehenduntur in illa recensione negotia, quæ ut *Cæsareo-Electoralia* solent considerari, aut saltem in quorum exercitio *solitario* hactenus Electores-Principes sunt. *vid. supra L. 3. c. 1. qu. 9.*

18. Si super privatis negotiis v. c. emendatione processus agitur in Comitiis, num hoc omnes obligat?

Resp. Solent tunc illi, qui interesse putant, ne juribus in Territoriis suis receptis præjudicetur, *protestationes* interponere. Sic cum in *ultimo Recessu de 1654.* nova Processus forma præscriberetur, Elector *Saxoniæ* protestatione de non præjudicando juri Saxonico sibi cavit, quod tamen magis *Cautelæ* loco fieri videtur, quam quod *necessarium sit*, cum negotia privata proprie objectum Deliberationum Comitialium haud constituant & in illis rebus, quæ intuitu salutis communis *indifferentes* sunt, Statuum potestas in Territoriis suis, illibata ipsis relinquenda est. vid. ill. Dn. Thomas. *Diss. de Potest. legislat. Stat. contra Jus commune. §. 55. -- 59.*

19. Quousque durare Comitia solent?

Resp. Olim Comitia exiguo tempore fuere finita & raro *annua.* Grundf. *p. 27.* Hodierna

dierna ab Anno 1663. ad usque nostra tempora durarunt. Nec desunt, qui perpetua fore augurantur. An vero hoc e re Imperii sit, discussum est *in J. P. Brud. Diss. X. §. 17.*

CAPUT II.
DE
ORDINARIIS ET EXTRAORDINARIIS IMPERII DEPUTATIONIBUS.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Ad facilitandam expeditionem Negotiorum celeritatem requirentium placuit *Ordinaria Imperii Deputatio.*
2. Quod per *illam* consensu Imperatoris & *duarum Classium* des Chur- und Fürsten Raths conclusum, in *Recessum Deputationis* redigitur, ejusdem cum reliquis Recessibus valoris.
3. In Comitiis *extraordinaria* Deputatio interdum instituitur v. c. quando *Legati ad Imperium missi* audiendi.

Quæstio 1.

Nonne alii modi sunt, negotia communia Imperii expediendi, quam in Comitiis?

Resp. Per *ordinariam Imperii Deputationem* gemeine oder Ordinaire Reichs-Deputations-Täge, in quibus a *nonnullis* ad id Deputatis *omnes repræsentantibus* negotia totum Imperium concernentia expediuntur.

2. Quinam sunt hi Deputati?

Resp. *Numerus* eorum in *Comitiis Augustanis* 1555. quibus institutum hoc originem debet, satis

tis restrictus fuit, scil. ad VI. *Electores*, 4. *Principes*, 1. *Prælatum*, 1. *Comitem* & 2. *Civitates Imperiales*. Hisce alii successu temporis adjecti, vid. Schwed. *P. Spec. S. 1. c. 31.* Usque dum *Instr. P. art. 5. §. 18.* sancitum est de pari numero ex Catholicis & Evangelicis Statibus, & supplementum ad *proxima Comitia* rejectum est. Itaque in *Comitiis* de An. 1654. negotium hoc reassumtum & quæ conclusa Recessui de dict. an. §. die weil. 195. inserta sunt. Grundf. *P. 3. c. 6. p. 249.*

3. Quis indicit hanc Deputationem Imperii?

Resp. Elector Moguntinus, quoties e re Imperii hoc arbitratur. Olim *Francofurti ad Mænum* instituendi, hodie hoc liberum est. *R. J. d. 1570. §.* derohalben soll. &c.

4. Num etiam Imperator ad hosce Conventus vocatur?

Resp. Affirm. & penes *hunc* vel ejus *Commissarios* est *jus proponendi*.

5. Quomodo in illis proceditur?

Resp. Status in *duas Classes* secedunt; *Una* Electorum est; *altera* reliquorum Statuum. Contradictiones super hac separatione vid. apud Schwed. *P. Spec. Sect. 1. §. 4.* & ut in hisce Deputationibus quid statui posit, necesse est, ut *duæ ha Curiæ*, der Chur- und Fürsten Rath inter se, & cum ipsis Legatus Cæsaris consentiat. R. J. d. 1555. §. und im Fall. Schw. *l. c.* Si hoc fit, deinde a Moguntino in formam Reces-

ſus redigitur, qui Receſſus Deputationis appellatur, & ejusdem cum aliis Receſſibus valoris eſt.

6. Num Cæſare mortuo expirant hæ Deputationes?

Reſp. Non, quia ab ipſo ſolo non dependent. Schwed. *l. c. §. 3.*

7. Num etiam huc pertinet Viſitatio Cameræ?

Reſp. Affirm. Schema *Viſitatorum* reperitur in *Calce Receſſus d. 1654.*

8. Num præter Ordinarias Deputationes, dantur ne etiam Extraordinariæ durantibus Comitiis?

Reſp. Aff. quia ordinarius modus, in Comitiis forma ſolita quid expediendi lentus eſt & ambages amat. Hinc ratio nonnullorum expediendorum poſtulat, *Deputatis ex tribus Collegiis & pari numero ex utraque Religione* determinationem committere, & vocatur *Extraordinair-Deputation.* Negotia ardna hoc modo terminata, enumerat *A.* der Grundſ. *P. 2. c. 7.* Sic quando *Legati ad Imperium* mittuntur, ad eos audiendos *certi ſolent deputari* in Comitiis, quod in ſpecie cum Gallico Legato Ratisbonnæ, Domino de Gravell, obſervatum fuiſſe, idem teſtis eſt *l. c.*

CAPUT III.
DE
CONVENTIBUS PARTICULARIBUS.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Status habent jus semet congregandi pro lubitu, inde Diætæ *Electorales*, Churfürsten; & *Principales*, Fürsten-Täge.
2. Hi Imperatore invito possunt institui. Si vero ejus monito, solet per *Legatos* iis interesse.

Quæstio 1.

Præter enumeratos universales conventus, dantur ne etiam particulares certorum Collegiorum?

Resp. Affirm. & potissimæ sunt inter illos *Diætæ Electorales*, Churfürsten-Täge/ de quibus jam dispositum est in *A. B. c.* 12.

2. *Num in hisce etiam Rex Bohemiæ præsens est?*

Resp. Neg. nisi de Electione *Regis Romani* forsan Consultatio instituenda foret. vid. Cautio Vladislao Bohemiæ Regi a ceteris Co-Electoribus 1489. tradita apud Goldast. *P.* 2. der Reichs-Satzungen p. 178. Limnæus. ad *A. B. c.* 12. §. 2. *obs.* 4.

3. *Ex quibus causis hi conventus instituuntur?*

Resp. Sat generales & magnificæ allegantur in *A. B. c.* 12. §. 1. ad tractandum de Ipsius *Imperii Orbisque* salute. In der Churfürstl. Brüderl. Verein. *d.* 1521. §. 1. Causa exprimitur:

tur: Nutz und Noth des H. R. Reichs. Quod in *Capitul. Joseph. art. 6.* adhuc specialius exponitur: Auch so sie beschwerlich obliegen haben/ dasselbe zu bedencken und zu berathschlagen. Unde conjici potest, quod illa, quæ prærogativas, dignitatem & jura hujus Collegii attinent, in hisce Diætis utramque paginam faciant.

4. Quot ejusmodi Diætæ Electorales institutæ fuerunt?

Resp. Varias recenset Rachelius in *Diss. pec. de Diætis Electoral.* quæ in B. Fritschii *novo Volum. Dissertationum Juris Publici num. 7.* occurrit. add. *Vitriar. illustrat. L. 3. Tit. 8. §. 3.* Crüger *de Novemvirat. P. spec. M. 2. D. 7. §. 10.*

5. Num Principes etiam jure separatim conveniendi gaudent?

Resp. Tales Conventus Principum, Fürsten-Täge/ in Imperio non insoliti sunt, & occasione *noni Electoratus* Noribergæ ante paucos annos ejusmodi conventus Principum der wegen des Neundten Chur-Wesens correspondirenden Reichs-Fürsten/ celebratus fuit.

6. Num etiam reliquis Statibus hoc licet?

Resp. Aff. Sic de conventibus *Civitatum imperialium* disponit *Art. 6. Cap. Leop.* De Conventibus *Comitum* vid. Fritsch. Pec. *Tr. de Convent. Com.* Imo & *Nobilitatem immediatam* in possessione immemoriali, Diætas Equestres Ritter-Täge instituendi, esse, asserit Nolden. *de Stat. Nobil. c. 17.*

CA-

. *P. Prud. c. 4.* Verum propria determinatio
1 *X. Circulos* & eorum *limites* sub Maximiliano I.
facito Imperii adscribenda est.

3. Quæ causa hujus Instituti?

Resp. Ut eo ordinatius in *vasto Corpore* Im-
ierii omnia dirigi possent, dum illi comple-
us diversorum Statuum sunt, eorumque Ter-
itoriorum ad tranquillitatem utilitatemq; com-
nunem, *salvo nexu universali inter se* sociatorum.

4. Ex quibus membris quilibet circulus constat?

Resp. Catalogum illorum inserere nimis
ædiosum foret, cum passim recenseantur a
ublicistis. Inprimis Zeilerus germanico li-
ello operose membra singulorum Circulorum
ecensuit.

5. Num Bohemia ad Circulum aliquem pertinet?

Resp. Neg. & quæ Goldastus de *Circulo XI.*
Bohemico affert, fide Tabularum publicarum
destituuntur. Interim huic rei etiam muta-
io instat, dum præsentibus Comitiis tractatus
ervent, de Imperatore qua *Rege Bohemiæ*, ad
omnes functiones Electorales admittendo, &
vicissim onus integri Circuli, (einen Crayß-
Reichs-Anschlag) a Bohemia exigendo. *vid. Fu-*
ra L. 1. c. 2. num. IV. Sunt etiam Status, qui
plane nullo circulo comprehenduntur, v. c.
Dux *Sabaudiæ* & Comitatus sive Principatus
Mompelgardensis.

6. Quomodo specialiter denominantur X. Circuli?

Resp. Sunt illi: Saxonicus *superior* & *infe-*
rior

culo per majora. Et hinc Directoris & Ducis Officium in una persona concurrere possunt. Interdum Duci *nonnulli adjunguntur*, quorum numerus cujusvis Circuli provisioni relinquitur. add. Schwed. *P. gen. C. 5. §. 15.*

10. Executiones rerum decretarum num præcise ad Directores & Duces illorum circulorum spectant, in quibus res exequenda est?

Resp. Acriter hoc ventilatum est in causa proscriptionis *Donawerdensis*, ubi Executio ab Imperatore *Rudolpho II. Bavaro* commissa est, licet ista Civitas *Suevico Circulo* comprehenderetur. conf. *Aut. Informat. Caus. Donawerd.* quæ Civitas pristino Satui cum juribus nupera *revolutione Bavarica*, restituta est. Cæterum hæc lis composita est in *Instr. P. Art. 16. §. imprimis. 2.* secundum quod *præcise* Executio Directoribus & Ducibus Circuli, ubi negotium geritur, committendum est.

11. Num ratione Ducum & Directorum Circularium in Executionibus præcise hoc observatur?

Resp. Omnino. Nam præter leges publicas, observantia recentior hoc confirmat. Sic cum 1697. sententia in Judicio Aulico Viennensi ab Imperatore super Succesione G. pronunciaretur, & a Commissario Imperiali *Executio Sententiæ* latæ, *inscitis* Directoribus, nimirum Rege *Borussiæ*, qua Duce *Magdeburgico*; Rege *Suecia*,

Suecia, qua Duce *Bremensi*, & Duce Lunebur-gico, summo Circuli *Saxonici inferioris Præfecto*, suscepta esset; illi *armata manu* jus suum sibi vindicatum iverunt. conf. *A. Med. ad Instr. Pac. Spec. 5. p. 780.* Partes Imperatoris hoc casu defendere, licet tecte & quasi aliud agendo, annixus est Anonymus quidam, (qui Dn. *Mulzius*, Consil. Viennens. creditur,) evulgata *Dissertatione de Officio Ducum & Directorum Circularium*; Verum ejus rationibus abunde satisfactum est ab illustribus Jureconsultis in peculiaribus scriptis *de Officio Directorum & Ducum Circularium in Executione Sententiarum editis An. 1697. & 1698.* Sic nupera Executio Circuli hujus occasione *Motuum Hamburgensium*, Emporium hoc ab imminente ruina ferocientis cleri & plebis vindicavit; vi armorum Directorum & Ducis circuli hujus.

12. *Circuli illi nullis ne defectibus laborant?*

Resp. Desiderant nonnulli haud præterea rem, quod (1.) *Ordinationes* circulorum indies negligi incipiant. Exempla vide in der Grundf. *P. 3. c. 7. 9.* (2.) Quod *Executiones* in illis ut plurimum *claudicent*, maxime contra potentiores; aut Executiones secundum *Ordinationem Executionum Circular.* quæ *Recessui d. 1555.* inserta, add. *Cap. Leop. & Jos. art. 2. ambagiosa* & parum accommodatæ tempori præsenti sint. Hinc consilium proponi cœpit von einer neuen Reichs-Verfassung, quod exhibent Bœcler. *Not. Imp. L. 3. c. 3.* & Spren-

venger. *Lucern. Imp. c. 12.* (3.) Non minus ad
ectus pertinet omissa fere hodie *antiqua illa*
culorum Correspondentia. Boecler. c. l. (4.) *Colli-*
es quæ inter membra unius circuli *religione*
tribus inæqualia facile suboriuntur. (5.) Mu-
a *renitentia* inter *Circulos* & *Cameram.*

13. Ad quid Conventus Circulares instituuntur?

Resp. Comitia circularia, Creys-Täge
opterea a Statibus cujusvis Circuli institu-
itur, ut negotia Circularia debite expedian-
r. Quæ comitia ob quædam obstacula,
iud levi communis Rei incommodo, omit-
intur, ceu observatum est in Circulis Saxo-
ico *superiore* & *inferiore* ab aliquot annis, quæ
t removeantur, serio nunc in Comitiis deli-
eratur, occasione *ærarii Imperii publici militiæ &*
efensionis causa, allgemeine Reichs-Krieges und
Operations-Casse vocatur, instituendi. Pri-
isquam vero *Diætæ* circulares maxime memo-
atorum Circulorum pristino vigori restitutæ
int, parum spei de successu rei ad salutem
imperii manifeste spectantis, superest. *Confe-*
rantur Acta Comitialia publ. de 1707.

14. Nonne etiam Conventus Circulorum inter se observantur?

Resp. Conventus maxime vicinorum
Circulorum quorundam *monetæ probandæ* causa,
urgentur in *R. J d. 1571. §. 28.* Inde etiam no-
men der *Correspondi*renden Creyse/ qui & in *tres*
Classes distributi sunt; In I. correspondent Rhena-

 nus

nus superior, inferior & Westphalicus: in II. Circulus Saxonicus superior & inferior, quibus Westphalicus solet adjungi: in III. Franconiæ, Sueviæ, Bavariæ & Austriæ Circuli conf. *R. J. d. 1555. §. 107.* & *R. d. 1576. §. 48.*

CAPUT V.
DE EXECUTIONE DECRETORUM COMITIALIUM.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Executiones *Decretorum Imperii* communiter *claudicant*, maxime contra *Exteros*, cum *bellum* contra ipsos gerendum est.
2. *Exercitus perpetuus* communi sumptu alendus, Germaniæ *perquam utilis* futurus esset, sed insuperabilia fere *obstacula* hoc sperare vetant.
3. Tempore *Belli Imperii*, huic jus est pro necessitate ejusdem, transitum, hospitationes, munimenta in *Statuum Vicinorum*, huic oneri *imparium* Territoriis suscipere.

Quæstio 1.
Quomodo comparatum est cum Executione Decretorum Comitialium?

Resp. Executio illa vel spectat *Exteros*; vel *Status ipsos*; vel Eorum *subditos*.

2. *Quomodo Exteros?*

Resp. Si decretum quid in Comitiis contra Exteros, modus *pacificus* est Legatorum, nomine totius Imperii, missio; si vero prævideatur legationes frustraneas fore; succedit

ɔdus *hostilis*, scil. *Bellum*, cum inter liberas Ci-
:tates nullæ aliæ agendi viæ supersint. Sic
omine Imperii Bellum præsens geritur occa-
one *Fatalis Revolutionis Hispanicæ* contra Gallum
uod in Comitiis Ratisbonensibus decernebaт
.r 28. Sept. 1704.

3.° Cum vero ad Bellum bene instructus miles requiratur, num Germania justo Exercitu semper instructa est?

Potentiores Statuum quidem sat validum
umerum militum pro statu suarum Provinci-
rum in promptu habent; Verum *Exercitus communis* communi Imperii stipendio sustentatus,
empore Pacis non adest, sed demum hostili ex-
ercitu cervicibus vicinorum incumbente,
jam a Statibus *plerumque* secundum proportio-
nem *Expeditionis Romanæ* conscribi solet, idque
Satis lente, ob *laxum nexum* Imperii, & conscri-
ptis *stipendia* aliaque *requisita Bellica* haud raro
deficiunt. Hinc prudenter jam Ratisbonæ,
hortatu *Electoris Hannoverani*, utpote supremi
Exercitus Imperii ad Rhenum Ducis, de *Ærario Militiæ Imperialis* restaurando, consultatur. vid. *Acta Comitialia anni præteriti & præsentis*. Et cum
solennis *querela Comitialis* sit; daß die hohen
Stände gern bewilligen und hernach nichts
geben / Grundf. *P. 3. c. 8. §. 3.* Per *Capit. Joseph. art. 17.* Imperatori injunctum est, quod *nemini*
sein Antheil Contribution *remittere* aut *minuere*
debeat, quod tamen præsenti bello, ratione

 remis-

remissionis des Schwedischen Reichs: Contingents factum est vi *Transactionis Alt-Ranstadensis inter Imp. & Reg. Suec.* haud dubie ex statu rerum præsentium & gravibus de causis.

4. Nonne consilia super Milite Germania perpetuo suppeditata sunt?

Resp. Varii varia suppeditarunt, quæ utinam tam feliciter in *praxi*, quam in *charta* apparerent! Pertinet huc Almers *Miles Germania perpetuus*, add. Textor *de Rat. Stat. Germ. c. 16.* Sic *Colonia* serio 1695. de *perpetuo Germaniæ Exercitu* deliberatum est, & ab isto tempore res isthæc fervere cœpit. *Eodem* anno prodiit *Consultatio* a Celeberr. Kulpisio eum in finem instituta. Hujus *ratiocinio* semet opposuit in negotiis Germaniæ publicis versatissimus Dn. de Limbach, Legatus Hannoveranus in Comitiis Imperii, qui difficultates circa institutum perpetui Exercitus Imperii, pro præsenti Germaniæ Statu, politice satis repræsentavit; Kulpisius *respondit* & nodos hosce solvere annixus est, add. Dn. Strykii *Biga Dissertationum de Milit. tia Imperii, & Militia Circulari.*

5. Quænam sunt concomitantia Belli Imperii necessaria?

Resp. (1.) *Transitus Militum* per Statuum, maxime bello vicinorum *Territoria*, qui innoxius esse debet; jura circa illum excussa sunt a Dn. Strykio *Dissert. de Transitu Militari.*

(2.) *Ho-*

(2.) *Hospitationes Militum* & *Hyberna.*

(3.) *Munimentorum* pro casu necessitatis & opportunitate *situs* ad hosti nocendum, etiam in *Statuum* (scil. infirmiorum) *Territoriis extructio*, ad quod in *J. P. art.* 8. §. 2. Consensus Comitialis requiritur; puto, si non periculum in mora.

(4.) *Munimentorum* hosti vicinorum & in Statuum infirmiorum Territoriis sitorum *occupatio*, *valido præsidio* & aliis requisitis belli necessariis. Cujus rei exemplum in *Castro S. Goari* sive *Reinfelsæ* præsenti bello præsidio Imperii, ob infirmitatem sui Principis, munito.

(5.) *Dominium eminens* necessitate ita exigente ab Imperio in Statuum Territoriis pro salute communi exercendum, sub limitibus tamen *Juris Naturalis.* Bœcl. *Not. Imp. L.* 18 *c.* 1.

6. Quando Executio Status ipsos spectat?

Resp. Vel (1.) ex Decretis *Comitialibus.* vel (2.) *Particularibus* Collegii, v. c. Conventus Electoralis vel (3.) *Circularibus.* Si *prius* Banno & Bello contra Status conclusis totius Imperii præfracte semet opponentibus proceditur, ceu præsenti bello id factum contra *Bavarum* & *Coloniensem* Gallo, pro *hoste Imperii declarata*, adhærentes. *Posterioribus duobus* modis violentis compulsionibus ad implenda conventa praxis raro respondet. vid. Limn. *add. ad L.* 1. *c.* 7. *n.* 32.

 7. *Quan-*

7. Quando Executio contra ſubditos Statuum dirigitur?

Reſp. Si in Comitiis quædam diſponuntur, quæ non Statum *publicum* concernunt, ſed Statuum *ſubditos* v. c. ſi capita quædam juſtitiæ reformentur, *avocatoria* publicantur, *Calendarium* reformetur. conf. *Diſſ. noſtr. de Jure XI. Dierum Calendario ſubtractarum.* Executionem enim horum & ſimilium Decretorum Status ipſi in ſuis Ditionibus ſuſcipiunt.

LIBER V.
CAPUT I.
DE
JUDICIIS GERMANIÆ PUBLICIS.

GENERAL. AXIOM.

1. Controverſiæ Statuum magni momenti olim in Comitiis compoſitæ ſunt ex æquo & bono.
2. Jus Principum das Fürſten-Recht non extendendum eſt ad Cognitionem Imperatoriam *ſuper Succeſſione Feudali*, ſed ad *Declarationem in Bannum*, quæ a *ſolo* Imperatore haud pendet.
3. Principes & Status Evangelici in Cauſis ſic dictis *ſpiritualibus* & matrimonialibus *nullum forum Imperii* agnoſcunt.
4. Principes & Status intuitu *Perſonæ inviolabiles* nec *pœnis humanis* ſubjectæ ſunt.

Quæſtio 1.

Qualis olim Status Judiciorum in Germania ſub Carolingis & ſucceſſoribus?

Reſp

Resp. Familiæ Regiæ cum inter se, tum versus alios Proceres, controversiæ in *Conto Procerum* & *Populi* disceptabantur, ut & ausæ Procerum *magni* momenti, *Minores* per *gem* aut ejus *Missos*. Docte ex monumentis storicis medii ævi hoc persequitur Conring. *iss. de Judiciis Germaniæ*, cujus Epitomator Monambanus est *de Stat. Imp. c. 5. §. 14.* Uterque vero e *forma* Processus vetusti silet.

2. Jus Principum, das Fürsten-Recht *num ne ex antiquo Judiciorum Statu derivandum est?*

Resp. Ita existimat Conring. *all. l. a §. 44. sque 52.* Quoniam autem res valde intricata st, dum nonnulli id pro *figmento* habent vid. Monz. *l. c.* alii *usum* ejus *modernum* adhuc urgent, quas in *utramque partem* larga manu allegat Dn. Schweder. *P. spec. sect. I. c. 9. §. 12.* Puto casus probe distinguendos esse. Si Causæ ipsos Principes eorumque *vitam*, *honorem*, *bona* spectarunt, Imperator judicavit per *immemorialem observantiam una cum Con-Statibus*. Ipse *Fridericus II.* in *Constit.* ap. Lundorp. *Tom. I. Act. Publ. c. 5.* ita hoc exprimit: Wo es aber Fürsten an ihr Leib / an ihr Ehr oder Recht gehet / da wollen Wir Selber richten auff die Weise wie es im H. Röm. Reich von alten Zeiten herkommens / h. e. in Comitiis consensu Statuum; scilicet, quando judicabatur, an Princeps vel Status *Banno* feriendus, territorio exuendus sit; Quo-

 niam

niam vero longia protelationibus inde ansa suppeditaretur, postea placuit in *Capit. Ferdin. III. art. 3.* Declarationem Status in Bannum ad *Consensum Electorum*, welche sich des Wercks nicht theilhafftig gemacht/ restringere. Verum cum reliqui Status acquiescere illa re nollent, in *Instr. P. Art. VIII. §. habeantur* constitutum est, ut iu proximis Comitiis *communi Statuum consensu, de modo & ordine in Bannum declarandi* statueretur. Quoniam autem illud nondum factum erat in memoratis Comitiis, in *Capitul. Leop. & Joseph. art. 13.* saltem *provisionaliter* plenius id repetitum est.

3. Ergo Cognitio super successione Feudorum illustrium ad Jus Principum non pertinet?

Resp. Illa soli Imperatori reservata est per claros textus *Ordin. Vormat. d. 1521.* §. Ob auch Sachen 2c. *ibi:* Einem Theil gäntzlich und endlich abgesprochen werden sollen. *Ordin. Cameral. P. 2. tit. 7. Ord. Jud. Aul. tit. 2. ibi:* hohe und niedere Lehen. Sic novissime 1697. in causa Successionis G. illud non in quæstione erat, quod Imperator *solus* sententiam tulisset, hoc enim a Partibus Directorum & Ducis Circuli in dubium non vocabatur; sed quod in eorum præjudicium propria autoritate *Executionem Sententiæ* suscepisset Commissarius vel Legatus Cæsareus. vid. *supra L. 4. c. 4. qu. 10.*

4. Nonne vero consultum Imperatori esset, cum Statuum potentiorum maxime istius Circuli

culi

culi, ubi controversia viget, præscitu rem decidere?

Resp. Liberum hoc relinquitur Imperatori in causis *majoribus*, & unde *tumultus* in Imperio timeri possent, quorundam utriusque Religionis Electorum & Principum sententias & vota requirere per verba *Instr. P. art. 5. §. quo ad Processum*. Hinc non confundendæ hoc passu sunt regulæ *prudentiæ* cum regulis *juris*.

5. *Causa Principum protestantium matrimoniales ad quod Judicium Imperii pertinent?*

Resp. Olim Imperatores judicasse, exemplo *Ludovici IV.* inter *Johannem* Regis Bohemiæ Filium & *Margaretham* Ducissam Carinthiæ ob impotentiam pronunciantis ap. Goldast. *Mon. S. R. J. tom. 2. p. 1383.* probari posse, videtur. conf. Textor ad *Recess. Imp. noviss. Diss. 2. §. 74.* Verum dum ob principia pontificia Imperatores nostri hoc munus declinant, & *in Instr. P. art. 5. §. 28.* Pontificis & Episcoporum id sibi arrogantium potestas suspensa, Principes & Status Protestantes in his causis nullum agnoscunt Judicem, sed in propriis *Consistoriis* has controversias *decidendas*, vel potius mentem suam *declarandam*, curare possunt. conf. Myler. ab Ehrenbach. *Gamologia Personar. illustr. c. 8. add.* add. Dn. Ludovici *Diss. de Foro Principum Protest. in Matrimonial.*

6. *Nonne vero consultum esset, ut Commune Consistorium Statuum Protestantium erigeretur?*

derer. Ita videtur existimare Dn. Schweder. *Diss. de Foro illustr.* §. 43. erectionem hujus Consistorii vel sacri Tribunalis pluribus exponens & delineans. Verum Consilia ejusmodi *impracticabilia* esse, & ad *Non-Entia Politica* pertinere, demonstrat Dn. Stryk. *Diss. de Foro Princ. & Privat. Commun.* c. 2. n. 99 -- 104.

7. *Causæ Statuum criminales ubi dijudicantur?*

Resp. In causa *fractæ Pacis Publicæ* & perduellionis, Camera cognoscit per *Ord. Cam. P.* 2. *tit.* 9. §. so jemandt / quod intelligendum puto, ubi querela a Constatu læso ad Cameram delata, & ejus Decretis nulla paritio facta. Ceterum causæ *Status publici* v. c. præsente Bello, *Bavarica* & *Coloniensis* & similis momenti juxta tradita *qu. praeced.* 3. dijudicanda veniunt. Et hoc intelligendum, si *qua Principes* peccant, statum publicum evertendo; Si vero *ut homines* peccata committant v. c. adulteria, homicidia, in his terris nullum agnoscunt Judicem punientem. vid *Diss. de Mat. A. Bulla* §. 10. Olim quidem *canes portare* aut alias ignominiosas pœnas pati moris fuit; sed hoc ad *barbariem ævi* illius pertinet, ubi Reges oculis privare & *Monasterio* intrudere invaluerat. confer polchrum Discursum Cæsarini Fürstenerii *de Suprematu* p. 30. *J. P. Prud. Diss. XI.* §. 17. 18. vid. supra *L. III. cap.* 3. *qu.* 18.

CAPUT

CAPUT II.
DE
JUDICIO AUSTREGARIO.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Inter Status *primæ Instantiæ* Forum *Austregæ* sunt.
2. Ab his ad Judicia *suprema Cameram* & *Judicium Aulicum* recurritur.
3. *Subditi* cum *Principe suo* litigantes *certis* casibus *Foro Austregario* gaudent.

Quæstio 1.

Principes & Status inter se litigantes quodnam forum habent?

Resp. Forum *primæ instantiæ* inter ipsos sunt *Austregæ*: quæ vel *conventionales* bedingte Austräge / Gewillführe / Decher *ad Blum p. 205.* vel *Legales*. Si priores adsint, *hæ* cessant. Dn. Fabric. *ad Mynf. Cent. 1. obs. 89.*

2. Quid sunt Austregæ?

Resp. *Judices, a Statibus, Principum Conditionem habentibus, electi juxta Leges fundamentales, ut controversiæ nonnullæ in prima instantia finiantur.*

3. Num promiscue uno eodemque modo Austregis legalibus fruuntur omnes Status?

Resp. Neg. Nam in *Ordin. Cam. P. 2. T. 2.* distinguuntur in *primi* & *secundi ordinis*. Ad *illum* pertinent *Electores, Principes* & *principali dignitate* fulgentes, Fürstenmäßige; Ad *hunc* simplices *Prælati, Comites, Barones* & Nobiles *immediati*. *Primæ* Classis personæ *rei partes* sustinentes contra *quoscunque conditionis* Actores, hoc suo pri-

mæ

mæ instantiæ foro privilegiato fruuntur. *Ord. Cam. l. 4. §. f.* *Secunda* Classis personæ, quando a *primi ordinis* Actore aut a *sui ordinis* personis in jus vocentur, Austregario foro gaudent, *O. C. P. 2. tit. 3. & 5.* Si vero *hi a mediato* Cive, aut *Civitate Imperiali*, quæ Jus Austregarum non habet, conveniantur, hoc coram supremis Imperii Judiciis, *Camera* & *Judicio Aulico* fieri debet.

4. *Quid si Civitas municipalis suum Principem convenire velit?*

Resp. Si Princeps sit *reus*, fit hoc coram Austregis; si vero ille *Actor* sit, coram Camera, vel Dicasterio Principis, obsequii remissione facta Consiliariis, wenn Sie vorhero Ihrer Pflicht erlassen werden / semet sistere necesse habent.

5. *Num Civitates Imperiales etiam fruuntur hoc jure & Foro?*

Resp. Ipsæ convenire Principes *primi Ordinis* coram hoc foro possunt. Non autem conveniuntur *passive*, nisi speciali privilegio munitæ, quod de nonnullis testantur Vitriar. *J. P. L. 4. t. 5. §. 7.*

6. *Quænam causæ pertinent ad hoc forum?*

Resp. Causæ *Civiles* & super quibus postea ad supremæ Judicia provocare fas est. Dn. Stryk. *all. l. §. 33.* Schwed. *c. l. §. 12. 15.*

7. *Num etiam Apannagiati coram hoc foro conveniendi?*

Resp.

Resp. *Hi*, ut & Principum Regnantium *toribus & liberis* propterea non videtur posse ibui, quia superioritati T. Principis regnan- *s conditione privata* subsint.

8. Quid si litigantes sententia Austregaria non sint contenti?

Resp. Tunc sententia ad *Cameram* vel *Ju- ium Aulicum* devolvi potest. Schwed. *c. l. §. 16.*

CAPUT III. DE UDICIO CAMERALI IMPERII.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Camera *jurisdictionem* suam non habet a *solo Cæsare* sed simul *Imperio* & communi ex placito constituta est.
2. Hinc non præjudicat Statuum Superioritati T. in suis Provinciis.
3. Lentus in illa procedendi modus, & Executiones ut plurimum deficiunt.
4. *Subditi Electorum* non appellant ad Cameram.

Quæstio 1.

Quid est Judicium Camerale?

Resp. *Supremum in Imperio Tribunal, Impera- is & Statuum consensu erectum, ut jus inter Status rumque subditos juxta præscriptum modum reddat.*

2. Quando institutum hoc Judicium est?

Resp. In Comitiis *Vormatiensibus* 1495. Im- ratore Maximiliano I. sublatis diffidatio- nibus

nibus Statuum & reducta *pace profana* vid. *supra L. 1. c. 6. qu. 2. 3.*

3. Num Camera a solo Imperatore dependet?

Resp. Non: Sed etiam Statibus: Hinc in *Recess d. 1654.* vocatur: Unser und des H. Röm. Reichs Cammer-Gericht & clarius adhuc §. 156. Als welches uns sampt Churfürsten und Ständen *repraesentiret*; & in Replica trium Electorum apud Lundorp. *Act. publ. tom. 2. L. 1. tr. 4.* Daß das Cammer-Gericht und Beysitzer ihre Jurisdiction von Käyserl. Maj. auch Chur-Fürsten / Fürsten und Ständen des H. Röm. Reichs haben.

4. Sed tamen sententiae solius Caesaris nomine promulgantur?

Resp. Ita est, & Imperator ipse sibi tanquam *Archi-Duci* aliquid mandare hoc stilo solet. Exemplum tempore Caroli V. Wir Carl/ Römischer Käyser entbiethen dir Carl Ertz-Hertzogen von Oesterreich/ occurrit apud Limn. *tom. 1. L. 3. c. 9. n. 39.* Verum inde perperam colligit Schütz *J. P. Vol. 2. Diss. 2. th. 6. l. D.* Cameram suam jurisdictionem *soli Caesari* debere. Kulpisio *ad Monzamban. c. 5. §. 20.* satisfactum in *J. P. Prud. Diss. XI. §. 20.*

5. Ex quibus Personis constat judicium Camerale?

Resp. Primaria persona est *Judex Camerae*, qui *natione* debet esse *Germanus*; *conditione Princeps*, *Comes*, vel *Baro*, ab Imperatore constituitur ex utraque religione, cum salario 4400. *Imperia-*

rialium per Recess. Imp. *d. 1654. §. 11.* Deinde quuntur *IV. Præsides*, duo *Catholici*, duo *Evangelici*, juxta *Instr. P. Art. 5. §. 23.* qui constituuntur itidem ab Imperatore. Salarium singulorum est *1371. Imperialium* per eundem *Rec. I. §. 11.* *Assessorum Cameralium* juxta *Instr. P. art. 5. §. 23.* *Quinquaginta* esse debent *26. Catholici & 24. Evangelici.*

6. Num hic numerus Assessorum Cameræ completus est?

Resp. Ultra *Septemdecim* nunquam visi sunt, teste Blumio *Proc. Cam. tit. 14. n. 5.* Imo ultra *novem* ante paucos annos in Camera non fuisse Assessores, ob *deficientia Salaria*, docet Thucel. *Elect. Jur. Publ. curios. c. 10.* Et *certis* de *causis* ab aliquo jam tempore potestas judiciaria plane *suspensa* est, usque ad *Revisionis commissionem*, quæ ex indole ejusmodi negotiorum haud dubie lente procedet, de quo Acta *publ. Præsentium Comitiorum Ratisbonensium hujus & præteritorum annorum consulenda sunt.*

7. *Unde Salaria Officialium Cameræ petuntur?*

Resp. A Statibus juxta determinationem *Matriculæ Cameralis*, vocantur die Cammer-Zieler. vid. *Recess. Noviss. §. 9.* Quæ matricula cum reliquis Imperii haud confundenda est, cum *specialem usum onerum Cameralium* tantum habeat. vid. *Præfatio matriculæ Revisæ quæ extat in fine* der Grundfeste. Solennes vero sunt querelæ Cameralium de *solutionis defectu*. conf. Kulp. *ad Monzamb.*

zamb. c. 5. §. 20. & inde fordium judicialium suspiciones aliique *defectus hujus Tribunalis* a Monzambano subinde notati satis satyrice *cap. 5. § 20.*

8. Quanam Causa in Camera deciduntur?

Resp. Tam causæ Principum & Statuum *inter se*, exceptis tamen *spiritualibus, matrimonialibus* & *feudalibus*; quam Eorum *Subditorum* lites Civiles, quod ex lectione *Ordinationis Cameralis* plenius hauritur.

9. Num Executio sententiarum, maxime inter potentiores Status latarum prompta est?

Resp. De hac multa dispofita leguntur in *Ordinatione Camerali.* Teste tamen Monzambano c. l. & suffragante Experientia, Status, qui propriæ confidunt Potentiæ, suisque deque habere solent, quæ Camera pronunciat. Hinc de efficaciori modo exequendi præteritis & præsentibus Comitiis sæpius deliberatum est, sed non optato eventu, more rerum Comitialium istius genii & naturæ. conf. Kulpis. *ad Monz. c. l. §. 22.*

10. Num Subditis promiscue a Dicasteriis Statuum appellare ad Cameram fas est?

Resp. Neg. Nam *Electores* per *A. Bullam Tit. 11.* fruuntur *privilegio de non appellando.* Hinc *subditi Electoratuum* plane ad suprema Tribunalia appellare nequeunt. Bene vero subditi aliarum Provinciarum, licet illæ Electori subsint. Idem dicendum de *Subditis Ducum Saxoniæ.*

næ. vid. Knichen *de Saxon. non provocandi Jure & privil.* Carpzov. *de jure & privileg. Ducum Sax. de non appell.* Reliquorum statuum subditi in causis *Civilibus certa summa* tantum appellare possunt.

11. Quanam summa illa appellabilis est?

Resp. *Variat* in Statuum Territoriis pro conditione privilegiorum desuper obtentorum ampliori vel restrictiori. Recensentur illæ passim a Cameralistis. conf. Blum. *Process. Cameral. Tit. 47.* Sic in specie Subditi Provinciarum Imperii Serenissi. *Regis Borussiæ* non licet appellare, nisi ad *supremum Tribunal Appellationis Berolinense*, quando causa non superat valorem 2500. *Aureorum*, Gold-gülden; & super *Possessorio* nunquam ad supremа Imperii judicia.

12. Si sententia semel lata in Camera, nonne licet ulterius appellare?

Resp. Neg. Interim tamen *Remedium Revisionis* superest. *R. Imp. de 1654. §. 123.* Si scilicet causa non sit infra *2000. thaleros* non computatis *usuris. d. Rec. §. 127.* & Revisionem petens in casum *succumbentiæ* certam summam deponat. *ib. §. 126.* Hoc casu supplicatio dirigitur ad *Electorem Moguntinum*. Quæ *fatalia* & reliqua observanda vide apud Dn. Strykium *Intr. ad Prax. For. c. 23 §. 31.* Blum. *Proc. Cam. Tit. 79. n. 14. sequ.*

13. In quo loco Judicium Camerale viget?

Resp. Ab *initio* Francofurti ad Mœnum fuit. In *Comitiis Augustanis 1530. Spiram* commi-

grare jussum est. Inde de *transferendo illo* a tempore *Pacu Westphalicæ*, sæpius consultatum, sed more solito, nihil conclusum aut effectum est, donec præterito Bello Gallico 1680. *sedem suam mutare* cogeretur, Civitate Spirensi *aratrum* fere passa. Turbatis inde rebus, demum 1693. sententiæ judiciales *Wetzlariæ* promulgari cœperunt, usque dum ab aliquot annis *jurisdictio ejus* plane *suspensa est*.

14. *Sed num hoc cum Principum & Statuum Superioritate & splendore conciliari potest, quod ipsi & eorum subditi Judiciis Imperii subsint?*

Resp. Hoc nil derogat ipsorum summis juribus, quia ex communi *Conventione* hoc placuit. Sic *Fœdus Amphictyonicum* universæ Græciæ in publicis causis unum Tribunal constituebat, haud quicquam delibata de summa singularum Rerumpublicarum potestate summa. Imo nullum fere Regnum Europæ est, in quo Imperantes non semet subjiciunt in certis causis cognitioni propriorum Judiciorum, scilicet non coacte sed sponte. Exempla vide ap. Dn. Stryk. *Diss. de Foro Principum & Privatorum communi cap. 1.*

CAPUT IV. DE JUDICIO AULICO IMPERAT.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Alterum supremum Imperii Tribunal *Judicium Aulicum Viennense* est, habens cum *Camera concurrentem Jurisdictionem.*
2. Hactenus a *solis* Cæsaribus *forma procedendi*, constitutio *Assessorium* & alia pependerunt. Statuum vero *debitam* *sigilantiam* circa illa concurrendi studia partium corruperunt.
3. *Aliquot Protestantes* Assessores in illud assumpti, ad *aliqualiter* satisfaciendum eorum *querelis*.
4. Contra Sententias hujus Judicii Remedium Supplicationis ad Imperatorem superest.

Quæstio 1.

Quodnam est alterum supremum Judicium in Germania?

Resp. Judicium Imperatoris Aulicum der Käyserl. Reichs-Hoff-Rath / quod *concurrentem* cum Camera exercet *jurisdictionem. Rec. Imp. de* 1654. §. 166. *Capit. Leop. art.* 42.

2. A quo dependet hoc Judicium?

Resp. Hactenus a *solo* Imperatore, cui etiam *juramento* unice adstringuntur Assessores Judicii Aulici. Rhet. *J. P. L.* 4. *tit.* 4.

3. Nonne etiam Moguntino jurant?

Resp. *Vice-Cancellarius* quidem ac *Proto-Notarii* & *Secretarii Cancellariæ Imperii* jurant ipsi, non vero *Assessores Judicii Aulici*, ceu erronee existimat Burgold. *ad Instr. P. part.* 2. *Disc.* 20. *n.* 8. conf. Kulpis. *ad Mon. c.* 5. §. 21. Interim potest Elector Moguntinus, quoties ipsi opus videtur, *Visitationem Judicii Aulici* instituere. vid. *Instrum. Pac. Art.* 5. §. 56. Dolendum vero est, quod,

quæ falutariter difponantur hoc loco exitu careant, nec unquam vifitatio inftituta fuerit. *confer judiciofam annotationem ad h. l. Aut. Medit. ad Inftr. P. fpec. 5. p. 782.*

4. Quis primus inftituit hoc Judicium?

Refp. Quicquid fit de ejus *vetuftate* a nonnullis afferta, in formam *Judicii perpetui* illud redegit Ferdinandus I. promulgatis 1549. *Ordinationis* cujusdam capitibus, quæ auxit *Maximilianus II.* innovavit *Matthias* 1614. Tandem correxit & fupplevit nonnulla ex Statuum defiderio, Ferdinandus III. in Comitiis *Ratisbonenfibus* 1654.

5. Quæ Caufa folennis reftaurationis hujus Judicii?

Refp. Caufas divinando affequi haud difficile reputat Monzamb. *de Stat. Imp. c. 5. §. 21.* fcilicet, ne Camera fola judicaret de Controverfiis illuftribus; quam Conjecturam ex *invidiofa philofophia Hippolithi a Lapide* petitam arguit Commentator ejus Kulpifius *c. l.* interim non omne odiofum eft criterium falfitatis.

6. Num juxta Ordinationem Cameralem Proceffus in hoc inftituuntur?

Refp. Quoad modum procedendi præfcripta eft peculiaris Ordinatio a folo Cæfare compofita, Statibus, ob difcordantia fuffragia ex ftudiis partium orta libertati & Dignitati fuæ non fufficienter profpicientibus. conf. Grundf. *P. 3. c. 5. p. 242.* & Schwed. *P. 1. fect. 1. c. 12.*

c. 12. §. 10. add. quæ *in Instr. P. Art. V. §. 55.* de Judicio Aulico sanciuntur.

7. *Num, uti in Camera, numerus Assessorum non multum dispar ex utraque religione?*

Resp. Numerus Assessorum ex ordinatione Ferdinandi III. ad *XVIII.* computato *Præside* est adstrictus. Tempore Maximiliani II. Rudolphi II. fuere *nonnulli* Assessorum Evangelicæ Religioni addicti; Sub Ferdinandis II. & III. autem *nulli.* Si *in Instr. P. Art. V. §. 54.* numerus Evangelicorum Assessorum fuisset expressus, omnis difficultas sublata foret. Interim ob querelas Principum & Statuum Evangelicorum, vid. Conring. *de Judic. Imp. Germ. th. 100.* postea in *Ordinat. Jud. Aul. tit. 1. §.* Wier wollen. medela sive *ferio* sive dicis gratia allata est. conf. Schwed. *c. l.* & quæ Dn. Thomas. ad Monz. *c. l. b.* notabiliter ex praxi hodierna affert. Sic quod hoc anno *Abbas Kempensis* Præses Judicii Aulici constitutus, & ipse *Vice-Cancellarius Imperii* Comes a *Schönborn* Coadjutor Bambergensis factus sit, querulandi ansam Protestantibus Statibus præbere potest ob communem Cleri Pontificii inclinationem ipsorum rebus quavis occasione nocendi.

8. *Quomodo dividuntur Assessores?*

Resp. In *duo Scamna* die Ritter- oder Cavallier- und Gelahrte Banck / quæ & alia circa schemata *sessionum*, formam processus & alia plena manu adduxit Dn. Uffenbach. *Tr. de Judicio Aulico Imperii.* K 3 *8. Num*

8. Num Judicium Aulicum Imperatoris cum Ejusdem Consilio Intimo unum idemque?

Resp. Negando, quanquam teste Monzambano d. l. causæ controversæ, ubi aspectus quidam politici intervenerint, ad Cæsaris Consilium sanctius transmitti soleant. Quod institutum secundum Bœclerum *Not. Imp. L. 13. c. 4.* plenam *prudentiæ* laudem; sed non *justitiæ impartialis*, habet, & expresse hoc prohibitum est *Capitul. Leop. & Joseph. art. 42.*

9. Quænam sunt commoda & incommoda Judicii Aulici præ Camera?

Resp. Ad *illa* refertur, quod licet *sumptuosior* Processus in Judicio Aulico sit præ Camera; tamen *brevitate* hoc compensetur, contra in Camera nullus litium finis. Ad *hæc* vero *largitionum facultatem* refert Monzambano c. l. quæ censura *magis decore* omissa fuisset, & haud dubie odiosa comparatio utriusque Judicii in hoc puncto foret. Merentur interim attendi, quæ ab eodem ad suspicionem hanc evellendam monentur circa *Referendarios. Ceterum circa hanc materiam lectu digna est Dn. Autoris medit. ad Inst. Pac. mantissa 2. de Judicii Aulici Defectibus, nævis & vitiis, quæ speciminis 5. adjecta est.*

10. A sententiis Judicii Aulici nullum ne Remedium suspensivum superest?

Resp. Remedium Supplicationis ad Cæsaream Majestatem. *Instr. P. Art. V. §. 55.* cui effectus

fectus *suspensivus* etiam est tribuendus. Schwed. c. l. §. 11. Bukisch *ad Instr. P. art.* 5. *obs.* 170.

CAPUT V.
DE
JUDICIO ROTHWILENSI.

GENERAL. AXIOMAT.

1. Hoc Judicium exercet Jurisdictionem saltem in *nonnullis circulis*.
2. Plerique Statuum tamen in illis *Exemptione* privilegio gaudent.
3. *Sublationem* ejus Status aliquando urserunt, nec *rationes Validæ* in contrarium sunt,
4. *Præsenti Statu Cameræ* tamen melius retinetur.

Quæstio I.
Num etiam Judicium Rothwilense ad supremæ Imperii Tribunalia pertinet?

Resp. Suo modo, quia autoritate Imperatoria jus dicit per nonnullos Germaniæ circulos. Vid. Mauritius *pec. Diss. de Judicio Rothwilensi*.

2. Ad quos Circulos pertinet?

Resp. Ad Circulum *Austriacum*, *Rhenanum*, *Franconicum* & *Suevicum*. Schwed. *sect.* 1. c. 14.

3. Ex quibus Personis constat?

Resp. Ex Præside, quæ dignitas hereditaria *Comitibus Sulzensibus* est. Rhetz. *J. P. L.* 4. *t.* 5. §. 5. Vice-Præsidibus ac Assessoribus. Schwed. c. l.

4. In quibus Causis fundatum est?

Resp. In *Civilibus* & *Criminalibus*, exceptis

tamen *Feudalibus* & *Spiritualibus*. Maurit. *c. l. §. 7. 9.*

5. Sed nonne ab ejus Jurisdictione nonnulli exempti sunt?

Resp. Plerique, ut nullus potentiorum Statuum sit in memoratis circulis, qui non cum suis subditis privilegio Exemptionis gaudeat. Maurit. & Schwed. *c. II.* Imo ipsa Civitas *Rothwila* ejus jurisdictioni non subest. Knipschild. *de Civit. Imper. L. 6. c. 33. n. 250.*

6. Num ab hoc Judicio potest appellari?

Resp. Ad Cameram vel Judicium Aulicum *Rec. Imp. d. 1570. §. 71. Cap. Leop. art. 18.*

7. Num aliquando abolitio hujus Judicii desiderata est?

Resp. Sæpius ejus suppressionem Status urserunt, nec præcise rationes ap. Mauritium *c. 4. §. 6.* pro ejus conservatione allatæ, hoc evincunt, interim tamen præsenti Cameræ statu morbido haud emendato, consulto toleratur.

LIBER VI.
CAPUT I.
DE
JURE PUBLICO CEREMONIALI.
GENERALIA AXIOMATA.

1. Datur *Jus Ceremoniale*, quatenus per ceremonias *definite*

nis certa honoris quantitas, Personæ vel functioni cuipiam peculiaris indigitatur.

2. Constituunt Ceremoniæ partem altioris disciplinæ, quæ in Aulis per *Ceremoniarum Magistros* excolitur.
3. Ob diversam dignitatem & potestatem Statuum, multæ hactenus inextricabiles controversiæ super Ceremoniis ortæ sunt.
4. In Ceremonialibus inter Principes multum defertur *possessioni*.
5. Hactenus completi Commentarii de diffuso & satis delicato *Ceremoniarum apparatu* nondum editi, & quæ apud *Gregorium Leti*, *Paridem de Grassis*, *Vicquefortium*, & in *Theatro Præcedentiæ* ac Ceremoniali *Brandenburgico* & *Palatino* leguntur, omnes partes nobilissimæ disciplinæ non exhauriunt.

Quæstio 1.

Num etiam Solennia & Ceremoniæ pertinent ad Jus Publicum?

Resp. Quatenus *Actus*, *gestus* & *verba* circumscribunt, ex genio præsentis seculi, *certam honoris quantitatem*, ad exprimendam Personæ *conditionem*, *valorem* & *functiones* v. c. titulus Excellentiæ Legatorum; Eatenus suo jure omnem apparatum Ceremoniarum sibi vindicare possunt, quibus res ipsa, per Ceremonias indigitata, tanquam facultas moralis competit.

2. Sed nonne Ceremoniæ ad decorum tantum & sic jus imperfectum pertinent?

Resp. Quatenus extra adductam considerationem in vita Civili, inter homines ejusdem conditionis, & ubi alter alterius potestati subjectus

jectus haud est, mutuæ humanitatis declarandæ causa vigent; ad decorum & jus imperfectum referri possunt; nec præcise per se aliquid vitii iis adhæret. conf. Dn. Weisfii *Diss. de Moralitate Complimentorum.*

3. Num itaque peculiaris tractatio harum Ceremoniarum in disciplina Juris Publici suscipienda?

Resp. Novitium Juris Publici caput, de *Ceremoniis eorumque juribus* inter desiderata istius disciplinæ refert Dn. Pauli *de Princip. Jur. p. 259.* Eadem philosophia Kulpisii de Jure Ceremoniali est in *Tr. de jure Legat. c. 15.*

3. Ceremonia illa an hodie magni æstimantur?

Resp. Licet homines scholasticæ eruditi solennia Ceremoniarum pro *inanibus rebus* habeant; attamen philosophiam Ceremonialem hodie a delicatis & politis ingeniis Aularum summo studio excoli, satis testantur honorifica magnarum Aularum Officia *Supremorum Magistrorum Ceremonialium* conf. Wagenseil in *eleg. libello Directorii Aulici p. 5.* Adeo ut isthæc in partem altioris disciplinæ, & ad *ipsa negotia Regni ac Principum auctoritatem transferantur*, & propterea non minus, quam ipsa rerum momenta, annotari publico stylo consveverint, annotante jam hoc Bœclero *in Diss. de Elegantia Moris Civilis & Aulici.*

4. Delineatio juris Ceremonialis nullis ne difficultatibus subjacet?

Resp.

Resp. Variis, dum magna pars Ceremoniarum apparatus in *perpetuam* unicamque *observantiam* nondum penitus subsedit; præterea principia regulandi illas *fluctuantia* apparent, & ob varia Artificia potentiorum Aularum, emolumenta sua inde sectantium, studio intricata & perplexa redduntur. vid. Kulpis. *de Jure Legat. c. 15.*

5. *Quomodo jus circa Ceremonias intuitu juris publici dispescitur?*

Resp. In Solennia & *Ceremonias legibus publicis & conventionibus stipulatas*; & illas, quæ Imperatori & Statibus, tanquam Personis *illustribus* & *Coimperantibus*, aut *Eorum vicem* sustinentibus, ex *usu Seculi debentur.*

6. *Quænam sunt Ceremoniæ legibus publicis injunctæ?*

Resp. Pertinent *illæ* vel ad *Imperatorem*, vel *Electores*, vel *Principes* & reliquos Status.

7. *Quomodo ad Imperatorem?*

Resp. Quatenus solennia & Ceremoniæ præscriptæ in A. B. & aliis legibus fundamentalibus circa *Electionem* & *Coronationem.*

8. *Quænam illæ sunt?*

Resp. Cum nullis dubiis subjecta, nude recensere illas non opus est. Optime possunt, una cum autopsia, addisci ex *particularibus Descriptoribus Actuum novissimorum Electionis & Coronationis Imperatorum Leopoldi & Josephi, tum & Imperatricis*, quales sunt Sigismundus Ferrarius *Pecul. Descript.* & Descriptio in Append. der Grundf. *Edit. noviss. vid. supra L. 2. c. 1.*

9. Quæ-

9. *Quanam Ceremonia Electoribus Legibus publ. afferta sunt?*

Resp. Præter summam ipsorum in Imperio post Imperatorem, dignitatem, in *Aurea Bulla* iis concessam; *Splendor* ipsorum semet potissimum exerit in *Electionibus Imperatoriis*, ubi præter *functiones Archi-Officii*, *singuli* Electorum, *singulus*, in *eodem* cum imperatore *Cœnaculo*, accumbunt *mensis* separatim stratis sub *Uranisciis* vel cælis portatilibus (unter *Baldachinen* oder Himmelen) conf. *A. B. c. 28.* proxime adstante *Abaco vasario* (Schenck-Tisch) Regiæ magnificentiæ, supellectile aurea & argentea coruscante. Quæ omnia in Principum *mixtim in una mensa* assidentium apparatu haud conspiciuntur. Wagenf. *de Official. Imp. c. 9.* §. 25. Cruger. *de Novemvir. P. spec. m. 1. Disc. 8.* §. 5. Furstener. *de Supremat. c. 49.*

10. *Quid circa Principes juris præscripti intuitu Ceremonialium est?*

Resp. In Legibus publicis sigillatim aliquid peculiare conventum haud reperitur; nisi quod in iis eorum potestas & inde fluens dignitas salva sit, & potentiores eorum, qui supremátu gaudent, honorem *Electoribus fere parem* sibi vindicare soleant, de qua re *observantia* consulenda est.

11. *Quanam sunt Ceremoniæ quas observantia introduxit?*

Resp. Illæ iterum *duplicis generis*: Aliæ Ceremo-

remoniæ, quæ Imperatori in *Persona* exhibentur; aliæ quæ ejus *Legatis*. Idem dicendum de *Electorum* aut *Principum* comparitione in *persona*, aut per *Legatos*. *Prioris* generis sunt *illa*, quæ Personis *Majestate* gaudentibus exhiberi consueverunt, ratione *Titulaturæ* aliorumque Curialium, nec Electoribus aut Principibus in persona *multum minores* exhiberi moris est.

12. *Quæ solennia si v. c. Elector vel alius Princeps Imperatorem Viennæ visitet?*

Resp. Modus *Receptionis solennis* tum & alia Curialia in *Congressibus*, in *mensa*, *hospitio* ex peculiaribus descriptionibus ejusmodi Actuum solennium petendus est. Multum ad tollendam difficultatum Ceremonialium lætam satis segetem talibus occasionibus suppullulare solitam, solet tribui *novæ amicitiæ*, ex ratione status *contrahendæ* aut veteris *renovandæ*.

13. *Quid juris Ceremonialis circa Legatos observandum est?*

Resp. Vel Imperator; vel Electores, vel Principes *Legatos* mittunt. Qui cum a mittente & *repræsentato* suum splendorem accipiant, pro diversitate dignitatum mittentium, diversa sunt etiam Legatorum jura circa Ceremonias.

14. *Legati quomodo distinguuntur?*

Resp. In Legatos cum *charactere Repræsentatitio*, qui *Ambassadeurs* vocantur; & *primi Ordinis* sunt; & sine charactere illo, cum honorifico

tamen

tamen comitatu, qui *secundi ordinis* sunt vulgo *Envoyés*. Distinctio eorum ex *Literis Credentiali-bus* sumenda est.

15. Imperator num jus mittendi Legatos primi ordinis habet?

Resp. Omnino. Quæ vero sint Curialia Imperatoriorum Legatorum in *Comitiis*, pluribus exponit Kulpisius *cit. l. c. 17.* & passim attingit *illustris* H. qui sub *Presbeuta* ficto nomine, de *Jure Legationum* judicio *practico* egit, de quo vid. *Observ. Hall. tom. 3. obs. 8.* In Aulis Regum, Electorum & reliquorum Principum *debitis Ambassiatorum Ceremoniis* eos frui nullum observantia relinquit dubium.

16. Quænam illæ sint Ceremoniæ?

Resp. Potissimæ esse solent: (1.) Prima *Visitatio serius advenientis* a reliquis Legatis præsentibus. (2.) Solennis *Introitus* & ad *Audientiam* deductio. (3.) Facultas *tegendi* semet & *sedendi*. (4.) Titulus *Excellentiæ*, tam *Ambassiatori*, quam ejus *Conjugi* debitus. add. Kulpis *de Jur. Legat. cap. XVI.*

17. Num Electores habent Jus Ambassadeurs mittendi?

Resp. Affirm. sive *unum* sive *plures* hoc Charactere repræsentatitio instructos mittere placeat. Et fruuntur ipsorum Legati cum Charactere recensitis modo honoribus, nulla parte excepta, in ipsa Aula Cæsarea & in plerisque Aulis Regum & Statuum liberorum, ceu

ceu exemplis omnium fere Aularum hoc probatum dedimus in Diss. *de Jure Ceremoniali circa Legatos Sect. I.* Solus Rex Galliæ, hactenus solennem *Receptionem* & jus semet *tegendi in ipsius Præsentia* Legatis Electorum concedere declinavit; quæ *morosa irregularitas* in Ceremonialibus inde facile redargui potest, quod *Legati Italicorum Principum*, quoad maximam partem, *Sub-Vasallorum Pontificis Romani* hoc jure *plene* apud ipsum fruantur. vid. Furstener. *de Suprem. c. 37.*

18. Imperator ad Electores scribens num Fratrum titulo eos honorat?

Resp. Fratris titulo, quod Rex Galliæ & alii Reges erga Electores utuntur, Ferdinandum III. Electorem Bavariæ, *Maximilianum*, aliquoties compellasse, ex Crügero *de Novemvir. P. Spec. m. 1.* observat. ill. Dn. Klein *Diss. de Prærogat. Princ. Imp. C. 2. n. 20.* Solennior tamen stylus Imperatoris est, quod Electores *Ecclesiastici* **Neven**; *Seculares* **Oheims** / salutentur. add. Rhetz. *J. P. L. 1. T. 7. §. 4.*

19. Legati Electorum primi Ordinis num Principibus in persona præcedunt?

Resp. Vi *Capitul. Jos. Art. 5.* Legati Electorum omnium *Rerumpublicarum* liberarum & *Exterorum Principum*, præter Regum, Legatis præferendi sunt, etiam *Principibus in persona.*

20. Num Principes hoc æquo animo ferunt?

Resp. Acriter reclamant, & ad *solas functiones*

ctiones solennes in Electione & Coronatione hanc prærogativam restringunt, in aliis congressibus ipsi in persona præcedentiam præ Legatis Electorum prætendunt. Kulpis *de Jure Legat. c. 14. §. 14.*

21. Electorum Legatis sive Ambassadeurs in Comitiis, Principes aut eorum legati num tribuunt Titulum Excellentiæ?

Resp. Neg. licet ab Imperatore & exteris Regibus iis tribuatur, vid. Kulpis. *cit. l. c. 16. §. 16.*

22. Principes num habent jus mittendi Legatos primi Ordinis s. Ambassadeurs?

Resp. A tempore Pacis *Neomagensis* hoc maxime controverti cœpit, dum a Gallis & Anglis ipsorum Legatis hoc jus & eo pertinentes Ceremoniæ controversæ redderentur. Ansam hoc suppeditavit cuidam Ministro ex Aula H. sub *Cæsarini Furstenerii* nomine *elegantem tractatum de Jure Suprematus & Legationis Principum Imperii* edendi.

23. Num Electores Principibus jus mittendi Ambassadeurs concedunt?

Resp. Neg. Hinc de honore *primæ visitationis*, titulo *Excellentiæ*, honoratiore loco, aliisque Ceremoniis copiosæ inter illos lites. vid. Kulpis. *c. l. c. 10. §. 12.* Exempla recentiora vide in *Electis juris Publici curiosis Cap. 7.*

24. Nihil ne præterea observandum est circa jus Ceremoniale publicum?

Resp.

Resp. Totum apparatum omnium Ceremoniarum, quoad omnes minutias *passuum carpentorum*, *sellarum* & similium, nisi omnium Aularum *Ceremonialibus libellis* instructo, & præterea *praxi ipsa* multorum annorum confirmato, luci exponere impossibile foret. Illustrem Dn. Besserum, supremum Officiorum Magistrum in Aula Regis Borussiæ, absolutos, de *Jure Ceremoniali*, Commentarios meditari, fide Dn. Ludwiegii *de Iure Adlegandi Princ. Imp. prooem. & Cap. 4.* nititur.

CAPUT II.
DE
FORMA IMPERII.

AXIOMATA GENERALIA.

1. Forma illius Reipublicæ politice perfecta non est, in qua *exercitium jurium Majestaticorum* omnium non dependet ab *una voluntate*.
2. Quæ tamen etiam in *Systematica forma plurium Civitatum* communi fœdere sociatarum, in negotiis, quæ per pacta communibus suffragiis determinanda sunt, observatur.
3. Manca *Aristotelis Politica*, quia de *Systematico Civitatum Regimine* in illa nil deprehendatur.
4. *Illustratio* Formæ Imperii desumi potest ex Discursu Thuani *L. 2. Hist.* ubi cum *Amphictyonum* Consessu Græciæ & Gothofredi *in Achaic.* ubi cum *Achæorum Concilio* Germaniæ *Comitia* comparantur.
5. Intricata Disceptatio de *Forma Imperii nostri* clara evadit, si definitio Systematis Civitatum applicetur Statuum potestati in *Comitiis* & *Territoriis*.
6. De Forma Imperii non judicandum est ex externis

 Schema-

Schematibus, *humili* subscriptione *Statuum* ad Imperatorem & *imperioso stylo* Curiæ Cæsareæ. Nam hæc tanquam *μνημεῖα rudera* pristini Status, hoc interim per recentiores Conventiones plane in *essentialibus* immutato, consideranda sunt.

7. Qui capti sunt falso præjudicio *de IV. Summis Monarchiis*, veram & sanam sententiam de forma Imperii nostri non possunt non rejicere.

Quæstio 1.

Quid intelligitur per Formam Imperii?

Resp. *Comparatio* Structuræ Imperii ejusque *Status publici* ad Regulas *Politicas* & Jurisprudentiæ *universalis*, in quam propterea, velut in centrum, universi Juris Publici argumentum influit, judice B. Dn. a Kulpis *ad Monz. de Stat. Imp.* c. 6. §. 3.

2. *Quænam sunt illæ Regulæ Jurisprudentiæ universalis de Formis Rerumpubl.?*

Resp. Quæ ductu Jurisprudentiæ Naturalis & Civilis, tanquam *fundamenta omnium Civitatum*, si ad scopum communis felicitatis adspirent, consideranda sunt in Civitatibus *simplicibus* & *compositis*.

3. *Quas vocas Civitates simplices?*

Resp. Ubi in Cœtu multorum hominum ad obtinendam communem tranquillitatem & felicitatem sociatorum vel *uni* vel *pluribus* summum imperium, h. e. potestas cum Exteris omnes Actus huic fini inservientes suscipiendi, & omnes Actiones & vires illorum de Cœtu dirigendi confertur. Quæ forma, si hæc potestas *uni* collata, *Monarchia*; Si *Nobilioribus*, *Aristo-*

stocratia; Si *omnibus Civibus, Democratia* vocatur.

4. *Quæ sunt Civitates Composita?*

Resp. Quando plures Civitates sive Respublicæ *sui juris* sunt, & *seorsim* summum imperium civile exercent in suis districtibus; ita tamen, ut *quaedam* ejus *partium potissimarum*, & quibus salus communis *efficaciter* promoveri potest, ab *omnibus simul* in actum deducantur. Qualia *Systemata Civitatum* occurrunt apud *Belgas* Fœderatos & *Helvetios*.

5. *Ad quam formam recensitarum Civitatum pertinet Imperium nostrum?*

Resp. *Exacte* quadrat ad *nullam*. Qui cum Stamlero, Reinkingio, Lynckero Germaniæ formam *Monarchicam* assignant, suo merito vapulant communiter. Qui vero cum Hippolitho a Lapide ex Imperio *meram Aristocratiam* faciunt, impingunt in prima principia politices. Civis *Aristocraticus* extra commune suffragium de summa rei *privatus est;* Status vero extra Comitia summi imperantes in Territoriis suis. Qui vero *Democraticam* formam Imperio tribuerit, se oondum vidisse dicit Monzambanus *c.5. §.3.* Personatus quidam *Kelsenso Heromontanus* Germaniam *Politiam* esse contendit, castigatus a *Teutoburgio*, five cl. Schurtzfleischio, juxta opinionem communem.

6. *Sed nonne forma ex hisce mixta Germaniæ competit?*

Resp. Ita existimant, qui *sobrie* heic philosophari, & *caute* incedere circa *capitalem hanc quæstionem*, uti eam vocat Bœclerus, gestiunt. Juxta hosce *Monarchico-Aristocratica* forma per Leges Imperio assignanda est. An vero Monarchia, an Aristocratia præponderet in hac *mixtura*, inter Antistites hujus sententiæ non convenit; illud Bœclero *Not. Imp. L. 22. c. 1. seqq.* Carpzovio *de L. R. c. 13. f. 9. n. 1.* Hoc Limnæo strenue afferente.

7. *Quænam ex hisce assertionibus applausum meretur?*

Resp. *Nulla.* Quamvis enim de felicitate istiusmodi *mixtæ formæ* communiter sat magnifice molta soleant adduci, revera tamen impingunt Assertores illius in prima principia omnium Rerumpublicarum. Regula fundamentalis omnium Civitatum, quæcunque forma sit, esse debet: *Majestas est una in Civitate & individibilis, plures partes potentiales circa diversa objecta occupatas habens, quæ omnes sub summi Imperii notione in unam voluntatem influunt.* Ergo quando *duæ* vel *plures voluntates* circa exercitia jurium majestaticorum concurrunt, ubi una ab altera dissentiens jure cogi non potest v. c. si unus independenter haberet jus *belli*, alter *contributionum*, tertius *legum ferendarum* potestatem; forma illius Reipubl. *mixta* valde irregularis, nec ad scopum Civitatum obtinendum idonea futura esset.

8. *Sed*

8. Sed tamen in communi totius Corporis Germanici Regimine, videtur talis mixtura Monarchico-Aristocratica admittenda esse?

Resp. In quæstione circa Formam Imperii *duo* consideranda sunt, (1.) Regimen *commune* per Imperatorem & Status, (2.) Regimen *separatum in Territoriis*. Quando Imperator concurrit cum Statibus in *exercitio communium Imperii jurium*, præferentia aliqua & major autoritas ipsi salva est; sed hoc *formam Germaniæ non immutat*, cur minus Systematica esse possit. Sic provinciæ *Hollandiæ* in congressu *Statuum Generalium* Hagæ majorem autoritatem in decernendo esse, quam reliquarum, ob collationem sumptuum necessariorum, dimidiam partem fere excedentem, ex prudenti libello: *Interesse Hollandiæ*, satis patet. Verum quod, salva superioritate Territoriali, Germania ad *unam Rempublicam* referri possit, & quod *intuitu hujus*, tanquam *partis potioris*, de Forma Imperii differendum sit, hoc est, quod *illi*, qui cum Conringio *de Negot. Conv. Imp. §. 24.* & aliis locis, quamvis studio obscure, Monzambano *de Stat. Imp. Cap. 6.* Rachelio *de Capitul. Cap. 6. §. 7.* B. Schiltero *Inst. J. P. passim* & inter exteros JCtos, Ulrico Hubero *de Jure Civit. Sect. II. Cap. 2.* Germaniam, ratione formæ Imperii, ad *systematicam formam* referunt, *contendunt*, quod tamen ab *unitariis*, ut ita dicam, in jure Publico, in hac quæ-

 stione,

ftione, quod potiffimum eft, nimirum, Regimen particulare Territoriorum independens, aut *dissimulatur*, aut frigide tangitur.

9. Num itaque perfectum Systema politicum in forma Imperii nostri deprehenditur?

Resp. Quænam proprie & ad politiæ perfectam formam Syftematicam plurium Civitatum, requirantur, nullus magis folide expofuit, quam Hubers *all. l.* Sed occurrunt circa ftatum Imperii publicum, quæ cum *Ordinariis Regulis, Systematicis* haud confpirant. Convenit interim in *conceptu essentiali*, explicato in *quast. praeced.* 4. quod complectatur plura *corpora libera* fumma poteftate gaudentia in fuis Territoriis negotia totius Reipublicæ communi fuffragio decernentia. Difcrepat viciffim tum (1.) externis *Schematibus Monarchicis* (2.) quod non *una vice*, uti regulariter fieri folet, fed per varias fluctuationes, fucceffive in tali forma fubfederit. (3.) Expreffum fœdus Syftematicum, uti in Belgio *Pactum Ultrajectinum* non adfit, bene tamen *Leges fundamentales* hoc *virtualiter* & tacite ingerentes. (4.) Quod *inaequales vires* haud paucorum membrorum *inconcinnitatem quandam Systematis socialis* inducant, & ob multitudinem eorum *nexus communis laxior* appareat, quam in bene ordinatis Syftematibus Civitatum alias obfervatur. Annon vero utile Germanico Imperio, ad fortius propel-len-

dum vicinorum formidandam potentiam urum esset, si *multitudo imbellium Statuum potioribus subjiceretur*; alia quæstio est, ad cat de *Ratione Status* pertinens. Interum initatem quæ ejusmodi magno *revolutionis* exemplo adhærere videtur, utilitate publica pendi posse, nonnullis forsan opinio adreit.

10. Ergone Germania non est una Civitas?

Resp. Fluit hoc ex præcedentibus, quicuid etiam Kulpisius in *Diss. de Unitate Reip. in Germ.* in contrarium afferat, a quo adhuc probatio desideratur, quod, quæ pro sua opinione allegat, de *Exercitio communium jurium in Comitiis* & *Judiciis Imperii*, salva systematica forma consistere non possint; & jura Majestatica vicissim ab *unica persona* sive moraliter sive physice considerata, in omnibus Territoriis, exerceri, quod ad *unitatem Civitatis* tamen requiri, apud Civilis prudentiæ scriptores, præjudiciis non captos, in confesso est. vid. Huber. *l. c.*

11. Verum hac ratione corruet vulgaris opinio de quarta Monarchia in Germania nostra hærente & duratura ad consummationem seculi?

Resp. Per nos licet repudium mittere communi explicationi de quatuor monarchiis in *Colosso Danielis* repræsentatis, quippe quam plus famæ quam veri habere, Conringius du-

 dum

ſtione, quod potiſſimum eſt, nimirum, Regimen particulare Territoriorum independens, aut *diſſimulatur*, aut frigide tangitur.

9. Num itaque perfectum Syſtema politicum in forma Imperii noſtri deprehenditur?

Reſp. Quænam proprie & ' ad politiæ perfectam formam Syſtematicam plurium Civitatum, requirantur, nullus magis ſolide expoſuit, quam Huberns *all. l.* Sed occurruot circa ſtatum Imperii publicum, quæ cum *Ordinariis Regulis Syſtematicis* haud conſpirant. Convenit interim in *conceptu eſſentiali*, explicato in *quaſi. præced. 4.* quod complectatur plura *corpora libera* ſumma poteſtate gaudentia in ſuis Territoriis negotia totios Reipublicæ communi ſuffragio decernentia. Diſcrepat vicisſim tum (1.) externis *Schematibus Monarchicis* (2.) quod non *una vice*, uti regulariter fieri ſolet, ſed per varias fluctuationes, ſucceſſive in tali forma ſubſederit. (3.) Expreſſum fœdus Syſtematicum, uti in Belgio *Pactum Ultrajectinum* non adſit, bene tamen *Leges fundamentales* hoc *virtualiter* & tacite ingerentes. (4.) Quod *inæquales vires* haud paucorum membrorum *inconcinnitatem quandam Syſtematis ſocialis* inducant, & ob multitudinem eorum *nexus communis laxior* appareat, quam in bene ordinatis Syſtematibus Civitatum alias obſervatur. Annon vero utile Germaoico Imperio, ad fortius propel-

len-

lendum vicinorum formidandam potentiam, futurum esset, si *multitudo imbellium Statuum potentioribus subjiceretur*; alia quæstio est, ad caput de *Ratione Status* pertinens. Interim iniquitatem quæ ejusmodi magno *revolutionis* exemplo adhærere videtur, utilitate publica rependi posse, nonnullis forsan opinio adrepit.

10. Ergone Germania non est una Civitas?

Resp. Fluit hoc ex præcedentibus, quicquid etiam Kulpisius in *Diss. de Unitate Reip. in Germ.* in contrarium afferat, a quo adhuc probatio desideratur, quod, quæ pro sua opinione allegat, de *Exercitio communium jurium in Comitiis & Judicÿs Imperii*, salva systematica forma consistere non possint; & jura Majestatica vicissim ab *unica persona* sive moraliter sive physice considerata, in omnibus Territoriis, exerceri, quod ad *unitatem Civitatis* tamen requiri, apud Civilis prudentiæ scriptores, præjudiciis non captos, in confesso est. vid. Huber. *l. c.*

11. Verum hac ratione corruet vulgaris opinio de quarta Monarchia in Germania nostra harente & duratura ad consummationem seculi?

Resp. Per nos licet repudium mittere communi explicationi de quatuor monarchiis in *Colosso Danielis* repræsentatis, quippe quam plus famæ quam veri habere, Conringius du-

dum demonstravit, nec visio prophetica ultra *Statum Ecclesiæ Judaicæ*, durantibus Imperiis Ethnicis, videtur extendenda.

12. *Num vero opus præcise est operosa & intricata disquisitione de Forma Imperii?*

Resp. Sunt, quibus *mera curiositas* videtur, brevibus terminis technicis universam compagem sive structuram & faciem totius Status Imperii per tot membra diffusi, ante oculos repræsentare. Sane si in eo conveniatur; quid *Imperatori*, quid *Statibus* juris circa regimen tum *commune Imperii*; tum *particulare* Territoriorum est, quod ex pactis sive legibus fundamentalibus evidenter deduci potest; perinde videtur, per quam *mixturam simplicem* vel *compositam*, in quæstione politica de Forma Imperii semet explicent Doctores Juris Publici. Quamvis fatendum sit, quod circa philosophiam hanc multi cordatioribus prodiderint *divitias memoriæ*, sed *paupertatem judicii*.

CAPUT III.
DE
RATIONE STATUS IMPERII GERMANICI.

GENERALIA AXIOMATA.

1. *Ratio Status* nobis non denotat in *sensu Italicorum Scriptorum* quorundam, modum quendam *obliquum* a justitia & legibus deflectentem, ad tuendum Statum publicum, vel avertendo *malum* magnum, vel substituendo *minus*.

2. Sed

2. Sed *innoxiam* utilitatis communis in Imperio promotionem.
3. *Textorum* & aliorum Remedia pro Ratione Status Germanici *insufficientia* sunt malo eradicando.
4. Nævi & defectus status Imperii tempore *Belli* magis conspicui sont, quam *Pacis*.
5. Curandum itaque, ut pro possibili *res militaris* in Imperio in meliorem statum reducatur.
6. *Emendatio Status Ecclesiastici & Politici* a cujusvis Status prudentia & arbitrio in suo Territorio pendens, *communem etiam Rationem Status* optime promovet.

Quæstio 1.

Quid est Ratio Status Imperii Germanici?

Resp. Prudentia promovendi juxta Regulas Politicas quod Germaniæ *utile*, & vicissim e medio tollendi, quod ei *notabili nocumento* est.

2. Num hæc consideratio ad Jus Publicum pertinet?

Resp. *Jus* h. e. leges & consvetudines statum Imperii publicum concernentes theorice explicari possunt; & *monita Prudentiæ seorsim*; in usu tamen & applicatione juris, neutra quæstio ab altera avelli debet, nec jus a prudentia. conf. Schilt. *Inst. J. P. L. 1.* Hoc intuitu multa moneri possent, si intentio foret considerare statum *formandum* Imperii, non *formatum*; qui ultimus, & quid ei conducat, paucis dispiciendum erit.

3. Num multum spei in consiliis circa Rationem Status Germaniæ, collocandum est?

Resp. Laboranti Germaniæ salutaria con-

filia suppeditare haud pauci susceperunt; cum plerisque vero ita comparatum est, quod, licet speciem utilitatis primo intuitu præ se tulerint, *impracticabilia* tamen postea inventa sint, genio negotiorum Imperialium refragante.

4. Quid vero causæ, quod vitia illa, Reipublicæ utilitatem impedientia non eradicata sint?

Resp. Pleraque non sunt vitia *hominum*, sed *nævi statui formati* & *irregularitatis* formæ Imperii adhærentis, quod ulcus tangere, pro philosophia invidiæ & periculo facile obnoxia reputatur secundum judicium magis politicum, quam sincerum B. Kulpisii *ad Monzamban. c. 7, §. 1.*

5. Nonne tamen illi nævi & vitia Status Publici specialius a nonnullis recensita sunt?

Resp. Famosus ille scriptor tempore belli Tricennarii, Hippolithus a Lapide, *Tr. de Vera Ratione Stat. Germ.* incommoda quædam & mala Imperii satis palpabilia adduxit, interim odii & aliorum affectuum vestigia manifesta in eo deprehenduntur, quod Archi-Ducali Austriacæ Domui causam eorum unice adscribendam putaverit, ejusque *Extirpationem* suadere ausus fuerit, castigatus a Monzambano *de Stat. Imp. c. 7.*

6. Nonne a Monzambano morbi quidam imperii annotantur?

Resp. Varii, inter quos potissimi, *mutua illa*

illa Renitentia inter Imperatorem & Status: *Laxitas vinculi communis*; Statuum inter se *occulta odia* & distractiones animorum, tum ob *diversitatem religionis*; tum ob *inæqualitatem opum*. Verbo: Tempore *Pacis* incommoda illa Status Germanici *utcunque* tolerabilia sunt; quæ tempore *Belli* non possunt non omnium oculos incurrere, quæ propterea graviter repræsentantur ab Eodem, sive Pufendorfio *in Diss. de Republ. irregul.* §. 27. his verbis: *In publicum lenta & frigida consilia sunt, dilatande Republica nulla facultas, imo defensio adversus invasionem exterorum hic fere languet, dum quæ ab hoste paulo remotior est, istas clades velut alienas aspicit, & tarde demum ac post longas sollicitationes, maligna auxilia molitur.* Utinam veritatem hujus morbosi Status Imperii quotidiana experientia non loqueretur! Scimnt hoc hostes Imperii & impune hactenus eidem insultare consueverunt. Conqueruntur & dolent hos nævos Socii & Amici ejusdem. Ex eorum numero merentur adduci Literæ *Præpotent. Dom. Statuum Generalium Belgii Fœderati ad Imperii Legatos Ratisbonnæ congregatos d. d. 28. Nov. 1707.* in quibus illa leguntur: *Qu'il etoit surprenant, que lors que les Ennemis eurent penetre jusques dans le Coeur de l' Empire, il sembloit qu'on n'y prit aucun interet, & qu'on ne s'etoit pas seulement remué pour assembler des secours suffisans pour redresser l'etat des affaires, mais qu'on n'avoit employé tout l' Eté qu'a deliberer & former une resolution,*

lution, pour etablir une Caisse Militaire de 200000. Rixdales (dont on attend encore l' execution) dans le temps, que les Ennemis avoient tiré plusiers Millions de l' Empire lesquelles ons devoit plûtôt avoir donné volontairement & de bon coeur pour sa propre defense.

7. Num vero cum officio boni Civis convenit, nævos Status detegere?

Resp. Scrupulus hic Bœcleri est, reliquis ejus præjudiciis intempestivis annumerandus. Boni Civis enim officium haud consistit in falsa ratiocinatione, aut inepta dissimulatione malorum, quæ *quotidie in oculos currunt*, sed in *patiente tolerantia*, donec cum Deo & die in melius fiat mutatio conf. *J. P. Prud. Diss. XII.*

8. Quænam vero Remedia contra recensitos nævos adsunt?

Resp. Idem Monzambanus media curandis hisce morbis suppeditat, non quæ *originem mali* tollant, sed impediant, ne plane morbi isti exitium Imperii promoveant. Hinc §. 4. *c. 7.* commendat Regulas, quæ *Sociis* & *Fœderatis Rebuspublicis* conducunt, observandas, urget præterea *Concordiæ* studium, & ut inter dispares opes par sit omnium libertas.

9. Num hæc, ut exacte observentur, sperandum est?

Resp. Quæ idem Autor Hippolitho occinit §. præced.: *Hac remedium declamationi Scholasticæ copiosum potest præbere argumentum, in usum*

autem

autem Resp. Germanica tum demum applicari poterit, quando omnes Germaniæ Proceres sapere incipient, & animi motus ad leges philosophicas exacte attemperare; hujus rei spem exiguam relinquunt.

10. *Ergo generalibus istiusmodi remediis parum lucrabitur Ratio Status Germanici?*

Resp. Ita videtur ob difficillimam eorum applicationem in praxi, quia varium Interesse & multiplices Adspectus politici concurrere solent, si generalis emendatio, licet ab omnibus necessaria reputetur, in actum deducenda est. Interdum tamen summa necessitas & cervicibus incumbentia arma hostilia promovent generalem aliquam status bellici emendationem. Et sane quo morbidus Status Imperii tempore belli manifestior; eo magis consultum, ut in *Comitiis*, tum & Aulis Imperatoris & potentiorum Statuum, ab *emendatione rei militaris & ærarii initium fiat*, ne ob neglectam hanc curam hostium vicinorum ludibrio & insultibus, Imperii Majestas, quam non solum, *Ottonum* & *Henricorum*, sed & *Caroli V.* temporibus *comiter revereri* vicinis moris erat, in posterum exponatur, & impune lacessi possit, ceu *Argentorati* ereptio, *Reuniones Metenses*, aliaque multa inulta propudiosam refricant memoriam.

11. *Sed quomodo tempore Belli Imperio consuli posse videtur?*

Resp. Justo & ad proportionem virium hosti-

hostilium aucto Exercitu, omnibus ad bellum, more hodierno gerendum necessariis requisitis instructo, ac cum nervus rerum gerendarum pecunia sit, cura *aerarii Imperii* inter primas merito reponenda est, tum & Exercitui variorum Dominorum Copiis instructo, Dux *auctoritate* in imperio; tum & *Copiis* ac *opibus* propriis praevalidus, reique bellicae gnarus, praeponendus est. Quod cum praeterito anno Decreto comitiali factum, & *Electori Hannoverano*, Principi fortitudine bellica insigni cura suprema *Exercitus Imperii* commissa fuit, spes affulget haud exigua rei contra hostes imperii magis prospere in posterum gerendae: si modo generosos conatus inclyti Ducis solitus torpor membrorum Imperii in salute publica promovenda, non suffocet aut extinguat.

12. *Nonne vero etiam ab Emendatione particulari Territoriorum felicitas & salus totius simul promovetur?*

Resp. Quia ob diversa studia reformatio in melius *communibus consiliis* Imperii peragenda vix expectari potest; Robur Imperii incrementa etiam accipiet, si vel nonnulli Status utilitatem particularem & veram Rationem Status suarum Provinciarum curae cordique habeant.

13. *Qua ratione hoc commode fieri posset?*

Resp. Si studeatur emendationi Status *Ecclesiastici* & *Civilis*, & uterque attemperetur ad tran-

tranquillitatem & felicitatem communem.

14. Quomodo emendatur status Ecclesiasticus?

Resp. Si, quæ competit Majestati Civili potestas circa *Sacra*, eo dirigatur, ut *Ceremoniæ* & *Cultus divinus externus* ad devotionem internam excitandam sit accommodatus; *Libertas conscientiæ* circa *mysteria fidei*, cuivis, ea non ad turbas abutenti, relinquatur illibata; *Dissentientes in religione* mutuis *odiis* aut *conviciis* semet proscindere, severe prohibeantur; & denique ita provideatur, ut *Ecclesiis ministri* præficiantur, non solum *docti*, sed etiam *pii*, & qui non tam pugnandi de controversis articulis periti, *quam regulam Christi edocti, eamque suâ conversatione* ad communem ædificationem auditorum *exprimunt*, quibus verbis incomparabilis Cancellarius Mompelgardicus, *Forstnerus* emendationem Status Ecclesiastici commendat *Ser. Duci Brunsvicensi in Epist. p. 189.*

15. Quomodo Status Provinciarum Civilis florentior reddi potest?

Resp. Per *Commerciorum* cursum florentiorem redditum, unde *Anglorum* & *Belgarum* imo & Gallorum opes, præ reliquis partibus Europæ conspicuæ. Et cum Germaniæ solum affatim producat, quod ad *Vitæ humanæ cultum* facit, ceu solerter indagant Monzamb. *de Stat. Imp. c. 7. §. 1.* ut & Beccherus *Consil. Cameralis Caesareus in curioso libello*, von Auffnahme Teutscher Städte und Länder / Principes qui commodo

modo suarum Provinciarum student, prospicere debent, ut *illa omnia* quæ territorium fert, *usibus rite applicentur*, eum in finem *opifices artium variorum* & *Manufacturariis*, ut ita dicam, aliunde lautis conditionibus & Privilegiis invitandi, nec tribulationibus Tribuum (der Zünffte) sunt subjiciendi, & peregrinis mercibus, quantum fieri potest, pecuniæ conservandæ ergo, abstinendum est, de qua re pluribus in *Diss. de Incrementis Urbium Germanicarum, Halæ 1705. actum est.*

16. Nonne plura media in promptu sunt?
Resp. Nullum de hac re dubium est, verum cum hæc partem constituere soleant sanctiorum Consiliorum in Aulis; Generalis hæc tractatio sufficiat loco Coronidis.